

ELENA
FERRANTE

*Iubire
amară*

DE LA
AUTOAREA
PENOMENULUI
INTERNATIONAL
TETRALOGIA
NAPOLITANĂ

ROMAN

PANDORA
IVI

ELENA FERRANTE

Iubire amară

Titlul original: L'amore molesto

Autor: Elena Ferrante

Copyright © 1992 by Edizioni e/o

Copyright © Pandora M, 2018 pentru prezenta ediție

ISBN: 978 – 606 – 978 – 160 – 9

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

mamei mele

1.

Mama mea s-a înecat de ziua mea de naștere, în noaptea de 23 mai, în mare, în dreptul localității numite Spaccavento, la câțiva kilometri de Minturno. Exact acolo, la sfârșitul anilor '50, când tata încă locuia cu noi, închiriam vara o cameră într-o casă țărănească și petreceam luna iulie dormind toți cinci în câțiva metri pătrați încinși. În fiecare dimineață, noi, fetele, beam câte un ou proaspăt, scurtam drumul spre mare printre trestii înalte pe cărări de pământ și nisip și ne duceam să facem baie. În noaptea

când a murit mama mea, proprietara acelei case, pe care o chema Roșă și care avea de-acum mai mult de șaptezeci de ani, a auzit bătăi în ușă, dar n-a deschis, de frica hoților și a criminalilor.

Mama luase trenul spre Roma cu două zile înainte, pe 21 mai, dar n-a mai ajuns acolo. În ultima vreme, cel puțin o dată pe lună, venea să stea la mine câteva zile. Nu mă bucuram s-o știu prin casă. Se trezea cu noaptea-n cap și, conform obiceiurilor ei, făcea curat lună, de sus până jos, în bucătărie și sufragerie, încercam să adorm la loc, dar nu reușeam: încremenită în așternuturi, aveam impresia că, trebăluind prin casă, îmi transformă corpul în cel al unei fetițe zbârcite. Când venea cu cafeaua, mă ghemuiam pe o parte să nu mă atingă așezându-se pe marginea patului. Amabilitatea ei mă irita: ieșea la cumpărături și se împrietenea cu vânzători cu care, în zece ani, eu nu schimbam mai mult de două vorbe; se plimba prin oraș cu niște cunoștințe de-ale ei ocazionale; devenea prietena prietenilor mei, cărora le povestea întâmplări din viața ei, întotdeauna aceleași. Cu ea nu știam să fiu decât reținută și nesinceră.

Se întorcea la Napoli la primul meu semn subtil de nemulțumire. Își strângea lucrurile, făcea o ultimă curățenie și promitea c-o să revină curând. Eu mă învârteam prin camere, rearanjând după gustul meu tot ce schimbase ea. Solnița revenea în compartimentul unde o țineam de ani de zile, detergentul își recăpăta locul care mi se păruse întotdeauna convenabil, stricam ordinea pe care mi-o puneam în sertare, redăm haosului camera în care lucram. Chiar și mirosul prezenței ei – un parfum care lăsa în casă o senzație de neliniște – după o scurtă vreme nu se mai simțea, la fel ca izul unei ploii scurte vara.

Se întâmpla adesea să piardă trenul. De obicei, sosea cu următorul sau chiar a doua zi, dar nu mă puteam obișnui cu asta și mă îngrijoram oricum. Îi telefonam neliniștită. Când, în sfârșit, îi auzeam vocea, o dojeneam cu o anume asprime: cum de nu plecase, de ce nu mă anunțase? Ea se justifica pasivă, întrebându-se amuzată ce-mi imaginam că i se putea întâmpla la vârsta ei: „Orice”, răspundeam. Îmi închipuisem mereu un complot în care se țeseau capcane tocmai pentru a o face să dispară din această lume. Când eram mică, îmi petreceam timpul cât ea lipsea așteptând-o în bucătărie, la fereastră. Eram nerăbdătoare să apară din nou în capătul străzii, ca o imagine într-un glob de cristal. Abuream geamul cu răsuflarea mea ca să nu văd strada fără ea. Dacă întârzia, neliniștea devenea atât de incontrollabilă, încât se manifesta prin tremurături ale întregului corp. Atunci fugeam într-o debara fără fereastră și fără lumină electrică, aflată chiar lângă camera ei și a tatii. Închideam ușa și stăteam în întuneric, plângând în tăcere. Cămăruța era un antidot eficient. Îmi

provoca o groază care ținea sub control anxietatea stârnită de soarta mamei. În bezna aceea sufocantă din cauza mirosului de insecticid, eram atacată de forme colorate care-mi atingeau ușor pupilele câteva secunde, lăsându-mă fără suflare. „Când te întorci, o să te omor”, mă gândeam, ca și cum ea m-ar fi lăsat închisă, acolo, înăuntru. Dar apoi, imediat cum îi auzeam vocea pe hol, mă furișam afară în grabă și mă duceam să-i dau târcoale indiferentă. Mi-a revenit în minte debaraua aceea când mi-am dat seama că plecase de acasă, conform obiceiului, dar nu se mai întorsese.

Pe seară, am primit primul telefon. Mama mi-a spus, pe un ton liniștit, că nu-mi putea povesti nimic: cu ea era un bărbat care-i interzicea asta. Apoi a început să râdă și a închis. Pe moment am rămas stupefiată. M-am gândit că vrea să glumească și am așteptat resemnată al doilea telefon. În realitate, am lăsat orele să treacă făcând supoziții, stând în zadar lângă aparat. Abia după miezul nopții am vorbit cu un prieten polițist, care a fost foarte amabil: mi-a zis să nu mă agit.

O să se ocupe el. Dar noaptea a trecut fără să se afle ceva despre mama. În mod sigur plecase: văduva de Riso, o femeie singură de aceeași vârstă cu ea, alături de care, de cincisprezece ani, trăia perioade de bună vecinătate alternate cu perioade de dușmănie, îmi spusese la telefon că o condusese la gară. În timp ce stătea la coadă pentru bilet, văduva îi cumpărase o sticlă de apă minerală și o revistă. Trenul era aglomerat, dar mama găsisese oricum loc la fereastră într-un compartiment ticsit cu militari în permisie. Își luaseră rămas-bun, spunându-și una alteia să aibă grijă. Cum era îmbrăcată? Ca de obicei, cu haine pe care le avea de ani de zile: fustă și sacou bleu, o gentuță din piele neagră, pantofi vechi cu toc mediu, o valioară uzată.

La ora șapte dimineața mama a telefonat din nou. Oricât am bombardat-o cu întrebări („Unde ești? De unde suni? Cu cine ești?”), s-a limitat să turuie cu o voce foarte ridicată, silabisind cu plăcere, o serie de expresii obscene în dialect. Apoi a închis. Obscenitățile acelea mi-au cauzat o regresie excesivă. I-am telefonat din nou prietenului meu, uluindu-l cu un amestec confuz de italiană și de expresii dialectale. Voia să știe dacă mama era foarte deprimată în ultima vreme. Nu știam. Am admis că nu mai era ca altă dată, liniștită, netulburată, distrată. Râdea fără motiv, vorbea prea mult; dar persoanele în vârstă deseori fac așa. Chiar și prietenul meu a fost de acord cu asta: se întâmpla tot timpul ca bătrânii, când începea căldura, să se comporte straniu; nu trebuia să mă îngrijorez. Eu, în schimb, eram în continuare îngrijorată și am bătut orașul în lung și-n lat, căutând mai ales în locurile unde știam că-i plăcea să se plimbe.

Am primit al treilea telefon la ora zece seara. Mama a vorbit confuz despre un bărbat care o urmărea ca s-o ia cu el înfășurată într-un covor. Mi-a cerut să dau fuga ca s-o ajut. Am implorat-o să-mi spună unde se afla. Și-a schimbat tonul, a răspuns că era mai bine să nu.

— Închide-te în casă, nu răspunde nimănui, m-a sfătuit.

Bărbatul acela voia să-mi facă și mie rău. Apoi a adăugat:

— Du-te să te culci. Acum fac baie.

Nu s-a mai auzit nimic.

A doua zi, doi tineri i-au văzut corpul plutind la câțiva metri de mal. Avea pe ea doar sutienul. Valiza nu s-a găsit. Nu s-a găsit taiorul bleu. N-au găsit nici măcar chiloții, ciorapii, pantofii, geanta cu actele. Dar avea pe deget inelul de logodnă și verigheta. La urechi purta cerceii pe care i-i dăruise tata cu o jumătate de secol în urmă.

I-am văzut corpul și în fața aceluia trup livid am simțit că poate trebuia să mă agăț de el ca să nu sfârșesc cine știe unde. Nu fusese violat. Prezenta doar câteva vânătăi datorate valurilor, de altfel, slabe, care o loviseră toată noaptea de niște stânci ieșite din apă. Mi s-a părut că în jurul ochilor are urmele unui machiaj care fusese, probabil, foarte strident. I-am privit îndelung, stânjenită, picioarele măslinii, nemaipomenit de tinere pentru o femeie de șaiszeci și trei de ani. Cu aceeași stânjeneală mi-am dat seama că sutienul era foarte diferit de cele uzate pe care le purta de obicei. Cupele erau din dantelă fin lucrată, prin care se vedeau sfârcurile. Erau unite între ele de trei V-uri brodate, marca unui magazin napolitan de lenjerie scumpă pentru doamne, al surorilor Vossi. Când mi l-au dat, împreună cu cerceii și inelele, l-am adulmecat mult timp. Avea parfumul înțepător de material nou.

2.

La înmormântare m-am surprins gândindu-mă că, în sfârșit, nu mai aveam obligația să-mi fac griji pentru ea. După care m-a copleșit un val de căldură și m-am simțit umedă între picioare.

Eram în fruntea unui lung cortegiu de rude, prieteni, cunoștințe. Cele două

surori ale mele se înghesuiau în mine de o parte și de alta. O sprijineam pe una de braț de teamă să nu leșine. Cealaltă se agăța de mine ca și cum ochii prea umflați o împiedicau să vadă. Acea dizolvare involuntară a corpului m-a speriat ca amenințarea unei pedepse. Nu putusem să vărs nicio lacrimă: nu mă podidise plânsul sau poate că nu-mi dorisem să mă podidească. În plus, fusesem singura care rostise câteva cuvinte care să-l disculpe pe tata, care nu trimisese flori și nu venise la înmormântare. Surorile mele nu-mi ascuseseră dezaprobarea lor și acum păreau ocupate să demonstreze, public, că aveau lacrimi îndeajuns pentru a le plânge și pe cele pe care nici eu, nici tatăl meu nu le vărsăm. Mă simțeam pusă la zid. Când cortegiul a fost întregit, o bucată de drum, de un bărbat de culoare care ducea pe umăr niște pânze pictate, montate pe un șasiu, dintre care prima (aceea vizibilă pe spatele lui) reprezenta grosier o țigancă neîngrijită, am sperat ca nici ele, nici celelalte rude să nu bage de seamă. Autorul acelor tablouri era tatăl meu. Poate că și în acel moment lucra la picturile lui lipsite de valoare. Cu țigancă aceea odioasă, vândută pe străzi și pe la târguri de provincie de zeci de ani, pictase și picta în continuare copii peste copii, supunându-se pentru câteva lire, ca întotdeauna, cererii de tablouașe urâte pentru sufrageriile mic-burgheze. Ironia configurațiilor astrale care hotărăsc ore pentru întâlniri, despărțiri, vechi resentimente nu-l trimisese la înmormântarea mamei mele pe el, ci acea pictură banală a sa, pe care noi, fiicele, o detestam mai mult decât îl detestam pe autorul ei.

Mă simțeam sătulă de tot. De când ajunsesem în oraș, nu stătusem o clipă locului. Zile în șir îl însoțisem pe unchiul meu, Filippo, fratele mamei, mergând haotic din birou în birou, printre mici mijlocitori care să grăbească formalitățile birocratice, sau testând noi înșine, după cozi lungi pe la ghișee, disponibilitatea funcționarilor de a depăși obstacole imposibile în schimbul unor bacșișuri generoase. În câteva rânduri, unchiul meu reușise oarecum să-i impresioneze etalând ostentativ mâneca goală a sacoului. Își pierduse brațul drept la o vârstă înaintată, la cincizeci și șase de ani, muncind la strungul unui atelier de la periferie și de atunci folosea acea invaliditate când pentru a cere favoruri, când pentru a ura cui i le refuza să aibă parte de o nenorocire. Dar cele mai bune rezultate le obținuserăm scoțând din buzunare mulți bani pe care n-ar fi trebuit să-i plătim. Astfel făcuserăm rost rapid de actele necesare, autorizații de la un știu câte instituții competente reale sau inventate, asigurându-ne o înmormântare de cea mai bună calitate și, lucrul cel mai dificil, un loc de veci.

Între timp, corpul defunct al Amaliei, mama mea, măcelărit de autopsie, devenise din ce în ce mai apăsător lot târându-l cu nume și prenume, data

nașterii și data morții prin fața unor funcționari când nepoliticoși, când lingușitori. Simțeam nevoia urgentă de a mă descotorosi de ea și totuși, încă nu îndeajuns de stoarsă de puteri, îmi dorisem să duc coșciugul pe umăr. Mi se îngăduise acest lucru cu multă reticență: femeile nu cară coșciuge pe umăr. Fusese o idee foarte proastă. Întrucât cei care transportau sicriul alături de mine (un văr și cei doi cumnați ai mei) erau mai înalți, mă temusem tot drumul că lemnul o să-mi intre între claviculă și gât, odată cu trupul pe care-l conținea. Când coșciugul fusese depus în dric și acesta pornise, fuseseră de ajuns câțiva pași și o senzație vinovată de eliberare pentru ca încordarea să coboare rapid în fluxul acela secret al pântecelui.

Lichidul cald care ieșea din mine fără să-mi doresc mi-a dat impresia unui semnal convenit între străini în trupul meu. Cortegiul funebru înainta spre Piața Carol al III-lea. Fațada gălbuie a azilului săracilor mi se părea că temperează cu greu presiunea pronunțată a cartierului Rione Incis. Străzile memoriei topografice îmi păreau instabile ca o băătură gazoasă care, atunci când o agiți, se revarsă ca o spumă. Simțeam orașul topit în căldură, sub o lumină gri și prăfoasă, și parcurgeam din nou mental povestea copilăriei și a adolescenței mele, care mă îndemna să hoinăresc din strada Veterinaria până la Grădina Botanică sau pe dalele mereu umede, acoperite de legume stricate, din Piața Sant' Antonio Abate. Aveam impresia că mama lua cu ea atât locurile, cât și numele străzilor. Țintuiam cu privirea imaginea mea și a surorilor mele reflectate în geam, între coroanele de flori, ca o fotografie făcută cu lumină puțină, inutilă memoriei în viitor. Îmi ancoram tălpile pantofilor în pavajul pieței, izolam mirosul florilor aranjate în dric, care ajungea la mine deja putred. La un moment dat, m-am temut că sângele o să înceapă să-mi curgă pe glezne și am încercat să mă desprind de surorile mele. A fost imposibil. A trebuit să aștept colțul străzii pe unde o lua cortegiul, după care urca pe strada Don Bosco și se topea, în cele din urmă, într-un blocaj de mașini și mulțime. Unchi, frați ai bunicilor, cumnați, veri au început să se îmbrățișeze pe rând: oameni vag cunoscuți, transformați de trecerea anilor, întâlniți doar în copilărie, pe care poate nu-i văzusem niciodată. Puținele persoane pe care mi le aminteam cu claritate nu-și făcuseră apariția. Sau poate că erau acolo, dar nu le-am recunoscut, pentru că despre ele îmi rămăseseră numai detalii din vremea copilăriei: o privire crucișă, un picior șchiopătând, culoarea măslinie a pielii. În schimb, persoane despre care nu știam nici cum le cheamă m-au tras deoparte și mi-au vorbit despre vechi nedreptăți pe care li le făcuse tatăl meu. Tinerei necunoscuți, dar foarte afectuoși, pricepuți la conversații convenționale, m-au întrebat cum mă simțeam, cum îmi mergea, cu ce mă ocupam. Am răspuns: bine, îmi mergea bine, făceam benzi desenate, și lor cum le mergea? Multe femei zbârcite, în negru complet, mai puțin

paloarea chipului, au lăudat extraordinara frumusețe și bunătate a Amaliei. Unii m-au îmbrățișat atât de strâns, vărsând lacrimi atât de abundente, că am șovăit între sufocare și o insuportabilă senzație de umed de la transpirația și lacrimile lor, care se întindea pe mine până în zona inghinală, la întretăierea coapselor. M-am bucurat pentru prima oară de rochia închisă la culoare pe care o purtam. Mă pregăteam să mă îndepărtez când unchiul Filippo a făcut una de-a lui. În mintea lui de septuagenar care adesea confunda trecutul cu prezentul, probabil că un amănunt doborâse niște bariere deja șubreze. A început să înjure în dialect, cu voce foarte ridicată, spre uimirea tuturor, agitându-și frenetic singurul braț pe care-l avea.

— L-ați văzut pe Caserta? a întrebat întors către mine și surorile mele, cu răsufierea tăiată.

Și a repetat de mai multe ori numele acela, un sunet amenințător din copilărie, care mi-a creat o stare de rău. Apoi a adăugat, vinețiu la față:

— Fără rușine. La înmormântarea Amaliei. Dacă era tatăl tău aici, îl omora.

Nu voiam să aud vorbindu-se despre Caserta, pură acumulare de zbucium sufletesc al copilăriei. M-am prefăcut că nu se-ntâmplase nimic și am încercat să-l liniștesc, dar el nici măcar nu m-a auzit. Din contră, m-a îmbrățișat nervos cu singurul lui braț, voind parcă să mă consoleze pentru afrontul aceluiași nume. Atunci m-am desprins nepolitic, le-am promis surorilor mele c-o să ajung la cimitir la timp pentru ceremonia îngropării și m-am întors în piață. Am căutat cu pas grăbit un bar. Am întrebat de toaletă și m-am strecurat în partea din spate, într-o odăiță urât mirositoare, cu closetul murdar și o chiuvetă îngălbenită.

Fluxul de sânge era abundent. M-au cuprins o senzație de greață și o ușoară amețală. Am văzut-o în penumbră pe mama, cu picioarele desfăcute, desprinzând un ac de siguranță și scoțându-și din sex, ca și cum ar fi fost încleiate, niște rufe de in pline de sânge, după care s-a întors deloc surprinsă și mi-a spus calm: „Ieși, ce faci aici?” Am izbucnit în plâns, pentru prima oară după mulți ani. Am plâns lovind cu mâna în chiuvetă la intervale regulate, impunându-mi parcă un ritm lacrimilor. Când mi-am dat seama, m-am oprit, m-am curățat cât mai bine cu șervețele și am ieșit în căutarea unei farmacii.

Atunci l-am văzut pentru prima oară.

— Pot să vă ajut cu ceva? m-a întrebat când m-am izbit de el – câteva secunde, cât să simt pe obraz materialul cămășii lui, să observ căpăcelul albastru al pixului care-i ieșea din buzunarul de la sacou și, între timp, să-i surprind tonul nesigur al vocii, un miros plăcut, gâtul dezgolit, părul alb și des

în perfectă ordine.

— Știți unde e o farmacie? am întrebat, dar nici măcar nu m-am uitat la el, concentrată să-l ocolesc rapid din dorința de a înlătura atingerea fizică.

— Pe bulevardul Garibaldi, mi-a răspuns în timp ce restabileam o minimă distanță între mine și pata de culoare compactă a trupului său osos.

Acum părea lipit, cu cămașa lui albă și sacoul închis la culoare, de fațada azilului săracilor. L-am văzut palid, bine bărbierit, fără uimire în privirea lui care nu mi-a plăcut. Am mulțumit din vârful buzelor și am șters-o la repezeală în direcția indicată.

M-a urmărit cu vocea lui, care nu mai era politicoasă, ci devenise un șuietat săcâitor și din ce în ce mai deșănțat. Un val de obscenități rostite în dialect.

O revărsare morbidă de sunete în care ne amesteca pe mine, pe surorile mele și pe mama într-un cocteil de spermă, salivă, excremente, urină, în toate orificiile posibile.

M-am întors brusc, cu atât mai uluită cu cât jignirile erau nemotivate. Dar bărbatul nu mai era. Poate că traversase strada și se pierduse printre mașini, poate cotise spre Sant' Antonio Abate. Încet, am lăsat ca bătăile inimii să revină la normal și să dispară un neplăcut impuls criminal. Am intrat în farmacie, am cumpărat un pachet de absorbante și m-am întors la bar.

3.

Am ajuns cu taxiul la cimitir, cât să apuc să văd sicriul coborând într-o cuvă de piatră gri, care a fost apoi umplută cu pământ. Surorile mele au plecat cu mașina, imediat după îngropare, cu soții și fiii lor. Abia așteptau să se întoarcă acasă și să uite. Ne-am îmbrățișat și ne-am promis să ne vedem curând, dar știam că asta n-o să se întâmple. Urma, cel mult, să vorbim de câteva ori la telefon ca să măsurăm, când și când, procentul crescând de înstrăinare reciprocă. Locuiam toate trei, de ani de zile, în orașe diferite, fiecare cu viața ei și cu un trecut comun care nu ne era pe plac. În rarele ocazii în care ne vedeam preferam să ținem sub tăcere tot ce aveam să ne spunem.

Odată rămasă singură, m-am gândit că unchiul Filippo o să mă invite acasă la el, unde fusesem oaspete în zilele precedente. Dar n-a făcut-o. Îl anunșasem

dimineața că trebuia să merg acasă la mama mea, să strâng puținele obiecte dragi, să anulez contractul de închiriere, de lumină, de gaz, de telefon; iar el, probabil, se gândise că era inutil să mă invite. S-a îndepărtat fără să-și ia rămas-bun, adus de spate, cu mersul târșâit, consumat de arteroscleroză și de acel neașteptat vârtej de vechi resentimente care-l făceau să scuipe jigniri bizare.

Astfel că am fost uitată pe stradă. Rudele numeroase se retrăseseră spre periferiile de unde veniseră.

Niște ciocli neciopliți o îngropaseră pe mama într-un cavou care mirosea urât a candelă și a flori putrezite. Pe mine mă dureau rinichii și aveam crampe la burtă. M-am hotărât fără tragere de inimă: m-am târât în lungul zidului incandescent al Grădinii Botanice până în Piața Cavour, în aerul tot mai îmbâcsit de la gazele țevilor de echipament ale automobilelor și de la zumzetul de sunete dialectale pe care le descifram fără să vreau.

Era limba vorbită de mama, pe care încercasem inutil s-o uit, alături de multe alte lucruri care-i aparțineau. Când ne vedeam acasă la mine sau veneam eu la Napoli în vizite foarte scurte de jumătate de zi, ea Aicea eforturi să folosească o italiană chinuită, iar eu alunecam cu lehamite, doar ca s-o ajut, în dialect. Nu un dialect vesel sau nostalgic: un dialect lipsit de naturalețe, folosit fără pricepere, pronunțat cu greu ca o limbă străină prost știută. În sunetele pe care le articulam stânjenită se regăsea ecoul certurilor violente între Amalia și tatăl meu, între tatăl meu și rudele ei, între ea și rudele tatălui meu. Nu-l mai suportam. Reveneam repede la italiana mea și ea se instala comod în dialectul ei. Acum, când ea murise și l-aș fi putut șterge pentru totdeauna din minte, împreună cu amintirea pe care mi-o trezea, îmi provoca o stare de neliniște să-l aud. L-am folosit ca să cumpăr o gogoasă cu ricotta. Am mâncat cu plăcere, după câteva zile în care aproape că postisem, plimbându-mă prin grădinile neîngrijite cu leandri plăpânzi și scotocind cu privirea printre numeroasele grupuri de bătrâni. După tot acel du-te-vino obositor de oameni și mașini din apropierea grădinilor m-am hotărât să urc acasă la mama.

Apartamentul Amaliei era situat la al treilea etaj al unei vechi clădiri consolidate cu schelărie. Blocul aparținea acelor construcții din centrul istoric pe jumătate pustii noaptea și locuite ziua de funcționari care reînnoiesc permise, emit certificate de naștere sau de ședere, consultă computerul pentru rezervări sau bilete de avioane trenuri și vapoare, încheie polițe de asigurare pentru furturi, incendii, boli, moarte, scriu declarații de venit elaborate. Chiriașii obișnuiți erau puțini, dar când tatăl meu, cu mai mult de douăzeci de

ani în urmă – în momentul în care Amalia îi spusese că voia să se despartă de el și noi, fiicele, îi sprijiniserăm cu fermitate decizia –, ne alungase pe toate patru din casă, găsiserăm acolo, din fericire, un apartament de închiriat. Clădirea nu-mi plăcuse niciodată. Îmi dădea o senzație de neliniște, ca o închisoare, un tribunal sau un spital. Mama mea, în schimb, era mulțumită de ea: o găsea impunătoare. În realitate, era urâtă și mizeră, începând cu imensa ușă de la intrare, în mod regulat forțată de fiecare dată când administratorul pune să fie reparată broasca. Ușile batante erau pline de praf, negre de la gazele țevilor de eșapament, cu mânere mari și rotunde, din alamă, niciodată curățate de la începuturile secolului. În timpul zilei era mereu cineva care stătea în pasajul lung și cavernos ce dădea într-o curte interioară: studenți, trecători în așteptarea autobuzului care oprea trei metri mai încolo, vânzători de brichete, de batiste de hârtie, de porumb prăjit sau castane coapte, turiști coplesii de căldură sau care se adăposteau de ploaie, bărbați amenințatori de toate rasele într-o continuă contemplare a vitrinelor care se întindeau de-a lungul celor două ziduri. Aceștia din urmă de obicei păcăleau așteptarea ținând cu privirea fotografiile artistice ale unui fotograf în vârstă care avea atelierul în bloc: miri costumați de nuntă, tinere zâmbitoare și luminoase, flăcăi în uniformă cu un aer neobrăzat. Cu ani în urmă, timp de câteva zile fusese expusă și o fotografie-tip a Amaliei. Eu îl obligasem pe fotograf să scoată înainte ca tatăl meu, trecând pe acolo, să dea în clocot de furie și să facă vitrina bucățele.

Am traversat curtea interioară cu ochii în pământ și am urcat puținele trepte care dădeau spre ușa cu geamuri de la scara B. Portarul lipsea și m-am bucurat. Am intrat degrabă în lift. Era singurul loc din blocul acela care-mi plăcea. În general, nu-mi plăceau sarcofagele acelea de metal care urcau cu viteză sau picau în gol imediat ce apăsați butonul, făcându-te să simți un nod în stomac. Dar acela avea pereți de lemn, uși cu geamuri și arabescuri cenușii pe margini, mânere prelucrate din alamă, două banchete elegante față în față, o oglindă, o lumină slabă; și se hâțâna cu un concert de scârțâituri, controlat de o încetineală liniștitoare. Un aparat cu jetoane din anii '50, burtos și cu orificiul arcuit îndreptat spre tavan, gata să înghită monede, scotea un sughiț metalic la fiecare etaj. Cabina pornea de mult doar apăsând pe un buton, așa că rămăsese inutil fixat pe peretele din dreapta. Dar, chiar dacă aparatul cu jetoane strica vechimea calmă a aceluia spațiu, mie nu-mi dispăcea, cu abstenența lui burtă goală cu tot.

M-am așezat pe o banchetă și am făcut ce făceam când eram mică, de fiecare dată când aveam nevoie să mă liniștesc: în loc să apăs butonul cu numărul trei, m-am lăsat purtată în sus până la etajul cinci. Locul acela fusese

pustiu și întunecos încă de când, cu mulți ani în urmă, avocatul, care avea biroul acolo, plecase luând cu el și becul care lumina palierul. Când liftul s-a oprit, mi-am lăsat respirația să-mi alunece în burtă și să revină, încet, până în gât. Ca întotdeauna, după câteva secunde, s-a stins și lumina din lift. M-am gândit să întind mâna spre mânerul unei uși: era de-ajuns să trag și lumina s-ar fi reaprins. Dar nu m-am mișcat și am respirat în continuare până în adâncul corpului. Se auzeau doar carii devorând lemnul liftului.

Doar cu puține luni în urmă (cinci, șase?), dintr-un impuls neașteptat, îi dezvăluisem mamei mele, în timpul uneia dintre scurtele mele vizite, că, adolescentă fiind, mă refugiam în locul acela secret și o târâsem după mine acolo, sus. Poate că-mi doream să stabilesc între noi o intimitate care nu existase niciodată, poate că-mi doream, în mod confuz, să afle că fusesem întotdeauna nefericită. Dar ea mi se păruse doar foarte amuzată de faptul că stătusem suspendată în gol, într-un lift descleiat.

— Ai avut vreodată un bărbat în toți acești ani? am întrebat-o atunci, brusc.

Voiam de fapt să spun: avusese vreodată un amant, după ce l-a părăsit pe tatăl meu? Era o întrebare foarte neobișnuită, în limita întrebărilor posibile între noi încă de când eram mică. Dar corpul ei, așezat la câțiva centimetri de-al meu pe bancheta de lemn, nu exprimase niciun fel de stânjeneală. Nici măcar vocea ei, care fusese sigură și clară: nu. Nici un singur indiciu care să mă determine să cred că mințea. De aceea nu avusesem nicio îndoială. Mințea.

— Ai un amant, îi spusese rece.

Reacția fusese exagerată în comparație cu comportamentul ei întotdeauna foarte stăpânit. Își ridicase rochia până în talie, dând la iveală o pereche de chiloți roz înalți și lărgiți. Se hlizise și spusese ceva confuz despre carnea moale, burta flască, repetând: „Pune mâna aici” și încercând să-mi ia palma ca s-o așeze pe burta albă și umflată.

Mă retrăsesem și-mi așezasem mâna pe inimă ca să-mi calmez bătăile foarte rapide. Ea dăduse drumul marginii rochiei, care însă îi lăsase picioarele descoperite, galbene în lumina liftului. Regretasem c-o dusesem sus, la refugiul meu. Îmi doream mai ales să se acopere.

— Ieși, îi spusese.

Chiar o făcuse: nu-mi spunea niciodată nu. Fusese de-ajuns un singur pas dincolo de ușile deschise și dispăruse în întuneric. Singură în cabină, am simțit o anumită plăcere netulburată. Cu un gest automat, încinsesem ușile. După câteva secunde, lumina liftului se stinsese.

— Delia, murmurase mama mea, fără să se alarmeze.

Nu se alarma niciodată în prezența mea. Mi se păruse și atunci că, dintr-o veche obișnuință, încerca să mă liniștească, în loc să caute încurajare.

Rămăsesem puțin timp să-mi savurez numele ca pe un ecou al memoriei, ceva abstract care răsună mut în minte. Mi se păruse că e vocea, de mult imaterială, pe care o avea când mă căuta prin casă și nu mă găsea.

Acum eram acolo și încercam să șterg în grabă amintirile acelu ecou. Dar mi-a rămas impresia că nu sunt singură. Eram spionată, nu de acea Amalia din urmă cu câteva luni care acum era moartă, ci de mine însămi, ieșită pe palier ca să mă privesc stând acolo. M-am detestat pentru asta. Am simțit un pic de rușine când m-am observat mută, în cabina învechită, suspendată între gol și întuneric, ascunsă ca într-un cuib pe ramura unui copac, cu coada lungă a cablurilor de oțel care atârnav plictisite din corpul ascensorului. Am întins mâna spre ușă și am bâjbâit un pic înainte să găsesc mânerul. Întunericul s-a retras dincolo de geamurile cu arabescuri.

O știam dintotdeauna. Era o linie peste care nu puteam trece când mă gândeam la Amalia. Poate că mă aflam acolo ca să reușesc s-o depășesc. Chestia asta m-a speriat, am apăsat butonul cu numărul trei și liftul s-a zgâlțâit zgomotos. A început să coboare scârțâind spre apartamentul mamei mele.

4.

Am cerut cheile de la vecină, văduva de Riso. Mi le-a dat, dar a refuzat categoric să intre cu mine. Era rotofeie și suspicioasă, avea un neg mare pe obrazul drept, locuit de două fire lungi gri, și părul cu cărare strâns la ceafa într-un arabesc de cozi împletite. Era îmbrăcată în negru, poate ca de obicei, poate fiindcă avea încă pe ea rochia de la înmormântare. A rămas în prag, uitându-se la mine cum alegeam cheile potrivite. Dar ușa nu era încuiată și sus, și jos. Contrar obiceiului, Amalia folosise doar o broască, pe aceea în care cheia se răsucea de două ori. Pe cealaltă, în care cheia se răsucea de cinci ori, n-o încuiase.

— Cum oare? am întrebat-o pe vecină, deschizând ușa larg.

De Riso a ezitat.

— Era puțin aeriană, a spus, dar a considerat probabil expresia lipsită de respect, pentru că a adăugat: Era fericită.

Apoi a ezitat din nou: se vedea c-ar fi stat bucuroasă la bârfă, dar se temea de stafia mamei mele care plutea pe casa scării, în apartament, cu siguranță și în casa ei. Am invitat-o din nou să intre, sperând că o să-mi țină companie cu flecăreala ei. A refuzat în mod categoric, traversată de un fior și ochii i s-au înroșit.

— De ce era fericită? am întrebat.

A șovăit iarăși și apoi a vorbit cu hotărâre.

— De ceva timp venea în vizită la ea un domn înalt, foarte cumsecade...

Am țintuit-o cu o privire ostilă. Mi-am dat seama că nu aveam chef să continue.

— Era fratele ei, am spus.

De Riso a mijit ochii, jignită: ea și mama mea erau prietene de mult timp și-l cunoștea foarte bine pe Filippo. Nu era nici înalt, nici prea cumsecade.

— Fratele ei, a silabisit, consimțind prefăcută.

— Nu? am întrebat înfuriată de tonul acela.

Și-a luat rămas-bun cu răceală și a închis ușa.

Când intri în casa unei persoane moarte recent, e greu s-o crezi pustie. Casele nu au stafii, ci păstrează efectele ultimelor gesturi de viață. Mai întâi am auzit zgomotul apei care venea din bucătărie și, pentru o fracțiune de secundă, cu o inversare bruscă a lucrurilor adevărate și false, m-am gândit că mama mea nu murise, că moartea ei nu fusese decât rezultatul unei lungi și angoasante închipuiri stârnite cine știe când. Am fost sigură că era în casă, în viață, stând în picioare în fața chiuvetei, spălând farfuriile și vorbind în șoaptă, pentru sine. Dar obloanele erau închise, apartamentul era cufundat în întuneric. Am aprins lumina și am văzut vechiul robinet de alamă din care gâlgâia abundant apă în chiuveta goală.

L-am închis. Mama mea aparținea unei culturi apuse, care nu concepea risipa. Nu arunca pâinea uscată, folosea și crusta brânzei punând-o în supă ca să-i dea gust, nu cumpăra aproape niciodată carne, dar măcelarului îi cerea oase de aruncat ca să facă din ele supă și le sugea ca și cum ar fi conținut substanțe miraculoase. N-ar fi uitat niciodată robinetul deschis. Folosea apa cu o zgârcenie care se transformase în reflex al gestului, al urechii, al vocii.

Dacă atunci când eram mică lăsam și numai un tăcut firicel de apă întins spre fundul chiuvetei, ca o croșetă, o clipă mai târziu urla la mine fără reproș: „Delia, robinetul”. M-a cuprins neliniștea: irosise mai multă apă cu aceea neatentie a ultimelor ore de viață decât în toată existența ei. Am văzut-o plutind cu fața în sus, suspendată în mijlocul bucătăriei, pe fundalul Alianței albastre.

M-am dus rapid în altă încăpere. M-am învârtit prin dormitor, adunând într-o pungă de plastic puținele lucruri la care ținuse: albumul cu fotografiile de familie, o brățară, o veche rochie de iarnă care data din anii '50 și care-mi plăcea și mie. În rest, erau lucruri pe care nu le-ar fi vrut nici negustorii de haine vechi. Puțina mobilă era veche și urâtă, patul ei era format doar din structură metalică și saltea, așternuturile și cuverturile erau peticite cu o grijă pe care, dată fiind vârsta lor, nu o meritau. M-a impresionat, în schimb, că sertarul unde de obicei își ținea lenjeria intimă era gol. Am căutat coșul cu rufe murdare și m-am uitat înăuntru. Nu era nimic altceva în afară de o cămașă bărbătească de bună calitate.

Am examinat-o cu atenție. Era o cămașă albastră, de talie medie, cumpărată recent și aleasă de un bărbat tânăr sau cu gusturi tinerești. Gulerul era murdar, dar mirosul țesăturii nu era neplăcut: transpirația se contopise cu o marcă bună de deodorant. Am împăturit-o cu grijă și am pus-o în punga de plastic, împreună cu celelalte lucruri. Nu era un obiect vestimentar asemănător celor purtate de unchiul Filippo.

Am trecut în baie. N-am găsit nici periuță de dinți, nici pastă. De ușă era atârnat vechiul ei halat albastru. Hârtia igienică era pe terminate. Lângă closet se afla un sac de plastic pe jumătate plin, dar în el nu era gunoi; se simțea, în schimb, damful acela de corp istovit pe care-l păstrează hainele murdare sau confecționate din material învechit, cu fiecare fibră îmbibată cu tot felul de secreții timp de decenii întregi. Am început să scot, piesă cu piesă, ușor scârbită, toată lenjeria intimă a mamei mele: chiloți vechi albi și roz, cu multe peticeli și elastice antice care se iveau ici și colo din materialul descusut, ca niște șine între două tuneluri; sutiene deformate și uzate; maiouri găurite; porți ardere, din acelea folosite cu patruzeci de ani în urmă și pe care ea le păstra degeaba; dresuri într-o stare jalnică; furouri demodate și care nu mai erau pe piață de multă vreme, decolorate, cu dantele îngălbenite.

Amalia, care se îmbrăcase întotdeauna cu jerpelituri din cauza sărăciei, dar și din obișnuința de a nu se face plăcută, dobândită cu multe decenii în urmă pentru a potoli gelozia tatălui meu, parcă hotărâse pe neașteptate să se descotorosească de toată garderoba ei. Mi-am amintit de singura piesă

vestimentară pe care o avea pe ea când o scosese din apă: rafinatul sutien nou-nouț, cu cele trei V-uri care uneau cupele. Imaginea sânilor ei cuprinși în acea dantelă mi-a sporit neliniștea. Am lăsat îmbrăcămintea împrăștiată pe podea, fără să mai am puterea de a o atinge din nou, am închis ușa și m-am sprijinit de ea.

În zadar: toată baia a venit peste mine și s-a recompus în fața mea, pe coridor. Amalia stătea acum pe closet și mă privea cu atenție în timp ce mă epilam. Îmi acopeream gleznelor cu o crustă de ceară fierbinte după care, gemând, mi-o smulgeam cu hotărâre de pe piele, între timp, ea îmi povestea că-și tăiasse puful negru de pe glezne cu foarfecele. Dar părul de pe glezne îi crescuse imediat la loc, aspru, ca buclele unei sârme ghimpate. Și la mare, înainte să-și pună costumul, își tundeau cu foarfecele părul de pe pubis.

Am obligat-o să folosească ceara mea, deși se ferea. I-am întins-o cu grijă pe glezne, pe partea interioară a coapselor subțiri și tari, în zona inghinală, dojenind-o între timp, cu o duritate exagerată, pentru juponul peticit. Apoi am smuls ceara, iar ea mă privea fără să clipească. Am făcut-o fără niciun fel de grijă, ca și cum aș fi voit s-o supun unei probe a durerii și ea mi-a dat voie fără să răsuflă, ca și cum ar fi acceptat-o fără să se opună. Dar pielea n-a rezistat. A devenit mai întâi roșie ca focul și imediat violet, dând la iveală un țesut de vase capilare rupte. „Nu face nimic”, a spus, „o să treacă”, în timp ce pe mine mă încerca un ușor regret pentru starea în care o adusesem. O regretam mai mult acum, făceam un efort de voință încercând să izgonesc imaginea băii dincolo de canatul de care mă sprijineam cu spatele. Pentru asta m-am desprins de ușa, am lăsat să se estompeze pe coridor forma picioarelor ei livide și m-am dus să-mi iau geanta din bucătărie. Când m-am întors în baie, am ales cu grijă dintre chiloții care zăceau pe podea pe cei care mi se păreau mai puțin distruși. M-am spălat și mi-am schimbat tamponul intern. Mi-am lăsat slipul pe jos, printre aceia ai Amaliei. Când am trecut prin fața oglinzii, fără să vreau mi-am zâmbit ca să mă liniștesc.

Am petrecut nu știu cât timp lângă fereastra bucătăriei, ascultând vocile de pe străduță, traficul motoretelor, zgomotul pașilor pe pavaj. Strada răspândea un miros de apă stătută care se cățara pe schelărie. Eram foarte obosită, dar nu voiam să mă întind pe patul Amaliei, nici să-i cer ajutor unchiului Filippo, nici să-i telefonez tatălui meu, nici s-o caut din nou pe de Riso. Simțeam milă pentru lumea aceea de bătrâni confuzi, rătăciți printre imagini de sine care datau din vremuri apuse, când înțelegându-se, când învrăjbiți cu umbrele unor obiecte și persoane din trecut. Totuși, mă chinuiam să rămân pe margine. Eram tentată să unesc între ele toate vocile, toate lucrurile, toate întâmplările. Acum deja o simțeam pe Amalia revenind, vrând să se uite la mine când mă

dădeam cu cremă, când mă machiam și mă demachiam. Deja începeam să-mi imaginez cu invidie bătrânețea ei secretă, în care se juca întreaga zi cu propriul trup, cum ar fi făcut poate când era tânără, dacă tatăl meu n-ar fi citit în acele jocuri o dorință de a plăcea altora, o aplecare spre infidelitate.

5.

Am dormit câteva ore, fără să visez. Când am deschis ochii, în cameră se făcuse întuneric și pe fereastra deschisă intra numai lumina cețoasă a stâlpilor de iluminat, care acoperea o porțiune din tavan. Amalia era acolo sus, ca un fluture de noapte, tânără, având poate douăzeci de ani, înfășurată într-un capot verde, cu burta la gură. Deși senină la chip, se târa pe spate, zvârcolindu-se din cauza unui spasm dureros. Am închis ochii ca să-i dau timp să se desprindă de tavan și să treacă în moarte; apoi i-am redeschis și m-am uitat la ceas. Era ora două și zece. Am adormit din nou, doar câteva minute. Apoi m-a cuprins o stare de toropeală, înțesată de imagini cu care am început, fără să vreau, să-mi povestesc despre mama mea.

Amalia, în starea mea de veghe, era o femeie brunetă și păroasă. Chiar și acum, când era bătrână, chiar și acum, când sarea mării i-l veștejise, părul îi strălucea ca pielea unei pantere și era des, fără să se răsfire în vânt. Mirosea a săpun de rufe, dar nu din cel uscat, care avea imprimată pe el o scară. Mirosea a săpunul lichid, de culoare maro, care se cumpăra dintr-un subsol – încă îmi aminteam mâncărimea din nări și din gât pricinuită de praful dinăuntru.

Săpunul acela îl vindea un bărbat gras și smead. Îl lua cu o lopățică și-l lipea pe o hârtie galbenă și groasă, lăsând pe ea, totodată, un strat de sudoare și de DDT. Eu alergam la Amalia gâfâind, cu sufletul la gură, ținând pachetul și suflând peste el cu obrazii umflați ca să alung mirosurile pivniței și pe ale acelui bărbat; alerg la fel și acum, cu obrazul pe perna pe care a dormit mama mea, chiar dacă a trecut multă vreme. Și ea, când mă vede venind, deja își desface părul, care i se răsfiră ca și când ar fi sculptat în spirale pe frunte, iar coafura de abanos și-ar schimba structura moleculară sub atingerea ei.

Părul era lung. Amalia nu termina niciodată cu desfăcutul și nu-i ajungea săpunul să-l spele, era nevoie de tot recipientul bărbatului care-l vindea la subsol, la capătul scărilor albe de cenușă ori de leșie. Suspectam că uneori mama, scăpând atenției mele, se ducea să și-l afunde direct în bidon, cu

acordul patronului prăvăliei. Apoi se întorcea veselă spre mine, cu fața udă, cu apa de la robinet scurgându-i-se pe ceafa, cu genele și pupilele negre, cu sprâncenele conturate cu cărbune, ușor gri de la spuma care, arcuită pe frunte, se frângea în picături de apă și de săpun. Picăturile îi curgeau pe nas, spre gură, până când ea le prindea cu limba ei roșie și mi se părea că spune: „Ce bune sunt!”

Nu știam cum reușește să fie în același timp în două locuri, să intre toată în bidonul cu săpun, acolo în pivniță, în furoul albastru, cu bretelele care-i cădeau de pe umeri în jos pe brațe, și, în același timp să se lase în voia apei din bucătăria noastră, care continua să-i acopere părul cu o patină lichidă. În mod sigur o visasem așa cu ochii deschiși, cum făceam acum pentru a nu știu câta oară și pentru a nu știu câta oară simțeam o stânjeneală dureroasă.

Bărbatul gras, în realitate, nu se mulțumea să stea și să privească. Vara, își țâra bidonul în aer liber. Era la bustul gol, ars de soare și avea o batistă albă legată în jurul frunții. Amesteca în recipient cu un băț lung și răsucea, asudând, masa lucioasă a părului Amaliei. Între timp, compresorul trosnea un pic mai încolo și înainta lent, cu cilindrul lui mare de piatră gri. Îl conducea un alt bărbat, vânjos și musculos, și el la bustul gol, cu părul de la subsuori încrețit de transpirație. Purta niște pantaloni coloniali cu nasturii descheiați, astfel că, atunci când se așeza, se vedea, la înălțimea burții, o cavitate înspăimântătoare. Bine instalat în scaunul mașinăriei, controla cum, din bidonul înclinat, curgea gudronul dens și lucios al părului Amaliei care, întinzându-se pe pietriș, scotea aburi și vălurea aerul. Părul mamei mele era smoală și se rărea în fire și puf viguros ce se îndesea apoi în locurile interzise ale corpului. Interzise mie: nu-mi permitea s-o ating. Își ascundea fața, acoperindu-și-o cu podoaba ei capilară ca o perdea și-și oferea ceafa soarelui, ca s-o usuce.

Când a țârâit telefonul, ea a ridicat brusc capul, astfel că părul ud de pe podea a zburat prin aer, a atins tavanul și i-a căzut pe spate cu un pocnet care m-a trezit complet. Am aprins lumina. Nu-mi aminteam unde era aparatul care țârâia în continuare. L-am găsit pe coridor, un telefon vechi din anii '60 care-mi era foarte cunoscut, fixat pe perete. Când am zis „alo”, o voce masculină a rostit numele Amalia.

— Nu sunt Amalia, am spus, cine e?

Am avut impresia că bărbatul de la telefon își reprimă cu greu râsul.

— Nu sunt Amalia, a repetat în falset, și apoi a reluat într-un dialect foarte curat: Lasă-mi la ultimul etaj sacoșa cu rufe murdare. Mi-o promiseseși. Și

uită-te bine: o să găsești valiza cu lucrurile tale. Ți-am pus-o acolo.

— Amalia a murit, am spus pe un ton liniștit. Cine ești?

— Caserta, a spus bărbatul.

Numele a sunat așa cum sună numele Balaurului în basme.

— Pe mine mă cheamă Delia, am răspuns. Ce e la ultimul etaj? Ce ai de-al ei?

— Eu nimic. Tu ai ceva ce-mi aparține, a spus din nou omul în falset, stâlcind afectat italiana mea.

— Vino aici, i-am zis pe un ton persuasiv, vorbim și iei ce-ți trebuie.

A urmat o lungă tăcere. Am așteptat răspunsul, dar n-a venit niciunul. Bărbatul nu închisese: pur și simplu abandonase receptorul și plecase.

M-am dus în bucătărie și am băut un pahar cu apă, o apă densă, cu un gust oribil. Apoi m-am întors la telefon și am format numărul unchiului Filippo. A răspuns după cinci țârâituri și nici n-am reușit să spun alo, că mi-a urlat la telefon tot felul de jigniri.

— Sunt Delia, am spus dur.

Am simțit că făcea eforturi enorme ca să-și dea seama cine sunt. Când și-a amintit de mine, a început să bolborosească scuze spunându-mi „fiica mea” și întrebându-mă în mod repetat dacă mă simțeam bine, unde eram, ce se întâmplase.

— Mi-a telefonat Caserta, am spus.

Apoi, înainte să înceapă din nou cu rafala de înjurături, i-am zis cu fermitate:

— Calmează-te!

6.

Pe urmă m-am întors în baie. Am împins cu piciorul în spatele bideului chilotul meu murdar, am strâns lenjeria Amaliei pe care o împrăstiasem pe podea și am pus-o din nou în sacul de plastic. Apoi am ieșit pe palier. Nu mai eram nici deprimată, nici neliniștită. Am închis cu grijă ușa casei, folosind

ambele încuietori, și am chemat liftul.

Odată intrată în cabină, am apăsat butonul numărul cinci. La ultimul etaj, am lăsat deschise ușile liftului, astfel încât spațiul întunecos să fie măcar parțial luminat. Am descoperit că bărbatul mințise: valijoara mamei mele nu era acolo. M-am gândit să mă întorc jos, dar m-am răzgândit. Am așezat sacul în dreptunghiul de lumină și apoi am închis ușile. Pe întuneric, m-am instalat în colțul palierului ca să văd bine pe oricine ieșea din lift sau venea pe scări. M-am așezat pe podea.

De zeci de ani, Caserta era pentru mine un oraș al grabei, un spațiu al neliniștii, unde totul se deplasează mai repede decât în alte locuri. Nu orașul real în al cărui parc de secol XVIII, bogat în ape în cascadă, mă dusesem când eram mică, luni, după Paști, laolaltă cu mulțimea de excursioniști, pierdută în clanul nesfârșit de rude, să mănânc salam de Secondigliano și ouă coapte în coajă, într-o pastă grasă și picantă. Despre acel oraș și acel parc totalitatea literelor păstra numai apa care cade cu viteză și plăcerea terifiantă de a mă pierde printre strigătele care mă chemau înapoi, tot mai îndepărtate. În schimb, emoțiile mele mai puțin verbalizate adăposteau sub termenul Caserta mai ales greața pe care o capeți la o horă de copii, amețea și lipsa de aer. Uneori locul acela, care aparținea unei memorii în care nu prea puteai avea încredere, era alcătuit dintr-o scară slab luminată și o balustradă din fier forjat. Alteori era o pată de lumină tăiată de bare și acoperită de o plasă deasă, pe care o observam pitită sub pământ, în compania unui copil pe nume Antonio, care mă ținea strâns de mână. Sunetele care-l însoțeau, precum coloana sonoră a unui film, erau pură învălmășeală, neașteptat zgomot strident, ca de niște lucruri aflate mai întâi în ordine, care dintr-odată se năruie. Mirosul era acela de la ora prânzului sau a cinei, când pe casa scării, de la toate ușile, se amestecă miresmele celor mai diferite bucătării, alterate de un damf de mucegaiuri și pânze de păianjen. Caserta era un loc unde nu trebuia să merg, un bar cu o firmă, o femeie brunetă, niște palmieri, lei, cămile. Avea gustul dulciurilor din bomboniere, dar era interzis să intri acolo. Dacă fetițele făceau asta, nu mai ieșeau. Nici mama mea nu trebuia să intre acolo, altfel tatăl meu o ucidea. Caserta era un bărbat, o siluetă de stofa închisă la culoare. Silueta se rotea atârnată de un fir, mai întâi într-o parte, apoi în cealaltă. Nu era îngăduit să vorbești despre el. Amalia era adesea urmărită prin casă, ajunsă din urmă, lovită peste față mai întâi cu dosul palmei, apoi, cu palma, numai pentru că pronunțase: „Caserta”.

Asta, în amintirile mele mai greu de plasat în timp. În acelea mai clare era Amalia însăși, care vorbea în secret despre el, despre acel om-oraș compus din cascade și din hățișuri și din statui de piatră și din picturi cu palmieri și

cămile. Nu mie îmi vorbea despre el, care poate mă jucam sub masă cu surorile mele. Le vorbea altora, femeilor care confecționau, împreună cu ea, mănuși la domiciliu. Aveam pe undeva, prin cap, ecouri de fraze. Îmi rămăsese una în minte, foarte clară. Nici măcar nu erau cuvinte, nu mai erau; erau sunete compacte materializate în imagine. Acel Caserta, spunea mama mea într-un susur, o împinsese într-un ungher și încercase s-o sărute. Eu, auzind-o, vedeam gura deschisă a acelui bărbat, cu dinți foarte albi și o limbă lungă și roșie. Limba ieșea dintre buze și intra la loc cu o viteză care mă hipnotiza. În anii adolescenței închideam ochii înadins pentru a reproduce în sinea mea, după plac, scena aceea și pentru a o contempla într-un amestec de atracție și repulsie. Dar o făceam simțindu-mă vinovată, ca și cum ar fi fost ceva interzis. Știam deja atunci că în acea imagine a fanteziei se afla un secret care nu putea fi dezvăluit, nu pentru că o parte din mine nu știa cum să aibă acces la el, ci pentru că, dacă aș fi făcut-o, cealaltă parte ar fi refuzat să-l accepte și m-ar fi renegat.

La telefon, puțin mai devreme, unchiul Filippo îmi spusese unele lucruri pe care deja le știam într-un fel confuz: el vorbea despre ele și eu le știam. Puteau fi rezumate astfel: Caserta era un bărbat josnic. În tinerețe, fusese prietenul lui și al tatălui meu. Împreună cu tatăl meu, în perioada de după război, reușiseră să facă afaceri de succes împreună – părea un om sincer.

Dar pusese ochii pe mama. Și nu doar pe ea: era deja căsătorit, avea un fiu, dar le aborda pe toate femeile din cartier. Când s-a întâmplat să-ntreacă măsura, unchiul meu și tatăl meu îi dăduseră o lecție. Iar Caserta cu soția și fiul plecaseră să locuiască în altă parte. Conchisese într-un dialect amenințător: „Nu voia să și-o scoată din minte. Atunci l-am făcut să-i treacă pentru totdeauna dorința”.

Liniște. Văzusem sânge printre urlete și jigniri. Fantasme peste fantasme. Antonio, copilul care mă ținea de mână, picase în fundul cel mai întunecos al subsolului. Simțisem pentru o secundă cum violența domestică din copilăria și adolescența mea îmi revine în ochi și în urechi, ca și cum ar fi fost filtrată de-a lungul unui fir care ne lega. Dar îmi dădusem seama pentru prima oară că acum, după mulți ani, asta era ceea ce-mi doream.

— Vin acolo, propusese unchiul Filippo.

— Ce crezi că-mi poate face un moș de șaptezeci de ani?

Se zăpăcise. Înainte să închid telefonul, promisesem că o să-l sun din nou dacă mai dă Caserta vreun semn.

Acum stăteam pe palier așteptând. A trecut mai bine de o oră. Pe casa scării

străluceau luminile de la celelalte etaje care, odată ce mă obișnuisem cu întunericul, îmi îngăduiau să controlez tot spațiul. Nu s-a întâmplat nimic. Abia spre ora patru dimineața liftul s-a zgâlțâit brusc și butonul s-a făcut din verde roșu. Cabina a pornit în jos.

Dintr-o săritură am ajuns lângă balustradă: am văzut-o alunecând dincolo de al patrulea nivel și oprindu-se la al treilea. Ușile s-au deschis și s-au închis. Apoi din nou liniște. A încetat și ecoul vibrațiilor emise de cablurile de oțel.

Am așteptat un pic, poate cinci minute; apoi am coborât cu prudență un etaj. Acolo era o lumină gălbuie: cele trei uși de pe palier erau ale unor companii de asigurări. Am mai coborât o rampă, furișându-mă pe lângă cabina oprită și întunecoasă. Voiam să mă uit înăuntru, dar am rămas uluită și n-am mai făcut-o. Ușa de la casa mamei mele era larg deschisă, luminile erau aprinse. Chiar pe prag se afla valijoara Amaliei și, alături, geanta ei din piele neagră. Instinctiv am dat să mă îndrept spre acele obiecte, dar în spatele meu am auzit arcul ușii cu geamuri a liftului. Lumina s-a aprins în cabină și mi-a dezvăluit privirii un bărbat în vârstă, îngrijit, frumos în felul lui, cu față negricioasă și slabă sub claia de păr alb. Stătea pe una dintre cele două banchete de lemn atât de nemișcat, încât părea o fotografie veche mărită. S-a uitat fix la mine timp de o secundă cu o privire prietenoasă, ușor melancolică. Apoi cabina și-a luat avânt în sus, zgomotos.

N-am avut îndoieli. Bărbatul era același care îmi înșirase obscenități în timpul înmormântării Amaliei. Dar am ezitat să-l urmăresc pe scări: m-am gândit că trebuie s-o fac, dar m-am simțit înfiptă în podea, ca o statuie. M-am uitat la cabluri până când liftul s-a oprit în zgomotul ușilor care se deschideau și se închideau în grabă. Câteva secunde mai târziu, cabina a alunecat din nou prin fața mea. Înainte să dispară spre parter, bărbatul mi-a arătat zâmbind punga de gunoi în care se găsea lenjeria mamei mele.

7.

Eram puternică, athletică, rapidă și hotărâtă; mai mult decât atât: îmi plăcea să fiu sigură că sunt așa. Dar în acea împrejurare nu știu ce s-a întâmplat. Poate c-a fost oboseala, poate c-a fost emoția de a găsi larg deschisă acea ușă pe care o închisesem conștient. Poate că mă zăpăciseră casa cu luminile

aprinse, valijoara și geanta mamei mele expuse frumos pe prag. Sau poate c-a fost altceva. Repulsia pe care am simțit-o înțelegând că imaginea acelui bărbat în vârstă, dincolo de geamurile cu arabescuri ale liftului, mi se păruse, pentru o clipă, de o frumusețe ambiguă. Astfel, în loc să mă iau după el, am rămas nemișcată, făcând eforturi să-mi întipăresc în minte aceste detalii și după ce liftul dispăruse în casa scării.

Când am conștientizat lucrul ăsta, m-am simțit fără energie, deprimată de sentimentul că m-am umilit în fața acelei părți din mine care veghea asupra posibilei prăbușiri a celeilalte. Am ajuns la fereastră la timp ca să-l văd pe bărbat îndepărtându-se pe străduță, în lumina stâlpilor de iluminat, drept, cu pași măsurați, dar nu forțați, ținând punga în mâna dreaptă, cu brațul foarte încordat și depărtat de șold, al cărei fund de plastic negru atingea ușor pavajul. M-am întors la ușă și am dat s-o iau la fugă pe scări în jos. Dar mi-am dat seama că vecina, doamna de Riso, apăruse în fâșia verticală de lumină prudent deschisă între ușă și toc.

Era într-o cămașă lungă de noapte din bumbac roz și mă privea cu ostilitate, cu chipul fragmentat de lanțul care trebuia să-i împiedice pe răufăcători să intre. În mod sigur stătea acolo de mult, să se uite pe vizor și să tragă cu urechea.

— Ce se întâmplă? a întrebat pe un ton țâfnos. Toată noaptea te-ai foit.

Mă pregăteam să-i răspund la fel de țâfnos, dar mi-am amintit că era vorba despre un bărbat cu care mama mea se întâlnea și am reușit să-mi dau seama la timp că trebuia să mă controlez dacă voiam să aflu mai multe. Aluzia bârfitoare din după-amiaza aceea, care mă enervase, mă făcea acum să-mi doresc să se transforme într-o pălăvrăgeală detaliată, discurs, răsplată pentru acea bătrână singură care nu știa cum să-și petreacă nopțile.

— Nimic, am spus, încercând să-mi liniștesc respirația, nu pot dormi.

Ea a bombănit ceva despre morții care se chinuie să se desprindă de lumea asta.

— În prima noapte nu te lasă deloc să dormi, a zis.

— Ați auzit zgomote? V-am deranjat? am întrebat cu falsă politețe.

— Dorm puțin și prost, după o anumită oră. La care s-a adăugat și broasca de la ușă: n-ai făcut decât s-o deschizi și s-o închizi.

— E adevărat, i-am răspuns, sunt un pic nervoasă. Am visat că bărbatul acela de care mi-ați vorbit era aici, pe palier.

Bătrâna a înțeles că schimbasem tonul și eram dispusă să-i ascult bârfele, dar voia să fie sigură că n-am s-o resping din nou.

— Ce bărbat? a întrebat.

— Acela de care mi-ați zis dumneavoastră... acela care venea aici, s-o viziteze pe mama. Am adormit gândindu-mă la el...

— Era un om cumsecade, care o bine dispunea pe Amalia. Îi ducea prăjituri, flori. Când venea, îi auzeam vorbind și râzând încontinuu. Râdea mai ales ea, atât de tare, că se auzea de la paner.

— Ce-și spuneau?

— Nu știu, nu stăteam să ascult. Îmi văd de-ale mele.

Am gesticulat nerăbdătoare.

— Dar Amalia nu vorbea niciodată despre el?

— Ba da, a recunoscut de Riso, o dată când îi văzusem împreună ieșind din casă. Mi-a spus că era cineva pe care-l cunoștea de cincizeci de ani, cineva care era aproape ca o rudă. Și dacă e așa, îl cunoști și tu. Era înalt, slab, cu părul alb. Mama ta îl trata aproape ca pe un frate. Foarte apropiați.

— Cum îl chema?

— Nu știu. Nu mi-a spus niciodată. Amalia Aicea numai cum avea chef. Într-o zi îmi povestea despre treburile ei, chiar dacă nu voiam să le aud, și a doua zi nici măcar nu mă saluta. Despre prăjituri știu pentru că nu le mâncau pe toate și ea mi le dădea mie. Îmi dădea și florile, fiindcă o apuca durerea de cap de la parfumul lor: o durea mereu capul, în ultimele luni. Dar să mă invite și să mi-l prezinte, niciodată.

— Poate că se temea să nu vă pună într-o situație stânjenitoare.

— Nu-i așa, voia să-și vadă de-ale ei. Eu am înțeles asta și am stat deoparte. Dar vreau să-ți spun că în mama ta nu puteai avea încredere.

— În ce sens?

— Nu se comporta așa cum trebuie. Eu pe domnul acesta l-am zărit numai cu acea ocazie. Era un bătrân frumos, îmbrăcat bine și când m-am intersectat cu ei, a schițat o plecăciune. Ea, în schimb, a întors capul în altă parte și mi-a zis un cuvânt urât.

— Poate că ați înțeles greșit.

— Am înțeles foarte bine. O apucase mania de a vorbi foarte urât, cu voce

tare, chiar și când era singură. Și apoi se punea pe râs. O auzeam de aici, din bucătăria mea.

— Mama mea n-a vorbit niciodată urât.

— Vorbea, vorbea... La o anumită vârstă, ar trebui un pic de reținere.

— E adevărat, am spus.

Și mi-am amintit de valijoara și geanta din pragul ușii. Le-am simțit ca pe niște obiecte care, prin traseul pe care probabil îl făcuseră, își pierduseră demnitatea lucrurilor Amaliei. Voiam să încerc să le-o restitui. Dar bătrâna, încurajată de tonul meu răbdător, a scos lanțul de la ușă și a ieșit în prag.

— Oricum la ora asta nu mai dorm, a spus.

M-am temut că vrea să intre în casă și m-am grăbit să mă retrag spre apartamentul mamei mele.

— Eu, în schimb, încerc să dorm un pic, am spus.

De Riso s-a încruntat și nu m-a urmat. A pus din nou lanțul la ușă cu dispreț.

— Și Amalia voia mereu să intre la mine în casă și la ea nu mă lăsa să intru niciodată, a bombănit.

Apoi mi-a închis ușa în nas.

8.

M-am așezat pe podea și am început cu valiza. Am deschis-o, dar n-am recunoscut nimic din ce-ar fi putut aparține mamei mele. Toate lucrurile erau noi-nouțe: o pereche de papuci roz, un capot de atlas roz-pudră, două rochii nepurtate – una de un roșu ruginiu, prea strâmtă pentru ea și prea tinerească, alta mai sobră, albastră, dar scurtă –, cinci perechi de chiloți de bună calitate, o geantă pentru cosmetice din piele maro plină cu parfum un, deodorante, creme, truse de machiaj, demachiante: ea, care nu se machiase niciodată în viața ei.

Am trecut la geantă. Primul lucru extras au fost niște chiloți albi de dantelă. După cele trei V-uri foarte vizibile pe partea dreaptă și după desenul

fin am fost imediat convinsă că erau tovarășii sutienului pe care Amalia îl purta când se înecase. I-am studiat cu atenție: aveau o mică ruptură pe partea stângă, ca și cum ar fi fost purtați, deși erau vizibil cu o măsură mai mică decât cea care trebuia. Am simțit un gol în stomac și mi-am ținut răsuflarea. Apoi am scotocit din nou în geantă, în căutarea cheilor casei. Bineînțeles că nu le-am găsit. Am dat, în schimb, peste ochelarii ei de persoană care suferă de prezbitism, nouă fise de telefon și portofelul ei. În portofel avea două sute douăzeci de mii de lire (o sumă mare pentru ea, care trăia cu puținii bani pe care noi, cele trei surori, i-i dădeam lunar), chitanța unei facturi de lumină, cartea ei de identitate într-o folie de plastic, o veche fotografie cu mine și cu surorile mele în compania tatălui nostru. Fotografia era distrusă. Acele imagini ale noastre, din urmă cu mult timp, erau îngălbenite, brăzdate de crăpături, așa cum la unele icoane de la altar figurile demonilor înaripați sunt zgâriate de credincioși cu obiecte ascuțite.

Am lăsat fotografia pe podea și m-am ridicat, luptându-mă cu o greutate tot mai mare. Am căutat prin casă o carte de telefon și, când am găsit-o, am deschis rapid la Caserta. Nu voiam să-i telefonez: voiam adresa. Când am văzut că numele Caserta umplea trei pagini, mi-am dat seama că nu știam ce prenume are: nimeni, în copilăria mea, nu-i spusese niciodată altfel decât Caserta. Atunci am aruncat într-un colț cartea de telefon și m-am dus la baie. Acolo n-am mai reușit să-mi rețin senzația de vomă și, preț de câteva secunde, mi-a fost teamă că tot corpul o să se întoarcă împotriva mea, cu o furie autodistructivă de care mă temusem mereu când eram mică și pe care încercasem s-o stăpânesc pe măsură ce crescusem. Apoi m-am liniștit. Mi-am clătit gura și m-am spălat cu grijă pe față. Când am văzut în oglindă cât e de palidă și răvășită, aplecată peste chiuveță, am hotărât, pe neașteptate, să mă machiez.

Era o reacție neobișnuită. Nu mă machiam nici prea des, nici cu mare plăcere. O făcusem când eram adolescentă, însă de la o vreme nu mai făceam asta: nu mi se părea că machiajul mă făcea să arăt mai bine. Dar atunci mi s-a părut că am nevoie de el. Am luat geanta de cosmetice din valiza mamei mele, m-am întors în baie, am deschis-o, am scos o cutiuță plină cu cremă hidratantă, pe a cărei suprafață rămăsese amprenta timidă a degetului Amaliei. Am șters urma ei cu a mea și am folosit crema din abundență. Mi-am dat pe față cu ea – întinzându-mi obrazii –, apoi am recurs la pudră, pe care am folosit-o cu meticulozitate.

— Ești o nălucă, i-am spus femeii din oglindă.

Avea fața unei persoane în jur de patruzeci de ani, închidea mai întâi un

ochi, apoi pe celălalt, și peste fiecare trecea mina unui creion negru. Era slabă, ascuțită, cu pomeți pronunțați, în mod miraculos fără riduri. Purta părul tuns foarte scurt pentru a etala cât mai puțin posibil culoarea neagră ca pana corbului, care de altfel, dându-i un sentiment de ușurare, în sfârșit începea să arate grizonant și se pregătea să dispară cu totul sub firele argintii. Am trecut la rimei.

— Nu-ți semăn, i-am șoptit în timp ce-mi dădeam cu puțin fard.

Și, ca să nu fiu contrazisă, am încercat să n-o privesc. Astfel, în oglindă, am văzut bideul. M-am răsucit ca să înțeleg ce-i lipsea acelui obiect vechi, cu robinete sofisticat încrustate și, când mi-am dat seama, mi-a venit să râd: Caserta luase și chiloții plini de sânge pe care-i lăsasem pe podea.

9.

Cafeaua era aproape gata când am ajuns acasă la unchiul Filippo. Cu un singur braț reușea, în mod misterios, să facă de toate. Era în posesia unei vechi cafetiere, din acelea folosite înainte ca aparatul să devină popular în toate casele. Un cilindru de metal cu cioc care, demontat, era alcătuit din patru piese: un recipient pentru fierberea apei, un compartiment pentru cafea, partea găurită corespunzătoare de deasupra care se înșuruba compact, un vas pentru cafea. Când m-a invitat să intru în bucătărie, apa caldă se filtra deja în vas și mirosul intens de cafea se răspândea prin tot apartamentul.

— Ce bine arăți! mi-a zis, dar nu cred că se referea la machiaj.

Nu mi se păruse niciodată în stare să facă deosebirea între o femeie machiată și una nemachiată. Voia să spună doar că arătam în mod deosebit bine în dimineața aceea. Într-adevăr, în timp ce sorbea cafeaua fierbinte, a adăugat:

— Dintre voi trei, tu semeni cel mai mult cu Amalia.

Am schițat un zâmbet. Nu voiam să-l alarmez povestindu-i ce mi se întâmplase în timpul nopții. Și nu voiam nici să încep să discut asemănarea mea cu Amalia. Era ora șapte dimineața și eram obosită. Cu o jumătate de oră mai devreme traversasem o stradă

Foia pe jumătate pustie, compusă din sunete încă atât de slabe, că puteai auzi păsările ciripind. Era un aer proaspăt, în aparență curat, și o lumină cețoasă indecisă între vremea frumoasă și cea urâtă. Dar deja pe strada Duomo sunetele orașului se intensificaseră, la fel și vocile femeilor din case; și aerul devenise mai cenușiu și mai apăsător. Cu o mare pungă de plastic în care vârașem conținutul valioarei și geanta mamei mele, apărusem pe neașteptate la el acasă, surprinzându-l în niște nădragi uzați și lăsați, cu un maiou tras peste toracele osos și brațul schilod neacoperit. Deschisese larg ferestrele și se aranjase imediat. Apoi începuse să mă agaseze oferindu-mi diverse feluri de hrană. Voiam pâine proaspătă, voiam lapte ca să înmoi ceva în el, voiam biscuiți?

Nu m-am lăsat rugată și am început să ronțai una-alta. Era văduv de șase ani, trăia singur ca toți bătrânii fără copii, dormea puțin. Era bucuros să mă aibă acolo, în ciuda orei matinale, la fel cum eram și eu. Îmi doream câteva minute de răgaz, bagajul pe care-l lăsasem la el zilele trecute, să-mi schimb rochia. Plănuiam să mă duc imediat la magazinul surorilor Vossi. Dar unchiul Filippo era avid de companie și de pălăvrăgeală. L-a amenințat cu o moarte oribilă pe Caserta. I-a urât să fi murit deja într-un fel urât în timpul nopții. A regretat că nu-l ucisese mai demult. Și apoi, prin niște legături greu de identificat, a început să sară de la o poveste de familie la alta, într-un dialect neîntrerupt. Nu s-a oprit nici măcar să-și tragă sufletul.

După câteva încercări, am renunțat să-l mai întrerup. Bombănea, se enerva, i se umezeau ochii, își trăgea nasul. Când discuția a ajuns la Amalia, în câteva minute a trecut de la o apologie plină de suspine a surorii sale la critici necruțătoare pentru că-l părăsise pe tatăl meu. În plus, a uitat să vorbească despre ea la trecut și a început s-o certe ca și cum ar fi fost încă în viață și de față sau, în orice caz, gata să apară brusc din cealaltă cameră. Amalia – a început el să strige – nu se gândește niciodată dinainte la consecințe: dintotdeauna a fost așa, ar fi trebuit să stea și să se gândească și să aștepte; în schimb, s-a trezit într-o dimineață și a plecat de-acasă împreună cu voi, cele trei fiice.

Nu trebuia să facă asta, după unchiul Filippo. Mi-am dat seama imediat că și-ar fi dorit ca mama să fi hotărât să se înece din cauza despărțirii din urmă cu douăzeci și trei de ani.

Un lucru aberant. M-am enervat, dar l-am lăsat să vorbească, cu atât mai mult că, din când în când, se întrerupea și, schimbând tonul ostil cu unul afectuos, alerga să aducă din cămară alte borcane: bomboane cu mentă, biscuiți expirați, o dulceață de dode albită de mușegai, dar, după el, încă bună

de mâncat.

În timp ce eu îi refuzam ofertele și apoi ronțaiam resemnată, o lua de la capăt, confundând date și fapte. Era '46 sau '47 – se chinuia să-și amintească. Apoi se răzgândea și conchidea: după război. După război, Caserta înțelesese că se putea folosi de talentul tatălui meu pentru un trai un pic mai bun. Fără Caserta, trebuia recunoscut, din onestitate, că tatăl meu ar fi continuat să picteze aproape gratis munți, luni, palmieri și cămile în magazinele din cartier. În schimb, Caserta, care era șiret, negru-negru ca un maur, dar cu ochi de drac împielit, începuse să muncească, încoace și încolo, pentru marinarii americani. Nu ca să vândă femei sau altă marfa. Caserta îi lucra în special pe marinarii consumați de dor. Și, în loc să le arate poze cu domnișoare de vânzare, îi întorcea pe degete îndemnându-i să scoată din portofel fotografiile cu femeile pe care le lăsaseră în patrie. Odată ce-i transforma în niște copii părăsiți și anxioși, negocia prețul și îi ducea tatălui meu fotografiile ca să scoată din ele portrete în ulei.

Îmi aminteam și eu acele imagini. Tatăl meu continuase să muncească ani întregi și fără Caserta. Părea că marinarii, tot suspinând, lăsaseră pe hârtie și altceva decât imaginea femeilor lor. Erau fotografii cu mame, cu surori și cu logodnice, toate blonde, toate zâmbitoare, toate fotografiate cu părul permanent, fără un fir nelalocul lui, cu bijuterii la gât și la urechi. Păreau îmbălsămate. Și, în plus, ca în fotografia cu noi păstrată de Amalia, ca în orice poză roasă de absență, patina dezvoltării se dusesse, iar imaginea era deseori îndoită la colțuri sau străbătută de găurele albe care retezau fețe, haine, coliere, coafuri. Erau chipuri pe moarte chiar în imaginația celor care le păstrau cu dorință și vinovăție. Tatăl meu le lua din mâinile lui Caserta și le prindea de șevalet cu o piuneză. Apoi, într-o clipită, făcea să apară pe pânză o femeie care părea adevărată, o mamă-soră-soție care parcă ofta chiar ea, nu doar stârnea oftatul bărbatului drag. Crăpăturile dispăreau, alb-negrul devenea culoare, întrupat. Și transformarea aceluia suport al amintirii era dus la capăt cu suficientă dibăcie pentru a-i mulțumi pe niște oameni debusolați și triști. Caserta trecea să preia marfa, lăsa câțiva bani și plecă.

Astfel – povestea unchiul meu – în scurt timp viața se schimbă. Cu femeile marinarilor americani mâneam în fiecare zi. La fel și el, pentru că atunci n-avea loc de muncă. Mama mea îi dădea niște bani, dar cu acordul tatii. Sau poate pe ascuns. În fine, după ani întregi de privațiuni, totul se îmbunătățea. Dacă Amalia ar fi fost mai atentă la consecințe, dacă nu s-ar fi băgat la mijloc, cine știe unde ar fi ajuns cu toții. Foarte departe, după unchiul meu.

M-am gândit la banii aceia și la mama mea așa cum apărea, și ea, în fotografiile din albumul de familie: optsprezece ani, cu pânțele deja arcuit de prezența mea înăuntrul ei, stând în picioare, afară, pe un balcon; pe fundal se vedea mereu o parte a mașinii ei de cusut Singer. Probabil că se oprise să dea din pedală numai ca să se lase fotografiată; apoi, după acel moment, eram sigură că-și reluase munca aplecată, fără nicio fotografie care s-o fixeze vreodată în mizeria trudei obișnuite, nezâmbind, fără strălucire în privire, fără păr aranjat ca să arate frumoasă. Cred că unchiul Filippo nu se gândise niciodată la contribuția muncii Amaliei. Nici măcar eu nu mă gândisem la asta. Am clătinat din cap, nemulțumită de mine: detestam să vorbesc despre trecut. De aceea, cât timp locuisem împreună cu Amalia, nu-mi văzusem tatăl mai mult de zece ori cu totul, și asta obligată de ea. Iar de când trăiam la Roma, doar de două sau trei ori. El încă locuia în casa unde mă născusem, care avea două camere și o bucătărie. Își petrecea toată ziua pe scaun, pictând panorame urâte ale golfului sau caraghioase învolburări de valuri pentru târgurile locale. Dintotdeauna își câștigase traiul așa, luând doi bani de la intermediari ca acel Caserta, și nu-mi plăcuse niciodată să-l văd subjugat, repetând aceleași gesturi, aceleași culori, aceleași forme, aceleași mirosuri pe care le cunoșteam din copilărie. În special, nu suportam să-mi expună argumentele lui confuze, iar între timp s-o înece pe Amalia în jigniri, fără să-i recunoască meritele.

Nu, nu-mi mai plăcea nimic din trecut. Tăiasem dintr-odată legăturile cu toate rudele pentru a evita ca, la fiecare întâlnire, să deplângă, în dialectul lor, ghinionul teribil al mamei mele și să arunce vulgarități amenințătoare la adresa tatii. Rămăsese numai el, unchiul Filippo. Îl întâlnisem de-a lungul anilor, nu pentru că aș fi voit, ci numai fiindcă pica pe neașteptate acasă și se lua la ceartă cu sora lui. O făcea cu vehemență, vorbind foarte tare, după care se împăcau. Amalia era foarte atașată de unicul ei frate încurcă-lume, fiind încă din tinerețe sub papucul soțului și al lui Caserta. Și, cumva, era fericită că el îl vizita în continuare pe tatăl meu și venea să-i spună cum se simte, ce face, la ce lucrează. Eu, în schimb, care deși simțeam o foarte veche simpatie pentru corpul lui consumat și pentru agresivitatea lui de camorist fanfaron pe care, dacă voiam, îl puteam doborî cu un pumn, aș fi preferat să dispară și el, la fel cum se întâmplase cu atâția unchi și atâtea mătuși. Făceam eforturi să accept că-i dă dreptate tatii și ei nu. Era frate-său, o văzuse de-o sută de ori tumefiată de palme, de pumni, de șuturi; și totuși, nu mișcase niciodată un deget s-o ajute. De cincizeci de ani nu înceta să-și reafirme solidaritatea cu cumnatul, fără să dea înapoi. Numai de câțiva ani reușeam să-l ascult fără să mă enervez. Dar, când eram mică, nu puteam suporta că se poziționează

În felul acela. După o vreme, îmi băgăm două degete în urechi să nu mai aud. Poate că nu suportam ca partea cea mai secretă din mine să se folosească de solidaritatea lui ca să întărească o ipoteză cultivată la fel de tainic: că mama mea avea întipărită în trup o vinovăție naturală, gata să apară, la nevoie, în orice gest, în orice suspin, independentă de voința și de gesturile ei.

— Cămașa asta e a ta? l-am întrebat ca să schimb vorba, scoțând din una dintre pungile de plastic cămașa albastră pe care o găsisem în casa Amaliei.

L-am întrerupt, astfel, cu vorba în gură și el a rămas pentru o clipă dezorientat, cu ochii holbați și buzele întredeschise. Apoi, încruntat, a studiat cămașa îndelung. Dar nu vedea mai nimic fără ochelari: a făcut-o doar ca să se liniștească după criza de nervi și să-și recapete demnitatea.

— Nu, a spus, n-am avut niciodată o astfel de cămașă.

I-am povestit c-o găsisem în casa Amaliei printre rufele murdare, dar a fost o greșeală.

— A cui e? m-a întrebat, începând din nou să se agite, ca și cum n-aș fi încercat să aflu asta chiar de la el.

Am încercat să-i explic că nu știam, dar a fost zadarnic. Mi-a dat cămașa înapoi ca și cum ar fi considerat-o infectă și a început din nou, implacabil, să-și critice sora.

— Întotdeauna a făcut așa, s-a înfuriat din nou, vorbind în dialect. Îți amintești povestea cu fructele care ajungeau la ea acasă în fiecare zi gratis? Era ca picată din cer: nu știa nici cum, nici când. Și cartea de poezii cu dedicație? Și florile? Și prăjiturile de foi în fiecare zi, la ora opt fix? Și rochia ți-o amintești? Cum e posibil să nu-ți amintești nimic? Cine i-a cumpărat rochia aia, chiar mărimea ei? Ea zicea că nu știe nimic. Dar s-a îmbrăcat cu ea ca să iasă, pe ascuns, fără să-i spună tatălui tău. Explică-mi tu de ce a făcut-o.

Mi-am dat seama că o considera în continuare, în mod nesănătos, ambiguă, cum știa să fie Amalia chiar și când tatăl meu îi înfipsese mâinile în gât și-i lăsase urmele vinete ale degetelor pe piele. Ne spunea, nouă, fiicelor: „Așa e el. El nu știe ce face și eu nu știu ce să-i spun”. Dar noi ne gândeam, în schimb, că tatăl nostru, pentru tot ce-i făcea, trebuia să iasă din casă într-o dimineată și să moară ars sau zdrobit, sau înecat. Noi gândeam asta și o uram, pentru că ea era resortul acelor gânduri. Nu aveam dubii legate de asta și nici nu uitasem.

Nu uitasem nimic, dar nici nu voiam să-mi amintesc. La nevoie, aș fi putut să-mi povestesc totul, de-a fir a păr; dar de ce s-o fac? îmi povesteam doar ce

era folositor, când era cazul, hotărând, când și când, condusă de necesitate. Acum, de exemplu, vedeam piersicile strivite pe podea, trandafirii izbiți de zece, douăzeci de ori de masa de bucătărie, cu petalele roșii zburând prin aer și împrăștiindu-se apoi toate în jur și tulpinile cu ghimpi încă prinse în hârtia argintie, prăjiturile aruncate pe fereastră, rochia arsă pe focul din bucătărie. Simțeam mirosul grețos pe care-l emană o stofa când lași din neatenție pe ea fierul de călcat încins și mi-era teamă.

— Nu, nu vă amintiți și nu știți nimic, a spus unchiul meu, ca și cum le-aș fi reprezentat acolo, în acel moment, și pe cele două surori ale mele.

Și voia să mă oblighe el să-mi amintesc: știam că tatăl meu a început s-o bată numai din momentul în care voia să renunțe la Caserta și la portretele pentru americani, iar ea s-a opus? Nu era ceva în care Amalia trebuia să se amestece. Dar ea avea viciul de a se băga peste tot, aiurea. Tatăl meu desenase o țigancă dansând dezbrăcată. O arătase unuia care conducea o rețea de vânzători ambulănți ce băteau străzile orașului și pe-ale provinciei vânzând tablouri cu scene câmpenești și cu mări agitate. Tipul, care pretindea să i se spună Migliaro și care țâra mereu după el un fiu cu toți dinții strâmbi, o considerase potrivită pentru a o vinde în cabinetele de medici și dentiști. Îi zisese că pentru acele țigănci era dispus să-i dea un procent mult mai mare decât acela pe care i-l dădea Caserta. Dar Amalia a fost împotriva, nu voia să-l abandoneze pe Caserta, nu voia ca tata să facă acele țigănci, nu voia nici măcar să i le arate lui Migliaro.

— Nu vă amintiți și nu știți, a repetat unchiul Filippo, ranchiunos că trecuseră vremurile acelea care i se păruseră frumoase și se prefăcuseră în scrum fără să dea roadele pe care le promiteau.

Atunci l-am întrebat ce i se întâmplase lui Caserta după ce o rupsesse cu tata. Am văzut în ochii lui mai multe posibile răspunsuri furibunde. Apoi a decis să renunțe la cele mai violente și a subliniat cu orgoliu că lui Caserta îi dăduseră ce merita.

— Tu i-ai zis tatălui tău tot. El m-a chemat și ne-am dus să-l omorâm. Dacă ar fi încercat să riposteze, chiar l-am fi omorât.

Totul. Eu. Nu mi-a plăcut acea aluzie și n-am vrut să știu despre care „tu” vorbea. Am alungat orice sunet care ar fi înlocuit numele meu, ca și cum n-ar fi fost posibil în niciun fel să se refere la mine. El m-a privit interogativ și, când m-a văzut impasibilă, a clătinat din nou dezaprobator din cap.

— Nu-ți amintești nimic, a repetat descurajat.

Și a început să-mi povestească despre Caserta. După ce încasase bătaia, se

speriase și înțeleșese. Vânduse o cofetărie aproape intrată în faliment, care era a tatălui său, și părăsise cartierul, împreună cu soția și cu fiul. În scurtă vreme se răspândise zvonul că tănuia medicamente furate. Apoi se spusese că investise banii scoși din acel trafic într-o tipografie. Lucru ciudat, fiindcă nu era tipograf. Supoziția unchiului Filippo era că tipărea coperte pentru discuri contrafăcute. Oricum, la un moment dat, un incendiu distrusese tipografia și Caserta stătuse o vreme în spital din cauza arsurilor la picioare. De atunci nu mai aflase nimic despre el. Cineva credea că se îmbogățise cu banii de pe asigurare, așa că plecase să locuiască în alt oraș. Alții spuneau că după acele arsuri umblase pe la mulți medici și nu mai fusese externat: nu din cauza răniilor de la picioare, ci a rotulelor deplasate. Fusese întotdeauna un om ciudat: se spunea că, îmbătrânind, devenise tot mai ciudat. Atâta tot. Unchiul Filippo nu mai știa nimic despre Caserta.

L-am întrebat ce nume are: căutasem în cartea de telefon, dar erau prea mulți Caserta.

— Nu te hazarda să-l cauți, mi-a spus, din nou aspru.

— Nu-l caut pe Caserta, am mințit. Vreau să-l văd pe Antonio, fiul lui. Ne jucam împreună când eram mici.

— Nu-i adevărat. Tu vrei să-l vezi pe Caserta.

— O să-l întreb pe tata, mi-a venit atunci în minte să-i răspund.

M-a privit uluit, ca și cum aș fi fost Amalia.

— O faci intenționat, a bombănit.

Și a spus cu voce scăzută:

— Nicola. Îl chema Nicola. Dar e inutil să cauți în cartea de telefon: Caserta e o poreclă. Numele adevărat îl am aici în cap, dar nu mi-l amintesc. Părea să se concentreze cu adevărat, ca să-mi facă pe plac, dar apoi a cedat, posomorât:

— Gata, întoarce-te la Roma. Dacă într-adevăr intenționezi să-l vezi pe tatăl tău, cel puțin nu-i spune de cămașa asta. Pentru așa ceva chiar și în ziua de azi ar omorî-o pe mama ta.

— Nu-i mai poate face nimic, i-am amintit.

Dar el m-a întrebat ca și cum n-ar fi auzit:

— Mai vrei un pic de cafea?

10.

Nu m-am mai schimbat. Am rămas cu rochia mea închisă la culoare, șifonată și prăfuită. Cu greu am reușit să găsec un răgaz ca să-mi schimb tamponul. Unchiul Filippo nu m-a lăsat un minut fără politețurile și ieșirile lui furioase. Când i-am spus că trebuia să merg la surorile Vossi să-mi cumpăr lenjerie, s-a zăpăcit, a tăcut câteva secunde. Apoi s-a oferit să mă conducă până la autobuz.

Ziua era tot mai mohorâtă, sufocantă, iar autobuzul era aglomerat. Unchiul Filippo a cântărit din ochi înghesuiala, apoi a decis să urce și el ca să mă protejeze – a spus – de hoți și de ticăloși. Norocul a făcut să se elibereze un loc: i-am zis să se așeze, dar el a refuzat ferm. M-am așezat eu și a început o călătorie extenuantă, printr-un oraș fără culori, strangulat de blocaje. În autobuz era un miros puternic de amoniac și zburătăcea un puf care intrase pe ferestre cine știe când. Îți gâdila nasul. Unchiul meu a reușit să se ia la harță mai întâi cu unul care nu se dăduse suficient de prompt într-o parte ca să ajung la locul care se eliberase, apoi cu un tinerel care fuma, în ciuda interdicției. Amândoi l-au tratat cu un dispreț amenințător care nu ținea cont deloc de cei șaptezeci de ani ai lui și de brațul amputat. L-am auzit insultând și amenințând, în timp ce aglomerația îl împingea departe de mine, spre mijlocul mașinii.

Am început să transpir. Stăteam înghesuită între două bătrâne doamne care priveau fix în fața lor, cu o rigiditate nefirească. Una își ținea geanta foarte strâns la subsuoară; cealaltă și-o apăsa pe stomac, cu mâna pe deschidere, ținând degetul mare într-un inel agățat de cheița fermoarului. Pasagerii din picioare se aplecau peste noi, respirându-ne în ceafă. Femeile se sufocau printre trupurile bărbaților, pufnind din cauza acelei apropieri întâmplătoare, enervantă, deși în aparență nevinovată. Bărbații, în aglomerație, se foloseau de femei ca să se joace, în tăcere, în sinea lor. Unul se uita fix la o fată brunetă cu ochi ironici ca să vadă dacă-și lăsa privirea în jos. Altul găsea un pic de dantelă între doi nasturi de la o cămașă sau prindea cu privirea o bretea. Alții păcăleau timpul trăgând cu ochiul de la geam în mașini ca să surprindă porțiuni de picioare descoperite, jocul mușchilor în timp ce tălpile apăseau frâna și ambreiajul, un gest distrat, cum ar fi o scărpinătură pe partea din interior a coapsei. Un bărbat mic și slab, presat de cei din spatele lui, căuta

contacte scurte cu genunchii mei și, din când în când, îmi respira în păr.

*

M-am întors spre fereastra cea mai apropiată, căutând o gură de aer. Când eram mică, parcurgeam același traseu cu tramvaiul, împreună cu mama. Vagonul se cățara pe colină cu un fel de răget chinuit ca de măgar, printre clădiri vechi și cenușii, până când apărea o fâșie de mare peste care-mi imaginam că navighează tramvaiul. Geamurile ferestrelor vibrau în ramele lor de lemn. Vibra și podeaua și transmitea corpului meu o trepidație plăcută, pe care o lăsam să se extindă până la dinți, cu maxilarele foarte ușor îndepărtate unul de altul, care începeau și ele să tremure.

Era o călătorie care-mi plăcea, la dus în tramvai, la întors în funicular: aceleași vehicule lente, fără grabă, numai eu și ea. În partea de sus se bălăngăneau, prinse de bară cu noduri de piele, niște mânere masive. Când te prindeai de ele, greutatea corpului făcea să apară în panoul metalic de deasupra pumnului inscripții și desene colorate, litere și imagini diferite la fiecare smucitură. Mânerele făceau publicitate la cremă de ghetete, pantofi, diverse mărfuri ale unor prăvălii de la oraș. Dacă vagonul nu era aglomerat, Amalia își lăsa pe scaun câteva dintre pachetele ei ambalate în hârtie și mă lua în brațe, ca să mă joc cu mânerele.

Dar, dacă vagonul era aglomerat, orice plăcere era exclusă. Atunci mă apuca dorința nestăvilită de a o apăra pe mama de contactul cu bărbații, cum văzusem că făcea întotdeauna tatăl meu în acea împrejurare. Mă așezam ca un scut în spatele ei, stându-i lipită de picioare, cu fruntea în dreptul feselor, cu brațele întinse, o mână strânsă pe spătarul din fontă al scaunului din dreapta, cealaltă pe cel din stânga.

Era un efort inutil, corpul Amaliei nu se lăsa înfrânat. Șoldurile i se lărgeau, pe culoar, spre șoldurile bărbaților pe care-i avea într-o parte; picioarele, pânțelele i se umflau spre genunchiul sau umărul cui stătea în față. Sau poate că se întâmpla invers. Bărbații se lipeau de ea ca muștele de hârtiile adezive și gălbejite care atârnavă în măcelării sau perpendicular pe tejghelele băcanilor, pline până la refuz de insecte moarte. Se dovedea greu să-i ții departe cu lovături de picior sau de coate. Îmi mângâiau ceafa vesel și-i spuneau mamei mele: „Oamenii o strivesc pe fata asta frumoasă”. Câte unul voia să mă ia în brațe, dar refuzam. Mama râdea și spunea: „Fă-te încoace, vino”. Rezistam, plină de neliniște. Simțeam că, dac-aș fi cedat, ar fi luat-o cu ei și aș fi rămas singură cu tatăl meu furibund.

El o apăra de ceilalți bărbați cu o asemenea violență, că nu știam niciodată

dacă aceasta o să-i zdrobească doar pe rivali sau o să ricoșeze și spre el, omorându-l. Era un bărbat nemulțumit. Poate că nu fusese întotdeauna nemulțumit. Însă devenise așa de când nu mai hălăduia prin cartier, aranjându-și să decoreze teșghele de magazine sau căruțe în schimbul mâncării, și ajunsese să picteze, pe pânze nefixate încă pe rame, peisaje bucolice, marine, naturi moarte, peisaje exotice și armate întregi de țigănci. Își imagina cine știe ce destin și se înfură pentru că viața nu se schimba, pentru că Amalia nu credea că s-ar fi schimbat, pentru că lumea nu-l respecta așa cum trebuia. Repeta încontinuu, ca să se convingă de asta și s-o convingă și pe ea, că mama avusese un mare noroc căsătorindu-se cu el. Ea, atât de neagră la piele, că nu se știa din ce sânge provenea. El, în schimb, care era alb și blond, credea că-i curge prin vene cine știe ce sânge. Deși înțepenit până la greață în aceleași culori, aceleași subiecte, aceleași câmpii și aceleași mări, se lăsa pradă fără reținere fanteziilor în privința capacităților lui. Nouă, fiicelor, ne era rușine cu el și credeam c-ar putea să ne facă rău, așa cum amenința că-i face oricui o atingea pe mama noastră. În tramvai, când era și el, ne era teamă. Îi ținea sub observație mai ales pe bărbații scunzi și cu pielea închisă, creți, cu buzele groase. Atribuia acelui tip antropologic tendința de a răpi corpul Amaliei; sau poate se gândea că mama era cea atrasă de acele trupuri vioaie, pătrătoase, puternice. O dată a fost convins că, în aglomerație, un bărbat o atinsese. A pălmuit-o sub ochii tuturor: sub ochii noștri. Eu, cu tristețe, am rămas uluită. Eram sigură c-o să-l omoare pe bărbatul acela și nu înțelegeam de ce, în schimb, o luase pe ea la palme. Nici acum nu știam cum de făcuse asta. Poate ca s-o pedepsească pentru că tolerase pe pânza rochiei, pe piele, căldura trupului celuilalt.

1 1.

Opriți în haosul de pe strada Salvator Roșă, mi-am dat seama că nu mai simțeam nicio simpatie pentru orașul Amaliei, pentru limba în care-mi vorbise, pentru străzile pe care le parcursesem când eram adolescentă, pentru oameni. Când, la un moment dat, a apărut în perspectivă marea (aceeași porțiune care mă entuziasma când eram fetiță), mi s-a părut o hârtie velină de culoare violet lipită pe un perete cu crăpături. Am știut c-o pierdeam pe mama definitiv și că era exact ce-mi doream.

Surorile Vossi își aveau magazinul în Piața Vanvitelli. Când eram adolescentă, mă oprisem deseori în fața vitrinelor lor, care erau sobre, cu geamuri groase închise în rame de mahon. Intrarea avea o veche ușă, cu geam pe jumătate, și pe boită erau gravate cele trei V-uri și anul inaugurării: 1948. Dincolo de geamul opac nu știam ce e: nu avusesem niciodată nici nevoia de a merge să văd, nici banii pentru a face asta. Mă oprisem de multe ori afară, mai ales pentru că-mi plăcea vitrina de pe colț, unde îmbrăcămintea pentru doamne era neglijent așezată sub o pictură pe care n-o puteam data, în mod sigur făcută de o mână expertă. Două femei, ale căror profiluri mai că se suprapuneau, atât erau de apropiate și sincronizate în mișcările lor, alergau cu gura larg deschisă, de la dreapta la stânga tabloului. Nu știam dacă urmăreau pe cineva sau erau urmărite. Imaginea părea decupată dintr-un scenariu mult mai amplu, astfel că nu se vedea piciorul stâng, iar brațele lor întinse erau trunchiate la încheieturi. Chiar și tatălui meu, care avea mereu de obiectat în legătură cu tot ce fusese pictat de-a lungul secolelor, îi plăcea. Își inventa atribuiri caraghioase, dându-se expert, ca și cum n-am fi știut toate că nu făcuse nicio școală, că despre artă nu știa mai nimic, că era capabil să facă zi și noapte numai țigăncile lui. Când era bine dispus și avea chef, cu noi, fiicele lui, să facă pe fanfaronul mai mult decât de obicei, chiar își atribuia tabloul cu pricina.

Erau cel puțin douăzeci de ani de când nu avusesem prilejul să urc pe colină, loc pe care mi-l aminteam diferit de restul orașului, proaspăt și ordonat, la câțiva pași de San Martino. M-a enervat imediat. Piața mi s-a părut transformată, cu platani ei rari și strâmbi, devorată de caroseriile mașinilor, dominată de un trapez din grinzi de fier vopsite cu galben. Îmi aminteam în centrul pieței de odinioară palmieri care mi se păruseră foarte înalți. Acum era unul singur, pitic, bolnav, asediat de barajele lucrărilor în curs de desfășurare. În plus, n-am găsit magazinul când mi-am rotit prima oară privirea. Cu unchiul meu după mine, care continua să se certe în sinea lui cu indivizii dubioși din autobuz, deși episodul avusese loc în urmă cu o oră, m-am învârtit în cerc prin spațiul acela plin de praf, zgomotos, bombardat de picamere și de claxoane, sub norii unui cer din care ploaia părea că vrea să cadă și nu reușește. În cele din urmă, m-am oprit în fața unor manechine chele, în chiloți și sutien, dispuse studiat în atitudini îndrăznețe, adesea vulgare. Printre oglinzi, metale aurite și materiale în culori electrice, m-am chinuit să recunosc cele trei V-uri pe boltă, singurul lucru care rămăsese identic. Nici tabloul care-mi plăcea nu mai era.

M-am uitat la ceas: era ora zece și un sfert. Era un asemenea du-te-vino, că toată piața – cu blocurile, porticurile gri-violet, norii de sunete și de praf –

părea un turnir. Unchiul Filippo a aruncat o privire înspre vitrine și imediat a întors capul stânenit în altă parte: prea multe picioare depărtate, prea mulți săni provocatori, îl apucau gândurile necurate. A zis că mă aștepta la colț: să mă grăbesc. M-am gândit că nu-l rugasem eu să mă urmeze până acolo și am intrat.

Îmi imaginasem mereu că interiorul magazinului Vossi se află în semiîntineric și că e locuit de trei bătrâne amabile, cu rochii lungi, cu câteva șiraguri de perle la gât și cu părul strâns în coc prins cu ace din alte vremuri. În schimb, am găsit un spațiu luminat somptuos, cu clienți gălăgioși, alte manechine în halate de atlas, topuri multicolore, pantalonași de mătase, tejghele și tejgheluțe care supraîncărcău spațiul cu marfa, vânzătoare foarte tinere, machiate strident, toate într-o uniformă de culoarea fisticului foarte mulată și cu cele trei V-uri brodate pe piept.

— Acesta e magazinul surorilor Vossi? am întrebat-o pe una dintre ele, o tipă cu înfățișare mai amabilă, un pic stingheră în uniforma ei.

— Da. Doriți ceva?

— N-aș putea vorbi cu una dintre doamnele Vossi?

Tânăra m-a privit perplexă.

— Nu mai sunt, a spus.

— Au murit?

— Nu, nu cred. Au ieșit la pensie.

— Au renunțat la magazin?

— Erau bătrâne, au vândut tot. Acum sunt administratori noi, dar marca e aceeași. Sunteți o veche clientă?

— Mama mea, am spus.

Și am început să scot, încet, din punga de plastic pe care o adusesem cu mine chiloții, capotul, cele două rochii, cele cinci perechi de slipi găsiți în valijoara Amaliei, așezând fiecare lucru pe tejghea.

— Cred că le-a cumpărat pe toate de aici.

Tânăra s-a uitat la ele cu o privire competentă.

— Marfa e a noastră, da, a zis cu un aer interogativ.

Am priceput că, pe baza vârstei arătate de mine, încerca s-o ghicească pe a mamei mele.

— Împlinește șaiszeci și trei în iulie, am spus.

Apoi mi-a venit să mint.

— Nu erau pentru ea. Erau cadouri pentru mine, pentru ziua mea de naștere. Am împlinit patruzeci și cinci de ani pe 23 mai.

— Arătați cu cel puțin cincisprezece mai puțin, a zis tânăra, străduindu-se să-și facă meseria.

Am explicat pe un ton seducător:

— Sunt lucruri frumoase, pe gustul meu. Doar rochia aceea mă strânge un pic și chiloții sunt strâmți.

— Vreți să le schimbați? Ar fi nevoie de bon.

— Nu am bonul. Dar au fost cumpărate de aici. Nu vi-o amintiți pe mama?

— N-aș ști să vă spun. Vine multă lume.

Am aruncat o privire la persoanele despre care vorbise vânzătoarea: femei care flecăreau într-un dialect plin de veselie forțată, râdeau zgomotos, erau acoperite cu bijuterii foarte scumpe, ieșeau din cabine în chiloți și sutien sau în sumare costume de baie cu imprimeu de piele de leopard, aurii, argintii, își afișau ostentativ straturile de grăsime abundente, brăzdate de vergeturi și afectate de celulită, își contemplau pubisul și fesele, își ridicau sânii cu mâinile în formă de cupă, le ignorau pe vânzătoare și se adresau în acele posturi unui fel de paznic îmbrăcat bine și deja bronzat, pus acolo intenționat să le canalizeze banii unde trebuie și să le amenințe din priviri pe vânzătoarele ineficiente.

Nu era clientela pe care mi-o închipuiam. Păreau femei care aveau bărbați îmbogățiți pe neașteptate și facil, împingându-le într-un lux provizoriu, de care erau obligate să se bucure cu incultura lor de demisol umed și înghesuit, de benzi desenate semiporno, de obscenități repetate până la obsesie. Erau femei condamnate într-un oraș-închisoare, mai întâi corupte de sărăcie și acum de bani. Mi-am dat seama că deveneam intolerantă, văzându-le și auzindu-le. Se comportau cu bărbatul acela așa cum își imaginase tatăl meu că se comportă femeile, cum își imaginase că se comporta soția lui imediat cum se întorcea el cu spatele, cum și Amalia, toată viața, visase să se comporte: o doamnă de lume care se apleacă fără a fi obligată să-și așeze două degete peste mijlocul decolteului, stă picior peste picior fără să-i pese de fustă, râde vulgar, se acoperă cu obiecte scumpe și-și revarsă întregul corp în avansuri sexuale continue și nediscriminate, întrecându-se, de la egal la egal, cu bărbații în arena lipsei de pudoare.

Am făcut o grimasă necontrolată și țâfnoasă.

— E cât mine de înaltă, doar câteva fire albe, am zis. Dar are o coafură demodată, nimeni nu se mai piaptănă așa. A venit în compania unui bărbat de vreo șaptezeci de ani, dar agreabil, slab, cu un păr foarte des și complet alb. O pereche frumoasă, când îi vezi... Ar trebui să vi-i amintiți, au cumpărat toate lucrurile astea.

Vânzătoarea a clătinat din cap, nu-și amintea.

— Vine multă lume, a zis.

Apoi a aruncat o privire spre paznic, preocupată de timpul pe care-l pierdea și mi-a sugerat:

— Probați-le. Mie mi se par chiar mărimea dumneavoastră. Dacă rochia vă strânge...

— Aș vrea să vorbesc cu domnul acela... am îndrăznit.

Vânzătoarea m-a împins spre o cabină, neliniștită din cauza cererii mele abia articulate.

— Dacă nu vă conving chiloții, o să luați altă pereche... o să vă facem o reducere, a propus.

Și m-am trezit într-o chichineată toată numai din oglinzi dreptunghiulare.

Am oftat, mi-am scos, fără vlagă, rochia de la înmormântare. Suportam tot mai greu pălăvrăgeala frenetică a clientelor, care, acolo înăuntru, în loc să fi scăzut, părea amplificată. După o clipă de ezitare, mi-am scos și chiloții mamei mele pe care-i îmbrăcasem cu o seară în urmă și i-am pus pe cei din dantelă, găsiți în geanta ei. Erau exact mărimea mea. Mi-am trecut uimită un deget în lungul rupturii dintr-o parte – făcută de Amalia probabil când îi pusese pe ea –, după care am tras rochia de culoare ruginie peste cap. Îmi ajungea cu cinci centimetri deasupra genunchilor și avea un decolteu prea larg. Dar nu mă strângea deloc, dimpotrivă, îmi făcea corpul slab, încordat și musculos, să arate mai mlădios. Am ieșit din cabină trăgând de rochie într-o parte, ținându-mi cu privirea o pulpă și spunând cu voce tare:

— Iată, după cum vedeți, rochia mă strânge aici, într-o parte... Și apoi, e prea scurtă.

Dar lângă tânăra vânzătoare acum stătea bărbatul acela, un tip la vreo de patruzeci de ani, cu mustață neagră, mai înalt cu cel puțin douăzeci de centimetri decât mine, lat în spate și torace. Era buhăit și umflat, amenințător; doar privirea nu-i era antipatică, ci vioaie, familiară. A spus într-o italiană de

televizor, dar fără amabilitate, fără nici măcar o urmă de complicitate aprobatoare pe care o arăta față de celelalte cliente, dimpotrivă, străduindu-se vizibil să-mi vorbească politicos:

— Vă stă foarte bine, nu e strâmtă. Așa e modelul.

— Tocmai modelul nu mă convinge. L-a ales mama mea fără mine și...

— A ales foarte bine. Păstrați rochia și bucurați-vă de ea.

L-am țintuit cu privirea o clipă, în tăcere. Am simțit că voiam să fac ceva ori împotriva lui, ori împotriva mea. Am aruncat o privire spre celelalte cliente. Mi-am ridicat rochia pe umeri și m-am răsucit spre una dintre oglinzi.

— Uitați-vă un pic la slip, i-am arătat în oglindă, mi-e strâmt.

Bărbatul nu și-a schimbat nici expresia feței, nici tonul.

— Ascultați, nu știu ce să vă spun, nu aveți nici măcar bonul, a zis.

M-am văzut în oglindă cu picioarele slabe și goale: am tras în jos rochia, stingherită. Am luat rochia veche și chiloții, am băgat totul în pungă și am căutat pe fund anvelopa de plastic cu cartea de identitate a Amaliei.

— Ar trebui să vi-o amintiți pe mama, am încercat din nou, scoțând actul și deschizându-l sub ochii lui.

Bărbatul i-a aruncat o privire rapidă și a părut că-și pierde răbdarea. A trecut la dialect.

— Doamnă dragă, aici nu putem pierde timpul, a spus și mi-a dat înapoi actul de identitate.

— Vă cer doar să...

— Marfa vândută nu se schimbă.

— Vă cer doar să...

Mi-a atins ușor umărul.

— Ai chef de glume? De asta ai venit?

— Să nu îndrăzniți să mă atingeți...

— Nu, tu chiar ai chef de glume... Hai, ia-ți lucrurile și actul ăla de identitate. Cine te-a trimis? Ce vrei? Spune-i cui te-a trimis să vină să-și ia revanșa personal. Apoi mai vedem! Adică, uite, asta e cartea mea de vizită: Polledro Antonio, nume, adresă și număr de telefon. Ori mă găsiți aici, ori

acasă. Bine?

Era un ton pe care-l cunoșteam foarte bine. Imediat urma să mă împingă mai tare și apoi să mă lovească fără nicio reținere, fie că eram femeie sau bărbat. I-am smuls actul din mână cu un dispreț calculat și, ca să înțeleg ce-l făcuse să se enerveze așa de tare, am aruncat o privire la fotografia-tip a mamei mele. Părul lung, cu un desen baroc pe frunte și în jurul chipului, fusese răzuit cu grijă. Albul ivit în jurul capului fusese acoperit cu un creion, transformându-se într-un gri întunecos. Cu același creion cineva înăsprise ușor trăsăturile chipului. Femeia din fotografie nu era Amalia: eram eu.

1 2.

Am ieșit în stradă, târând bagajul după mine. Mi-am dat seama că aveam încă în mână cartea de identitate și am pus-o la loc, în anvelopa de plastic, așezând alături de ea, mecanic, cartea de vizită a lui Polledro. Am lăsat să alunece totul în geanta mea și am privit în jur uluită, dar bucuroasă că unchiul Filippo rămăsese într-adevăr să mă aștepte la colț.

Am regretat imediat. Și-a holbat ochii și a deschis gura larg, dezvelindu-și puținii dinți lungi și îngălbeniți de nicotină. Era stupefiat, de-a dreptul uluit. N-am reușit imediat să înțeleg de ce. Apoi mi-am dat seama că era din cauza rochiei pe care o aveam pe mine. M-am forțat să-i zâmbesc, în mod sigur ca să-l îmbunesc, dar și ca să alung impresia că pierdusem controlul asupra propriului chip, că aveam în loc o adaptare a chipului Amaliei.

— Nu-mi stă bine? am întrebat.

— Ba da, a zis încruntat, mințind în mod evident.

— Și atunci?

— Am îngropat-o pe maică-ta ieri, s-a văicărit cu o voce prea pițigăiată.

M-am gândit să-i fac în ciudă și să-i dezvălui că rochia era chiar a Amaliei, dar mi-am dat seama că asta s-ar fi întors împotriva mea: cu siguranță ar fi început din nou să-și ocărăscă sora. I-am zis:

— Eram prea deprimată și voiam să-mi fac un cadou.

— Voi, femeile, vă deprimați prea ușor, a izbucnit el, uitând imediat, cu acel „prea ușor”, ceea ce tocmai îmi amintise: că trecuse puțin timp de când o

îngropasem pe mama mea și că aveam niște motive bune să fiu deprimată.

Pe de altă parte, deprimată nu eram deloc. Mă simțeam, în schimb, ca și cum m-aș fi lăsat într-un loc și n-aș mai fi fost capabilă să mă regăsesc: eram agitată, adică, mă mișcam prea repezit și nu mă coordonam prea bine, era graba cuiva care scotocește peste tot și nu are timp de pierdut. M-am gândit că un ceai de mușețel mi-ar fi prins bine și l-am împins pe unchiul Filippo în primul bar care ne-a ieșit în cale pe strada Scarlatti, în timp ce el începuse să vorbească despre soție care, tocmai, era mereu tristă: dură, muncitoare, atentă, ordonată, dar tristă. Locul închis, în schimb, a avut efectul unui tampon de vată îndesat în gură. Mirosul intens de cafea și vocile prea ridicate ale clienților și barmanilor m-au gonit înapoi spre ieșire, în timp ce unchiul meu zbiera, cu mâna băgată în buzunarul interior al sacoului: „Plătesc eu!” M-am așezat la o masă pe trotuar, între scrâșnete de frână, miros de ploaie iminentă și de benzină, autobuze arhipline înaintând cu viteza melcului și lume care trecea, lovindu-se de măsuță. „Plătesc eu”, a repetat unchiul Filippo mai domol, chiar dacă nici măcar nu comandaserăm, nici măcar nu apăruse vreun ospătar. Apoi s-a instalat comod pe scaun și a început să se laude:

— Eu întotdeauna am fost un caracter energetic. Fără bani? Fără bani. Fără braț? Fără braț. Fără femei? Fără femei. Esențialul îl reprezintă gura și picioarele: să vorbești când ai chef și să mergi unde ai chef. Am sau n-am dreptate?

— Da.

— Și mama ta e așa. Rasa noastră nu se descurajează. Când era mică, se rănea încontinuu, dar nu plângea: mama noastră ne învățase să suflăm peste rană și să spunem repetat: o să-mi treacă. Chiar și când lucra și se înțepa cu acul, rămăsese cu obiceiul ăsta de a spune: o să-mi treacă. Odată, acul mașinii Singer i-a găurit unghia arătătorului, a ieșit pe cealaltă parte, s-a ridicat și a intrat din nou, de trei sau patru ori. Ei bine, a blocat pedala, apoi i-a dat drumul ușor de tot ca să scoată acul, și-a bandajat degetul și a reluat munca. Eu n-am văzut-o niciodată tristă.

A fost tot ce am auzit. Mi se părea că mă afund cu ceafa în vitrina din spatele meu. Iar zidul de culoare roșie al magazinului Upim din față părea proaspăt vopsit. Am lăsat ca zgomotele de pe strada Scarlatti să devină atât de puternice, încât să-i acopere vocea. I-am văzut buzele care se mișcau, din profil, fără să scoată niciun sunet: mi s-au părut de cauciuc, mișcate cu două degete din interior. Avea șaptezeci de ani și niciun motiv să fie mulțumit de sine, dar se străduia să fie și poate că într-adevăr era, când începea trăncăneala aia fără oprire, pe care mișcările imperceptibile ale buzelor o articulau cu

viteză. O clipă m-am gândit cu groază la bărbați și femei ca organisme vii și mi-am imaginat o muncă făcută cu dălțița care ne-ar transforma în niște siluete din fildeș, restrângându-ne, fără orificii și excrescențe, pe toți identici și lipsiți de identitate, fără niciun joc de trăsături somatice, fără nicio calibrate a micilor diferențe.

Cunoșteam degetul acela rănit al mamei mele, găurit de ac pe când nu avea nici măcar zece ani, mai bine decât pe-ale mele, tocmai grație aceluia detaliu. Era violet și partea albă a unghiei părea să se adâncească. Îmi dorisem mult timp să-l ling și să-l sug, mai mult decât voisem să-i sug sfârcurile. Poate că mă lăsase s-o fac când eram încă foarte mică, fără să se retragă. Pe buricul degetului era o cicatrice albă: rana se infectase, îi făcuseră o incizie. Eu simțeam în jurul ei mirosul vechii mașini Singer, cu forma aceea de animal elegant jumătate câine, jumătate pisică, cu mirosul curelei de piele scorojită care transmitea mișcarea pedalei de la roata mare la cea mică; cu acul care se mișca în sus și-n jos din bot, cu ața care alerga prin nări și urechi, cu mosorul care se rotește pe tija înfiptă în spinare. Simțeam aroma uleiului folosit la ungerea ei, pasta neagră a grăsimii amestecată cu praf pe care o răzuiam cu unghia și o mâneam pe ascuns. Plănuiam să-mi găuresc și eu unghia, ca s-o fac să înțeleagă că era riscant să nu-mi ofere ceea ce nu aveam.

Erau prea multe poveștile infinitelor și minusculelor ei particularități, astfel că era foarte dificil să te apropii de ea, și toate împreună o făceau să devină o ființă dorită, în lumea exterioară, cel puțin în măsura în care o doream eu. Fusesse o vreme în care îmi imaginasem c-o să-i smulg acel deget excepțional cu o mușcătură, pentru că eu nu-mi găseam curajul de a-l oferi pe al meu gurii mașinii Singer. Voiam să anulez din corpul ei tot ce nu-mi fusesse îngăduit. Astfel nimic de-atunci încolo nu s-ar mai fi pierdut, nu s-ar mai fi împrăștiat departe de mine, pentru că, în sfârșit, totul fusesse deja pierdut.

Acum, că era moartă, cineva îi răzuiuse părul și îi deformase chipul ca să-i dea forma corpului meu. De-a lungul anilor, s-a întâmplat apoi ca, din ură, de teamă, să-mi doresc să pierd toate rădăcinile pe care le aveam în ea, până la cele mai profunde: gesturile ei, inflexiunile vocii, cum lua un pahar sau cum bea dintr-o ceașcă, cum se îmbrăca într-o fustă, cum într-o rochie, care era ordinea obiectelor în bucătărie, în sertare, cum se spăla în locurile cele mai intime, preferințele culinare, repulsiile, exaltările și apoi limba, orașul, ritmurile respirației. Totul refăcut, ca să devin eu și să mă desprind de ea.

Pe de altă parte, nu-mi dorisem sau nu reușisem să fac pe nimeni să prindă rădăcini în mine. În scurtă vreme urma să pierd și capacitatea de a avea copii. Nicio ființă umană nu s-ar fi desprins niciodată de mine cu angoasa cu care

mă desprinsesem eu de mama mea, doar pentru că nu reușisem niciodată să mă agăț de ea definitiv. Între mine și altul făcut din mine n-ar fi existat niciodată niciun mai mult și niciun mai puțin. Aș fi rămas eu până la final, nefericită, nemulțumită de ceea ce scosesem, cu viclenie, din corpul Amaliei. Mică, prea mică, era prada pe care o putusem smulge pe furiș din sângele, pânțele și pe măsura răsuflării ei, ca s-o ascund în corp, în materia capricioasă a creierului. Insuficient. Ce cosmetizare ingenuă și nesocotită fusese încercarea de a numi „eu” această fugă impusă dintr-un corp de femeie, deși nu luasem cu mine aproape nimic! Nu eram deloc *eu*. Și eram perplexă: nu știam dacă tot ceea ce descopeream și-mi povesteam de când ea nu mai trăia și nu mai putea da replici mai degrabă îmi repugna sau îmi era pe plac.

13.

M-am trezit din toropeală, poate din cauza ploii care-mi cădea pe față. Sau poate pentru că unchiul Filippo, stând în picioare lângă mine, mă scutura de braț cu singura mână pe care o avea. Cert e că am simțit ca și cum m-ar fi curentat ceva și mi-am dat seama că adormisem.

— Plouă, am bolborosit în timp ce unchiul meu mă smucea în continuare furios.

Zbiera cuprins de o criză de apoplexie, dar nu reușeam să înțeleg ce spune. Mă simțeam vlăguită și speriată, nu reușeam să mă ridic. Lumea năvălea în fugă, căutând un adăpost. Bărbații urlau sau râdeau batjocoritor și, în alergare, se izbeau periculos de măsuță. M-am temut c-or să mă ia pe sus. Unul a făcut să zboare cu un metru mai încolo scaunul ocupat până cu puțin timp înainte de unchiul Filippo. „Ce anotimp frumos”, a zis și a intrat în bar.

Am încercat să mă ridic, crezând că unchiul meu mă va trage-n sus. În schimb, el mi-a dat drumul la braț, s-a clătinat printre oameni și a alergat să urle insulte surprinzătoare de pe marginea trotuarului, arătând cu brațul întins spre cealaltă parte a străzii, dincolo de ambuteiajul de mașini și autobuze pe care răpăia ploaia.

M-am ridicat, târând după mine punga și geanta. Voiam să văd cu cine se certa, dar traficul crea un zid compact de caroserii și ploaia cădea tot mai dens.

Atunci m-am strecurat pe lângă zidul clădirii ca să nu mă ud și ca să gădesc, între timp, o breșă între autobuze și mașini blocate. Când am reușit, l-am văzut pe Caserta în dreptul petei de culoare roșie a magazinului Upim. Mergea aproape îndoit, dar cu viteză, întorcând mereu capul de parcă s-ar fi temut că e urmărit. Se lovea de trecători, dar nu părea să bage de seamă: încovoiat, cu brațele bălăbănindu-i-se pe lângă corp, de fiecare dată când se izbea de cineva făcea o piruetă fără să se oprească, de parc-ar fi fost o siluetă înfiptă pe o axă care, grație unui mecanism secret, trecea în viteză în lungul pavajului. De departe părea că dansează și cântă, dar poate că doar înjura, gesticulând.

Am grăbit pasul ca să nu-l pierd din vedere, dar, pentru că toți trecătorii se înghesuieră în fața ușilor de intrare, în holurile magazinelor, pe sub cornișe sau balcoane, ca să mă mișc mai iute am fost imediat obligată să renunț la orice încercare de a mă adăposti și să ies de sub acoperișuri, în ploaie. L-am văzut pe Caserta țopăind ca să evite plante și vase cu flori expuse pe trotuar de un florar. N-a reușit, s-a împiedicat, a ajuns să se izbească de trunchiul unui copac. S-a oprit o clipă, ca și cum s-ar fi lipit de scoartă, apoi s-a smuls de acolo și a început din nou să alerge. Se temea nu știu de ce anume. Mi-am imaginat că-l văzuse pe unchiul meu și se pusese pe fugă. Poate că acești doi bătrâni reproduceau, parcă în joacă, o scenă deja trăită când erau tineri: unul urmărea, celălalt fugea. M-am gândit c-or să se încaiere pe pavajul ud, rostogolindu-se încolo și încioace. Nu știam bine cum aș fi reacționat, ce aș fi făcut.

La intersecția străzii Scarlatti cu Luca Giordano, mi-am dat seama că-l pierdusem. L-am căutat cu privirea pe unchiul Filippo, dar nu l-am văzut nici măcar pe el. Atunci am traversat strada Scarlatti, care devenise un lung semn de întrebare format din vehicule oprite pe loc, până la Piața Vantivelli, și am început să urc pe celălalt trotuar în fugă, până la prima stradă perpendiculară. Tuna fără fulgere, iar tunetele răsunau ca niște sfâșieri seci de stofa. L-am văzut pe Caserta în capătul străzii Merliani, biciuit de ploaie sub metalul albastru și roșu al unei firme, lângă zidul alb al vilei Floridiana. Am alergat în urma lui, dar un tinerel a ieșit brusc de sub adăpostul unei intrări, m-a prins râzând de un braț și mi-a zis în dialect: „Unde alergi? Vino să te usuci!” M-a smucit atât de puternic, că m-a durut clavicula și am alunecat pe piciorul stâng. N-am căzut doar pentru că m-am izbit de un coș de gunoi. Mi-am recăpătat echilibrul și m-am zbatut cu putere, urlând spre stupoarea mea, înjurături în dialect. Când am ajuns și eu la zidul de incintă al parcului, Caserta era aproape în vârful străzii, la câțiva metri de gara funicularului aflat în curs de reparații.

M-am oprit cu inima în gât. Și el înainta acum, fără să alerge, de-a lungul șirului de platani, printre mașinile parcate pe dreapta. Șchiopăta tot aplecat în față, cu greu, cu o rezistență în picioare pe care n-ai fi bănuț-o la un om de vârsta lui. Când a părut că nu mai poate, s-a sprijinit gâfâind de gardul unui șantier. L-am văzut cum își răsuțește corpul într-o poziție în care parcă-i ieșea din capul albit țeava pe care era fixat indicatorul: „Lucrări de demolare și reconstrucție ale gării din Piața

Vanvitelli – Funicularul din Chiaia”. Eram sigură că n-o să mai aibă putere să se miște de acolo, când ceva l-a alarmat din nou. Atunci a lovit cu umărul peretele împrejmuirii ca și cum ar fi voit s-o spargă și să fugă prin gaură. M-am uitat la stânga, ca să văd cine-l speria: speram să fie unchiul meu. Nu era el. În ploaie, venind de pe strada Bernini, alerga în schimb Polledro, bărbatul din magazinul Vossi. Urla înspre el ceva și ba îi făcea semn să se oprească, ba îi arăta amenințător palma.

Caserta a sărit de pe un picior pe altul, privind în jurul lui și căutând o cale de scăpare. A părut că s-a hotărât să se întoarcă pe strada Cimarosa, dar m-a văzut. Atunci s-a liniștit, și-a aranjat părul foarte alb și a părut, pe neașteptate, gata să-l înfrunte atât pe Polledro, cât și pe mine. S-a frecat cu spinarea de-a lungul gardului de împrejmuire al șantierului, apoi de o mașină oprită. Și eu am început din nou să alerg, tocmai la timp să-l văd pe Polledro mișcându-se ca și cum ar fi patinat pe griul metalic al pavajului, figură masivă și totuși agilă la intrarea în Piața Vanvitelli. Dar exact în acel moment a apărut din nou unchiul meu. S-a ivit dintr-un birt unde probabil că se adăpostise. Mă văzuse venind și acum alerga înspre mine cu pieptul ieșit în afară, cu pași mici și repezi sub ploaie. S-a trezit brusc în față cu bărbatul de la Vossi și, inevitabil, s-au ciocnit. După izbitură s-au îmbrățișat, încercând să se ajute unul pe celălalt să rămână în picioare și în felul acela s-au rotit împreună, căutând un punct de echilibru. Caserta a profitat de asta ca să se arunce în lumina albă de pe strada Sanfelice, sub o ploaie sclipitoare, în mulțimea care căuta adăpost la intrarea funicularului.

Eu mi-am adunat cu greu puținele forțe rămase și am alergat după el, într-un spațiu înțesat de suflete, devenit noroios de la ploaie și cenușiu de la var. Funicularul era pe punctul de a pleca, iar pasagerii se împingeau unul pe altul spre aparatele de validare. Caserta trecuse deja de ele și cobora treptele, oprindu-se adesea, întinzând gâtul să se uite în spate și apoi apropiindu-și brusc fața congestionată de persoana care mergea pe lângă el, ca să-i șuiere ceva. Sau poate vorbea cu el însuși, dar cu o voce pe care se chinuia s-o păstreze scăzută, fluturându-și mâna dreaptă în sus și în jos, cu trei degete întinse și cel mare și arătătorul unite. Câteva secunde aștepta, inutil, un

răspuns. În cele din urmă, începea din nou să coboare.

Am validat biletul și m-am grăbit și eu spre cele două vagoane, galbene și luminoase. Nu reușisem să văd în care dintre ele intrase. Am coborât până la jumătatea celui de-a doilea, fără a reuși să-l dibuiesc, și apoi m-am hotărât să intru, încercând să-mi fac loc prin mulțimea de pasageri. În aerul apăsător se simțea amestecul mirosului de transpirație cu cel de haine ude. M-am uitat de jur-împrejur după Caserta. L-am văzut, în schimb, pe Polledro, care cobora scările două câte două, urmat de unchiul meu care-i striga nu știu ce. Abia au avut timp să intre în primul vagon și imediat s-au închis ușile. După câteva secunde, au apărut la geamul dreptunghiular care dădea spre vagonul meu: bărbatul de la magazinul Vossi privea furibund în jurul lui, iar unchiul meu îl trăgea de un braț. Funicularul s-a pus în mișcare.

14.

Vagoanele erau noi, foarte diferite de cele aflate în funcțiune în copilăria mea. Mai păstrau doar forma paralelipipedică, părând îndoite de o puternică izbitură frontală. Dar când funicularul a început să coboare în puțul oblic pe care-l avea în față, i-am regăsit scârțâiturile, vibrațiile și zvâcniturile. Totuși, vagoanele atârinate de cablurile de oțel alunecau pe pantă cu o viteză care nu prea avea legătură cu lentoarea odihnitoare, punctată de zvâcnituri și de bufnituri, cu care avansau odinioară. Din sonda domoală care înainta altă dată pe sub pielea colinei, vehiculul mi s-a părut transformat într-o injecție în venă, brutală. Și mi-a displicut să simt că amintirea călătoriilor plăcute cu Amalia pălea, când ea nu mai făcea de-acum mănuși și mă lua cu ea ca să le predea clientelor înstărite de pe Vomero rochiile confecționate pentru ele. Se gătise cu grijă, ca să arate bine și să nu pară mai prejos decât doamnele acelea pentru care lucra. Eu, în schimb, eram slabă și murdară sau cel puțin așa mă simțeam. Stăteam lângă ea pe bancheta din lemn și țineam cum trebuie aranjată pe genunchi, ca să nu se șifoneze, rochia la care lucra sau pe care tocmai o terminase, ambalată în hârtie prinsă la capete cu ace de gămălie. Pachetul stătea pe picioarele mele și pe burta mea ca o cutie în care erau închise mirosul și căldura mamei mele. Simțeam asta în fiecare milimetru al pielii atinse de hârtie. Și contactul acela, atunci, îmi dădea o senzație de sfârșeală melancolică întreruptă, la intervale regulate, de zvâcniturile

vagonului.

Acum însă aveam doar impresia că pierd altitudine, precum o Alice îmbătrânită pe urmele iepurelui alb. Așa că m-am desprins de ușă și m-am chinuit să ajung în mijlocul vagonului. Eram în partea de sus, în al doilea compartiment. Am încercat să-mi fac loc, dar pasagerii mă măsurau sâcâți cu privirea, de parcă aspectul meu avea ceva dezgustător, și mă împingeau cu ostilitate. Am avansat cu greu, apoi am renunțat să mă mișc și l-am căutat din priviri pe Caserta. L-am identificat în capăt, în ultimul compartiment, asemănător cu o platformă întinsă. Stătea în spatele unei tinere în jur de douăzeci de ani, cu o înfățișare foarte modestă. Îl vedeam din profil, cum și pe tânără o vedeam tot din profil. Părea un domn liniștit de o nobilă senectute, concentrat pe citirea ziarului cenușiu de la ploaie. Îl ținea în mâna stângă, împăturit în patru, și cu dreapta se ținea de bara din metal inoxidabil. Dar mi-am dat seama repede că urmărirea legănărilor vagonului și se apropia tot mai mult de corpul tinerei femei. Acum avea spinarea arcuită, picioarele un pic depărtate, pânțele lipit de fesele ei. Nu exista nimic care să justifice acel contact. În ciuda înghesuiei, în spatele lui era suficient spațiu să stea la distanța convenită. Dar bătrânul n-a renunțat nici când tânăra s-a răsucit cu o mânie prost controlată și apoi s-a dat puțin mai în față, ca să scape de el. A așteptat câteva secunde înainte să câștige centimetrii pierduți, apoi și-a lipit din nou pantalonii albaștri de jeansii ei. A primit un cot timid în coaste, dar în continuare s-a prefăcut imposibil că citește, ba s-a împins și mai hotărât cu burta în ea.

M-am răsucit în căutarea unchiului meu. L-am văzut în celălalt vagon, concentrat, cu gura deschisă. Polledro, lângă el, în mulțime, lovea în geam. Poate că încerca să-i atragă atenția lui Caserta. Sau mie. Nu mai avea expresia enervantă pe care o văzusem în magazin. Părea un tânăr umilit și îngrijorat, constrâns să asiste din spatele unei ferestre la un spectacol care-l făcea să sufere. Am trecut cu privirea de la el la Caserta, dezorientată. Mi s-a părut că au aceeași gură, dintr-un plastic roșu, rigidă din cauza încordării. Dar n-am reușit să fixez acea impresie. Funicularul s-a oprit legănându-se, am văzut-o pe tânără îndreptându-se spre ieșire aproape în fugă. Caserta, ca și cum ar fi fost lipit de ea, a urmat-o cu șalele arcuite și cu picioarele depărtate, în stupoarea și râsetele câtorva dintre tovarășii de călătorie. Tânăra a sărit din vagon. Bătrânul a ezitat o clipă, s-a adunat și și-a ridicat privirea. Am crezut că-o face atenționat de loviturile de-acum frenetice ale lui Polledro. În schimb, ca și cum ar fi știut de la bun început locul precis în care mă aflam, m-a identificat imediat în mulțimea care deja îl arăta cu degetul, într-un zumzet dezaprobator, și s-a uitat la mine cu o veselie aluzivă, ca să-mi dea de înțeles că spectacolul pe care-l dăduse avea legătură cu mine. Apoi, brusc, a ieșit din

vagon, ca un actor rebel care a decis să nu mai respecte scenariul.

Mi-am dat seama că și Polledro încerca să coboare. Am încercat, la rândul meu, să ajung la ușă, dar eram departe de ieșire și blocată de fluxul celor care urcau. Funicularul s-a pus din nou în mișcare. M-am uitat în sus și mi-am dat seama că nici bărbatul din magazinul Vossi nu reușise să coboare. Dar unchiul Filippo, da.

15.

E greu să găsești pe fețele bătrânilor urma trăsăturilor din tinerețe. Uneori, nici nu reușim să concepem că au fost vreodată tineri. Mi-am dat seama, în timp ce funicularul își continua coborârea, că puțin mai devreme, mutându-mi privirea de la Polledro la Caserta și invers, compusesem un al treilea om, care nu era Caserta și nici Polledro. Era vorba despre un bărbat tânăr, măsliniu, cu părul negru, purtând un palton camei. Ectoplasma aceea, imediat risipită, era rezultatul unei deviații a trăsăturilor somatice, ca și cum privirea mea ar fi provocat o confuzie accidentală între pomeții lui Caserta și aceia ai gardianului din magazinul Vossi, între gura unuia și a celuilalt. M-am dojenit. Făcusem prea multe lucruri pe care nu trebuia să le fac: alergasem, mă lăsasem în voia neliniștii, mă purtasem haotic. Am încercat să mă calmez.

După câteva minute, am ajuns în gara Chiaia, un buncăr din ciment, slab luminat. M-am pregătit să cobor, dar încă nu mă simțeam liniștită. Amalia, în mintea mea, definea acum la rândul ei acea bizară alcătuire somatică pe care o obținusem mai devreme. M-am resemnat. Stătea acolo nemișcată, exigentă, într-un colț al vechii gări din urmă cu patruzeci de ani. Am fixat-o mai bine pe fundal, ca și cum aș fi lucrat la un puzzle imposibil încă de identificat în detalii: doar părul despletit, o siluetă întunecată în fața celor trei panouri din lemn colorat, care poate că fuseseră acolo cu mai puțin de jumătate de secol în urmă pentru a face reclame la haine. Între timp, am ieșit din vagon, aproape împinsă pe trepte de pasagerii nerăbdători. Mă simțeam înghețată, în ciuda aerului înăbușitor, ca într-o seră sau ca într-o catacombă.

Acum, Amalia apăruse în mod definitiv pe toată suprafața, tânără și mlădioasă, în holul unei gări care, la fel ca ea, nu mai exista. M-am oprit pentru a o lăsa să privească, fascinată, panourile: poate un cuplu elegant cu un

câine-lup în lesă. Da. Erau din carton și lemn, înalte de doi metri, fără să depășească un centimetru grosime, sprijinite pe niște scânduri. Am recurs la detalii alese de-a valma ca să colorez siluetele și să le îmbrac. Bărbatul mi s-a părut că e în sacou și pantaloni strânși pe picior, palton camei, cu o mănușă pe o mână în care strângea perechea ei, cu pălărie de fetru îndesată bine pe cap. Femeia poate că purta un taior închis la culoare, cu un lung șal albastru pe care era aplicată o broderie delicat colorată: avea o pălărie cu pene pe cap și ochi adânci în spatele voaletei. Câinele-lup era așezat pe labele din spate, cu urechile ciulite, lipit de picioarele stăpânului. Toți trei poposeau, cu o expresie sănătoasă și veselă, în holul gării, care la vremea aceea era gri și plină de praf, tăiată în două de o balustradă neagră. La câțiva pași de ei, raze mari de lumină cădeau între trepte și făceau să strălucească verdele (sau roșul?) funicularului când ieșea lent din tunelul colinei.

Am început să cobor treptele spre barele porții automate. Restul s-a întâmpnat într-un interval de timp foarte scurt, dar extraordinar de dilatat. Polledro m-a prins de o mână, într-un fel caraghios, puțin mai sus de încheietură. Am fost sigură că e el înainte să întorc capul. Am simțit că-mi cerea să mă opresc. N-am făcut-o. Mi-a zis că ne cunoșteam bine, că el era fiul lui Nicola Polledro. Apoi a adăugat, în cazul în care acea informație nu era suficientă să rămân pe loc: „Fiul lui Caserta”.

M-am oprit. Am lăsat-o și pe Amalia să se oprească cu gura întredeschisă în fața acelor panouri, cu dinții albi ușor mânjiți de ruj, ezitând între un comentariu ironic și o frază plină de uimire. Cuplul din lemn și din carton s-a lăsat admirat cu detașare, în capătul treptelor, la stânga. Eu, care mă simțeam prezentă lângă ea chiar dacă nu reușeam să mă văd, am crezut că acele siluete sunt imaginile patronilor funicularului. Oameni veniți de departe: erau atât de neobișnuiți, atât de nepotriviți, atât de diferiți în asortarea lor magică, încât păreau de altă nație. Îi considerasem, probabil, cu patruzeci de ani în urmă, o șansă de a fugi, dovada că existau alte locuri unde ne puteam duce, eu și Amalia, când am fi dorit. Cu siguranță mi-a trecut prin cap că și mama mea, atât de concentrată, analizează variantele de a fugi împreună cu mine. Dar apoi mă apucase bănuiala că se oprise acolo din alte motive: poate doar să cerceteze îmbrăcămintea și atitudinea femeii. Își dorea, probabil, să le reproducă în hainele pe care le croia. Sau să învețe să se îmbrace ea însăși în felul acela și tot în felul acela să stea dezinvoltă, în așteptarea funicularului. Am simțit cu durere, după multe zeci de ani de atunci, că acolo, în acel colț din acea gară, eu nu reușisem nicicum să-i gândesc gândurile ei lăuntrice, din interiorul răsuflării ei. Deja în acea perioadă vocea ei îmi putea spune doar: fa asta, fa ailaltă; dar nu puteam să mai fiu parte a cavitații care concepea acele

sunete și stabilea care trebuiau să se audă în lumea din afară și care să rămână sunete fără sunet. Mi-a părut rău.

Vocea lui Polledro a sosit ca o îmbrânceanță dată acelei dureri. Holul din urmă cu patruzeci de ani s-a zguduit. Panourile s-au dovedit din pulbere colorată și s-au risipit. După mulți ani, îmbrăcămintea și atitudinile de atunci dispăruseră de pe lume. Cuplul fusese îndepărtat, împreună cu câinele, ca și cum, după ce așteptase în zadar, devenise nerăbdător și hotărâse să se întoarcă în castelul lui, de cine știe unde. M-am chinuit s-o păstrez pe Amalia nemișcată în fața neantului. În plus, cu o clipă înainte ca Polledro să înceteze cu vorbitul, îmi dădusem seama că făcusem o confuzie, că taiorul închis la culoare al femeii de carton și șalul nu fuseseră ale ei, ci ale mamei mele. Amalia fusese cea care se îmbrăcase în felul acela elegant, cu mult timp în urmă, ca pentru o întâlnire la care ținea mult. Acum, cu gura întredeschisă, cu dinții ușor mânjiți de ruj, nu țintuia panourile, ci pe el, pe bărbatul cu paltonul camei. Și bărbatul îi vorbea, și ea îi răspundea, și el vorbea din nou, dar eu nu înțelegeam ce-și spun.

Polledro mi se adresa fermecător, ca să mă oblighe să fiu atentă la el. Îl observam vrăjită, dar nu reușeam să-i acord atenție. Sub trăsăturile rotofeie se observa chipul tatălui lui când era tânăr și mă ajuta, fără să vrea, să-mi imaginez întâlnirea dintre Caserta și mama în spațiul distrus al gării Chiaia. Am clătinat din cap și Polledro s-a gândit, probabil, că nu-l cred. În realitate, nu mă credeam pe mine. A repetat:

— Sunt eu, Antonio, fiul lui Caserta.

Tocmai îmi dădeam seama că despre acele personaje din lemn și carton păstram, de fapt, numai o impresie de pământuri străine și de promisiuni neîndeplinite. Străluceau ca niște pantofi lustruiți cu cremă Brill, dar fără alte detalii. Puteau să fie fotografiile publicitare a doi bărbați sau a doua femei, nu conta; putea să nu fi fost niciun câine; puteau să fi avut o pajiște sub picioare sau un pavaj; și nu-mi aminteam nici măcar la ce anume făceau reclamă. Nu mai știam. Detaliile pe care le dezgropasem – acum eram sigură de asta – nu le aparțineau lor: erau doar rezultatul unei îmbinări dezordonate de haine și gesturi. Clar acum era doar chipul acela frumos tânăr, măsliniu, cu părul negru, o surprare a trăsăturilor lui Polledro-fiul peste o umbră care fusese Polledro-tatăl. Caserta îi vorbea cu amabilitate Amaliei, ținându-l de mână pe fiul lui, Antonio, care era chiar de vârsta mea; și mama mă ținea pe mine de mână, în mod sigur fără să bage de seamă că făcea asta. Recunoșteam gura lui Caserta care se mișca rapid și-i vedeam limba roșie, cu frenul care o ancora, împiedicând-o să țâșnească spre Amalia mai mult decât se chinuia deja s-o

facă. Mi-am dat seama că, în mintea mea, bărbatul de carton din funicular intrase în pielea lui Caserta și că prietena lui intrase în pielea mamei mele. Pălăria cu pene și voaletă călătorise mult timp, provenind de la cine știe ce petrecere de nuntă, înainte de a poposi acolo. Nu cunoșteam destinul șalului, dar știam că rămăsese ani de zile în jurul gâtului mamei și peste un umăr de-al ei. Cât privește taiorul, el – cusut, descusut, întors pe dos – era același pe care Amalia îl purta când luase trenul să vină la mine la Roma și să sărbătorim ziua mea de naștere. Câte lucruri traversează timpul desprinzându-se, pradă sortii, din trupurile și din vocile oamenilor. Mama mea cunoștea arta de a face ca hainele să reziste o veșnicie.

I-am zis, în sfârșit, lui Polledro, surprinzându-l cu tonul sociabil la care nu se aștepta, după atâta reticență mută:

— Îmi amintesc foarte bine. Ești Antonio. Cum de nu te-am recunoscut imediat? Ai aceiași ochi de atunci.

I-am zâmbit ca să arăt că nu-i eram ostilă, dar și ca să înțeleg dacă el simțea ostilitate față de mine. S-a uitat la mine perplex. L-am văzut gata să se aplece să mă pupe pe obraji, dar apoi a renunțat, ca și cum ceva l-ar fi dezgustat.

— Ce e? Nu-ți mai place rochia mea? l-am întrebat pe bărbatul de la Vossi care acum, odată eliminată tensiunea primei întâlniri, mă privea cu o ușoară ironie.

Polledro, după o clipă de incertitudine, s-a hotărât. A râs și mi-a zis:

— În ce hal arăți! Te-ai uitat în oglindă? Vino, nu poți umbla așa pe stradă.

16.

M-a împins spre ieșire și apoi, în fugă, spre stația de taxiuri. Sub acoperișul stației de metrou se înghesuia lumea luată prin surprindere de ploaie. Cerul era negru, iar vântul sufla cu putere, făcând perdeaua de apă subțire și deasă să cadă oblic. Polledro m-a ajutat să urc într-un taxi care puțea a fum. Era sprinten și sigur la vorbă, fără să-mi dea și mie posibilitatea să intervin, convins că ar trebui să mă intereseze mult ce spunea. Dar eu ascultam puțin și neatent, nu reușeam să mă concentrez. Aveam impresia că se exprimă fără un plan precis, cu o dezinvoltură etalată frenetic, care-i folosea doar ca să-și stăpânească anxietatea. Nu voiam să mă contamineze și pe mine.

Cu o anumită solemnitate, mi-a cerut scuze în numele tatălui său. A zis că, pur și simplu, nu știa cum să procedeze: bătrânețea îi distrusese mintea în mod definitiv. Dar m-a asigurat imediat că bătrânul nu era periculos și că nici măcar nu avea gânduri ascunse. Era incontrolabil, asta da: avea un corp sănătos și rezistent, hălăduia mereu prin oraș, era imposibil să-l ții pe loc. Când reușea să-i șterpească destui bani, dispărea cu lunile. A început, brusc, să-mi înșire toate casierele pe care a fost nevoit să le concedieze, fiindcă fuseseră corupte sau trase pe sfoară de tatăl lui.

În timp ce Polledro vorbea, am simțit mirosul: nu mirosul real, dominat de cel de transpirație și de tutun din taxi; un miros închipuit, pornind de la cel din prăvălia cu prăjituri și mirodenii unde ne jucaserăm deseori împreună. Prăvălia îi aparținea bunicului lui și se găsea la câteva străzi distanță de clădirea unde locuiau părinții mei. Firma era din lemn, albastră, iar de-o parte și de alta a inscripției *Coloniali* se aflau un palmier și o negresă cu buze foarte roșii. Tatăl meu pictase firma aceea când avea douăzeci de ani. Pictase și tejgheaua prăvăliei, cu o nuanță care se numea pământ ars de Sienna și care folosisese la colorarea deșertului. În deșert pusese mulți palmieri, două cămile, un bărbat cu sahariană și cizme, cascade de cafea, dansatoare africane, un cer albastru ultramarin și o semilună. Nu-ți lua mult să ajungi în fața aceluia peisaj. Copiii trăiau pe stradă, nesupravegheați: mă îndepărtam de curtea casei, coteam, împingeam ușa – care era din lemn, dar cu geam în partea superioară și o bară de metal în diagonală – și imediat se auzea un clopoțel. Atunci intram, iar ușa se închidea în spatele meu. Cantul era umplut cu pânză sau poate acoperit cu cauciuc, ca ușa să nu se trântescă zgomotos, în aer se simțea miros de scorțișoară și de smântână. Pe prag erau doi saci cu marginile răsucite, plini cu cafea. Sus, pe marmura tejghelei, în unele recipiente din sticlă artizanală, cu desene în relief, se vedeau bomboane glazurate albe, albastre și roz, caramelle cu lapte, niște mărgeluțe multicolore din zahăr care se topeau în gură dacă turnai pe limbă un lichid dulce, lemn-dulce sub forma unor batoane negre, panglici desfăcute sau răsucite, în forme de pește sau de bărcuță. În timp ce taxiul se lupta cu vântul, cu ploaia, cu străzile inundate, cu traficul, nu reușeam să suprapun dezgustul provocat de limba roșie a lui Caserta, de jocurile cu sufletul la gură împreună cu Antonio copil, de violența și sângele care decurseseră din asta peste mirosul acela dulceag pe care Polledro îl păstrase în răsuflarea lui.

Acum încerca să-și scuze tatăl. Uneori – îmi spunea – îi enerva un pic pe oameni, dar era de-ajuns să ai răbdare: fără răbdare, devenea dificil să trăiești în acel oraș. Cu atât mai mult cu cât bătrânul nu făcea mari pagube. Paguba cea mai mare nu i-o provoca omului de lângă el; o provoca magazinului Vossi

când le agasa pe clienți. Atunci vedea roșu în fața ochilor, iar, dac-ar fi pus mâna pe el, nu i-ar fi luat mult să uite că era tatăl lui. M-a întrebat dacă mă supărase. Era posibil să nu-și fi dat seama că eram fiica Amaliei? El avusese nevoie de câteva minute, cât să-și adune gândurile: nici nu știam eu câtă plăcere îi făcuse să mă revadă. Alergase după mine, dar dispărașem deja. Îl văzuse pe tatăl lui, în schimb, și asta îl făcuse să-și piardă calmul. Nu, nu puteam înțelege. Risca prezentul și viitorul magazinului Vossi. Îl credeam dacă-mi spunea că nu avea nicio clipă de răgaz? Dar tatăl lui nu-și dădea seama de investiția economică și sentimentală făcută în acea afacere. Nu, nu-și dădea seama. Îl chinuia, cerându-i în permanență bani, îl amenința zi și noapte prin telefon și îi șicana clienții intenționat. Pe de altă parte, nu trebuia să cred că era mereu așa acum îl văzusem în funicular. La nevoie, bătrânul știa să fie manierat, un adevărat domn, așa că femeile îi acordau atenție. Apoi, dacă însă schimba registrul, începeau necazurile. Pierdea bani din cauza tatălui lui, dar ce putea să-i facă? Să-l omoare?

Îi spuneam cu detașare: da, sigur, nu, nici vorbă. Nu mă simțeam în largul meu. Aveam rochia udă learcă. Mă zărisem în oglinda retrovizoare a taxiului și-mi dădusem seama că ploaia îmi întinsese rimelul. Pielea părea un țesut descojit și decolorat, traversat de șiroaiele negre-albastre ale rimelului. Eram înfrigurată. Aș fi preferat să mă întorc acasă la unchiul meu, să aflu ce i se întâmplase, să mă liniștesc, să fac o baie caldă, să mă întind. Dar corpul acela masiv de lângă mine – îndesat cu mâncare, băuturi, îngrijorări și resentimente, care purta îngropat în sinea lui un copil care mirosea a cuișoare, a esențe și a nucșoară și cu care, în secret, mă jucasem când eram mică – mă făcea mai curioasă decât cuvintele pe care le rostea. Nu luam în calcul că mi-ar putea povesti lucruri pe care să nu mi le fi povestit deja eu însămi. Nu mă bazam pe asta. Dar, când îi vedeam acele mâini enorme, late și durdulii și-mi aminteam de mâinile pe care le avea când era copil, simțind că erau aceleași, chiar dacă nu păstrau niciun semn de atunci, mă abțineam chiar și să-l întreb unde mergeam. Lângă el mă simțeam miniaturizată, cu o privire și o statură care nu-mi mai aparțineau de mult timp. Mergeam pe lângă deșertul pictat pe tețgheaua barului *Coloniali*, dădeam la o parte o perdea neagră și intram într-un alt spațiu unde cuvintele lui Polledro nu ajungeau. Aici era bunicul lui, tatăl lui Caserta, cu pielea arămie, chel, dar cu țeasta închisă la culoare, cu albul ochilor înțesat de vinișoare roșii, cu fața prelungă și cu puțini dinți în gură. În jurul lui se îngrămădeau diverse aparate misterioase. Cu unul, de formă alungită, albastră, prin care trecea o bară lucitoare, fabrica înghețată. Cu altul bătea cremă galbenă într-un castron în care se rotea un braț mecanic. În spate era un cuptor electric cu trei compartimente, niște ferestruici întunecoase când era stins și butoane negre. Iar în spatele unei tețghele de

marmură, bunicul lui Antonio, ursuz, tăcut, mânuia cu mare abilitate o pâlnie din pânză prin a cărei gură zimțată ieșea cremă. Crema se întindea pe prăjituri și pe conturul torturilor, lăsând o frumoasă dâră ondulată. Muncea ignorându-mă. Eu mă simțeam în mod plăcut invizibilă. Muiam degetul în castronul cu cremă, mâneam o prăjitură, luam un fruct zaharisit, șterpeleam bomboane argintii. El nici nu clipea. Până când apărea Antonio care-mi făcea semn și-mi deschidea, prin spatele bunicului, ușița de la subsol. De acolo, din acel loc al păienjenişului și al mucegaiurilor, apăreau adesea, de o sută de ori la rând, în numai câteva secunde, Caserta în palton camei și Amalia în taior închis la culoare, uneori cu pălărie și voaletă, alteori fără. Eu îi vedeam și încercam să închid ochii.

— Tatăl meu s-a simțit bine doar în acest ultim an, a spus Polledro, pe tonul cuiva care se pregătește să exagereze ca să obțină un pic de bunăvoință din partea ascultătorului. Amalia s-a purtat cu atâta amabilitate și atâta înțelegere cu el, cum nu m-aș fi așteptat niciodată.

Adevărul era – a continuat schimbând tonul – că bătrânul îi șterpelise foarte mulți bani ca să se îmbrace ca un manechin și să-i facă impresie bună mamei. Dar Polledro nu se văita de acei bani. Tatăl lui îi făcuse cu totul alte necazuri. Și se temea că în curând se va vârî în unele și mai mari. Nu, fusese un adevărat ghinion: Amalia n-ar fi trebuit să facă ce făcuse. Să se înece. De ce? Ce păcat, ce păcat! Moartea ei fusese o adevărată nenorocire.

În momentul acela Polledro a părut copleșit de amintirea mamei mele și a început să se scuze că nu venise la înmormântare, că nu-mi transmisese condoleanțe.

— Era o femeie excepțională, a repetat de mai multe ori, chiar dacă nu vorbiseră probabil niciodată.

Și apoi m-a întrebat:

— Tu știai că ea și tatăl meu se întâlneau?

I-am răspuns că da, privind pe fereastră. Se întâlneau. Și m-am văzut stând pe patul mamei mele, în timp ce-mi studiam uluită vaginul cu o oglinjoară. Uită-te la tine: Amalia mă privise, nesigură, și apoi închisese, fără grabă, ușa dormitorului.

Acum taxiul înainta pe șoseaua ce șerpuia pe coasta mării cenușii, cu mult trafic dens și rapid, bătut de ploaie și de vânt. Marea înălța valuri mari. Când eram mică, văzusem rareori marea agitată atât de impunătoare în golf. Semăna cu inocentele exagerări picturale ale tatălui meu. Valurile se înălțau negre, cu creasta albă, și treceau fără efort peste bariera de stânci, ajungând

uneori să stropească pavajul. Spectacolul strânsese un grup de curioși care, sub păduri de umbrele, urlau arătând spre crestele cele mai înalte ale valurilor în momentul în care se aruncau în mii de stropi mici spre stânci.

— Da, știam, i-am repetat cu mai multă convingere.

A tăcut o clipă, uimit. Apoi a reluat divagațiile în legătură cu viața lui: o existență urâtă, căsnicia fărâmițată, trei copii pe care nu-i văzuse de un an, o viață dură. Abia acum își revenea din acea situație grea.

Și îi reușea bine. Eu? Mă căsătorisem? Aveam copii? Cum așa? Preferam să trăiesc liberă și independentă? Ferice de mine. Acum o să mă aranjez un pic și o să luăm prânzul împreună. Trebuia să se vadă cu niște prieteni de-ai lui, dar, dacă nu mă deranja, puteam să-l însoțesc. Doar că avea timpul limitat, așa era cu magazinele. Dacă aveam răbdare, pe urmă puteam sta un pic de vorbă.

— Ai chef? și-a amintit, în sfârșit, să mă întrebe.

I-am zâmbit, uitând fața pe care o aveam, și l-am urmat când a coborât din taxi, orbită de apă și de vânt și obligată să merg rapid, prinsă de mâna lui ce mă strângea de braț. A împins o ușă și m-a băgat în fața lui ca pe un ostatic, fără să slăbească strânsoarea. M-am trezit în holul unui hotel de un lux neglijat, de o opulență prăfuită și roasă de molii. În ciuda lemnului prețios și a catifelelor roșii, locul mi s-a părut mizerabil: lumini prea slabe pentru o zi plumburie, o zumzăială intensă de glasuri dialectale, zgomote de farfurii și de tacâmuri provenind dintr-o sală mare din stânga mea, o intersecție de ospățari care schimbau mojiții între ei, un miros apăsător de bucătărie.

— Moffa e? l-a întrebat Polledro în dialect pe un tip de la recepție.

Acela i-a răspuns cu un semn plictisit care însemna: bineînțeles, cum să nu fie; a venit de ceva timp. Polledro m-a lăsat și s-a dus grăbit la intrarea salonului unde avea loc o petrecere. Bărbatul de la recepție a profitat de asta ca să-mi arunce o privire scârbită. M-am văzut într-o oglindă mare verticală cu o ramă aurie. Rochia lejeră stătea lipită de mine. Păream mai slabă și totodată mai musculoasă. Părul îmi era atât de lipit de țeastă, că părea pictat. Fața arăta descompusă de o boală urâtă de piele, vânăță de rimel în jurul ochilor și descuamată sau pătată pe pomeți și pe obraji. Căram, atârnată fără chef într-o mână, punga de plastic în care băgasem toate lucrurile găsite în valijoara mamei mele.

Polledro s-a întors enervat. Am înțeles că întârziase din cauza tatălui lui și, poate, din vina mea.

- Cum fac acum? i-a zis celui de la recepție.
- Ia loc, mănâncă și, când se termină prânzul, vorbești cu el.
- Nu poți să-mi găsești un loc la masa lui?
- Ești prost, a spus bărbatul.

Și a explicat ironic, cu aerul cuiva care spune lucruri răs-știute unor oameni grei de cap, că la masa aceluia Moffa erau profesori, rectorul, primarul, consilierul pe probleme de cultură și consoartele lor. Era de neconceput un loc la masa aceea.

M-am uitat la prietenul meu din copilărie: și el era ud de ploaie și răvășit. Am văzut că se uita și el la mine stânjenit. Era agitat, îi apăreau și-i dispăreau de pe față trăsăturile copilului pe care mi-l aminteam. Mi-a fost milă de el și nu m-am bucurat de asta. M-am îndreptat spre sala de mese ca să-i permit să se certe cu bărbatul de la recepție fără să se simtă stânjenit de prezența mea.

M-am sprijinit de peretele din sticlă care dădea spre restaurant, atentă să nu mă târască după ei ospătarii care intrau și ieșeau. Vocile ridicate și zăngănitul de tacâmuri mi s-au părut a avea un volum insuportabil. Era în plină desfășurare un fel de prânz inaugural sau poate final al cine știe cărui congres sau colocviu. Erau cel puțin două sute de persoane. M-a izbit diferența evidentă dintre comeseni. Unii erau aranjați, concentrați, stingheriți, uneori ironici, alteori docili, în general eleganți la modul sobru. Alții erau congestionați, cuprinși de agitație între mâncare și pălăvrăgeli. Își încărcaseră corpul cu tot ce putea arăta că-și permit să cheltuie bani în neștire. În special femeile erau cele care sintetizau diferențele între bărbații lor. Suplețea trupurilor în rochii de creație rafinată, hrănite cu multă parcimonie și luminate vag de zâmbete politicoase, stăteau lângă trupuri debordante, strânse în rochii pe cât de scumpe, pe atât de țipătoare, colorate și sclipind de aur și bijuterii, irascibil de mute sau, dimpotrivă, guralive și vesele.

De unde stăteam era greu să înțeleg ce avantaje, ce complicități, ce ingenuități ar fi adus oameni atât de evident diferiți la aceeași masă. Dar, pe de altă parte, nici nu mă interesa să aflu. M-a izbit doar că sala părea unul dintre locurile în care îmi imaginam, când eram copil, că fugea mama imediat cum iese din casă. Dacă în momentul acela Amalia, în taionul ei albastru din urmă cu zeci de ani, cu șalul delicat colorat și cu pălăria cu voaletă, ar fi intrat la brațul lui Caserta în palton camei, cu siguranță și-ar fi pus picior peste picior și ochii i-ar fi strălucit în dreapta și-n stânga, cu veselie. Erau petreceri cu mâncare și voioșie, ca aceea la care o făceam să meargă când pleca de-acasă fără mine și eram sigură că n-o să se mai întoarcă. Mi-o imaginam plină

de aur și argint, mâncând fără reținere. Eram sigură că și ea, cum ieșea din casă, scotea din gură o limbă roșie, lungă. Plângeam în adăpostul meu, lângă dormitor.

— Acum el îți dă cheia, mi-a zis Polledro vorbind din spatele meu, fără amabilitatea de mai devreme, ba chiar nepoliticos. Te aranjezi puțin și vii după mine, la masa aia de-acolo.

L-am văzut traversând sala, atingând razant o masă lungă, adresând un salut deferent unui bărbat în vârstă care-i vorbea cu voce foarte ridicată unei doamne îngrijite, sobre, cu părul turcoaz și o coafură demodată. Salutul a fost ignorat. Polledro s-a uitat în altă parte furibund și s-a dus să se așeze, întorcându-mi spatele, la o masă unde un bărbat gras, cu mustață foarte neagră, și o femeie foarte machiată, cu o rochie strâmtă care i se ridicase mult deasupra genunchilor când s-a așezat, își devorau mâncarea în tăcere, stingheriți.

Nu mi-a plăcut că mi-a vorbit în felul acela. Era un ton care dădea dispoziții și nu admitea replici. M-am gândit să traversez sala și să-i spun fostului meu tovarăș de joacă că plecăm. Dar m-a oprit înfățișarea pe care știam că-o am și expresia aceea: tovarăș de joacă. Ce jocuri? Fuseseră jocuri pe care le jucasem împreună cu el numai ca să văd dacă știu să le joc, cum îmi imaginam că face, în secret, Amalia. Mama mea pedala toată ziua la Sângerul ei, ca un biciclist care gonește. În casă trăia umilă și sfioasă, ascunzându-și părul, șalurile colorate, rochiile. Dar bănuiam, exact ca tatăl meu, că afară din casă râde diferit, respiră diferit, își conduce mișcările corpului pentru a-i lăsa pe toți cu ochii ieșiți din orbite. Cotea și intra în prăvălia bunicului lui Antonio. Aluneca în jurul tejghelei, mânca prăjituri și bomboane argintii, făcea slalom printre tejghele și tăvi fără să se murdărească. Apoi sosea Caserta, deschidea ușița din fier și coborau împreună la subsol. Aici mama mea își despletea părul negru, foarte lung, și mișcarea aceea bruscă umplea cu scânteii aerul întunecos care mirosea a pământ și a mușgai. Pe urmă se întindeau amândoi pe burtă și se târau hlizindu-se. Subsolul, într-adevăr, se desfășură ca un tunel lung, dar de mică înălțime. Se putea avansa doar de-a bușilea, printre gioarse din lemn și din fier, cutii după cutii pline de sticle vechi pentru sos tomat, fâlfâiri de liliac și foșnete de șoareci. Caserta și mama mea se târau, urmărind cu privirea ferestrele albe de lumină care se deschideau la distanțe fixe în stânga lor. Erau nouă orificii cu grilaje acoperite cu plasă pentru a împiedica șoarecii să intre. Copiii, de afară, priveau fix în tunericul și bălțile de lumină, imprimându-li-se pe nas și pe frunte modelul plasei, în schimb ei, din interior, îi urmăreau, ca să fie siguri că nu sunt văzuți. Învăluți de întuneric pe porțiunile respective, se atingeau unul pe altul între

picioare. În tot timpul ăsta eram atentă la altceva ca să nu plâng și, fiindcă bunicul lui Antonio nu dădea semne să-mi interzică, ba chiar spera să se răzbune pe Amalia făcându-mă să mor de indigestie, mă umflam de caramelle, de lemn-dulce, de cremă răzuită de pe fundul castronului în care fusese făcută.

— 208, la etajul al doilea, mi-a zis un om de serviciu.

Am luat cheia și am renunțat la lift. Am pornit cu pași înceteți pe o scară amplă, de-a lungul căreia se întindea un covor roșu fixat cu stinghii aurii.

17.

Camera 208 era sordidă ca una dintr-un hotel de trei stele. Se afla în capătul unui coridor orb și prost luminat, lângă o cămăruță a cărei ușă fusese lăsată neglijent deschisă și plină de măturoaie, măsuțe, aspiratoare, lenjerie murdară. Pereții aveau o culoare gălbuie și deasupra patului matrimonial era o reproducere cu Madona di Pompei cu o crenguță uscată de măslin între cui și triumghiul metalic care susținea imaginea din ramă. Obiectele sanitare, care date fiind pretențiile hotelului ar fi trebuit să fie sigilate, erau murdare, ca și cum ar fi fost folosite de curând. Coșul de gunoi nu fusese golit. Între patul matrimonial și perete era un spațiu îngust care-ți permitea să ajungi la fereastră. Am deschis-o cu speranța că dă spre mare: bineînțeles că avea vedere spre o curte interioară. Mi-am dat seama că nu mai ploua.

În primul rând am încercat să telefonez. M-am așezat pe pat, evitând să mă privesc în oglinda pe care o aveam în față. Am lăsat telefonul să țârie mult timp, dar unchiul Filippo n-a răspuns. Atunci am căutat în punga de plastic unde vârașem lucrurile pe care mama le avea în valijoara ei, am scos capotul din atlas roz pudră și rochia albastră, foarte scurtă. Rochia, băgată în pungă fără grijă, era toată mototolită. Am așezat-o pe pat, netezind-o cu mâinile. Apoi am luat capotul și m-am dus la baie.

M-am dezbrăcat și mi-am scos tamponul intern: menstruația părea că se terminase brusc. Am înfășurat tamponul în hârtie igienică și l-am aruncat în coș. Am controlat cuva dușului: avea peri scurți și negri, scârboși, împrăștiați pe marginile porțelante. Am lăsat să curgă mult timp apa înainte să intru sub jet. Mi-am dat seama, mulțumită, că reușeam să controlez nevoia de a mă

grăbi. Mă separasem de mine: femeia care voia să fie privită cu ochii cât cepele era observată imparțial de femeia de la duș. Mă săpuneam cu grijă și făceam astfel încât fiecare gest să aparțină unei lumi exterioare fără scadențe. Nu eram pe urmele nimănui și nimeni nu era pe urmele mele. Nu eram așteptată și nu așteptam vizite. Surorile mele plecaseră pentru totdeauna. Tatăl meu stătea în vechea lui casă, în fața șevaletului, și picta țigănci. Mama mea, care de ani de zile exista doar ca o obligație sâcâitoare, uneori ca o obsesie, murise. Dar, în timp ce-mi frecam fața viguros, în special în jurul ochilor, mi-am dat seama cu duioșie neașteptată că, în schimb, o aveam pe Amalia sub piele, ca un lichid cald care-mi fusese injectat cine știe când.

Mi-am stors serios părul ud până când aproape că l-am uscat și am verificat în oglindă să nu-mi fi rămas rimei printre gene. Am văzut-o pe mama mea așa cum apărea ea în cartea de identitate și i-am zâmbit. Apoi mi-am pus capotul din atlas pe mine și, pentru prima dată în viața mea, în ciuda aceluia detestabil material de culoarea pudrei, am avut impresia că sunt frumoasă. Am simțit, aparent fără motiv, aceeași uimire plăcută din momentul în care găseam, în locuri nebănuite, darurile pe care Amalia le ascundea prefăcându-se, între timp, că uitase din neatenție date și aniversări. Ne ținea ca pe ghimpi, până când cadoul se ivea pe neașteptate din colțuri ale vieții cotidiene care nu aveau de-a face deloc cu excepționalitatea darului. Era mai fericită decât noi dacă ne vedea fericite.

Am înțeles brusc că tot ce conținea valiza nu-i era destinat ei, ci mie. Minciuna pe care i-o spusese vânzătoarei de la magazinul Vossi era, de fapt, adevărul. Și rochia albastră care mă aștepta pe pat era, cu siguranță, mărimea mea. Mi-am dat seama de acest lucru dintr-odată, ca și cum capotul însuși, direct pe piele, îmi povestea asta. Am băgat mâinile în buzunare, convinsă că o să găsesc acolo biletul cu urări. Într-adevăr era acolo, pregătit intenționat să mă ia prin surprindere. Am deschis plicul și am citit scrisul elementar al Amaliei, cu acele litere ornate pe care nimeni nu mai știe să le facă: „La mulți ani, Delia! Mama ta”. Imediat mi-am dat seama că aveam degetele ușor murdare de nisip. Am băgat din nou mâinile în buzunar și am descoperit că pe fundul acestuia era un strat subțire de nisip. Mama mea purtase capotul acela înainte să se înece.

Nu mi-am dat seama că se deschidea ușa. Am auzit, în schimb, că cineva o închidea la loc cu cheia. Polledro și-a scos sacoul și l-a aruncat pe un scaun. A zis în dialect:

— N-or să-mi dea o liră.

M-am uitat la el perplexă. Nu înțelegeam despre ce vorbea: poate că despre un împrumut bancar, poate că despre bani cu camătă, poate că despre o cotă-parte. Părea un soț obosit care credea că-mi poate povesti necazurile lui, ca și cum aș fi fost soția lui. Fără sacou, i se vedea cămașa umflată peste cureaua pantalonilor, toracele cu mamelele mari și grele. M-am pregătit să-i spun să iasă din cameră.

— În schimb, vor înapoi banii pe care mi i-au dat ca avans, a continuat să vorbească singur din baie și vocea a ajuns la mine prin ușa deschisă împreună cu jetul urinei în vasul de toaletă. Tatăl meu s-a dus la Moffa să ceară bani fără să mă anunțe. La vârsta lui vrea să-și ia înapoi cofetăria de pe strada Gianturco și să facă acolo nu se știe ce. A spus brașoave, ca de obicei. Așa că acum Moffa nu mai are încredere în mine. Zice că nu știu să-l țin în frâu pe bătrân. Or să-mi ia magazinul.

— Nu trebuia să luăm prânzul împreună? am întrebat.

A trecut prin fața mea ca și cum n-ar fi auzit. S-a dus la fereastră și a lăsat jaluzeaua. A rămas numai lumina slabă care venea din baia cu ușa deschisă.

— Nu te-ai grăbit deloc, mi-a reproșat în cele din urmă. Înseamnă că vei sări peste prânz: magazinul meu se deschide din nou la ora patru, nu am mult timp.

M-am uitat mecanic la acele fosforescente ale ceasului: era trei fără zece.

— Lasă-mă să mă îmbrac, am spus.

— Arăți bine așa, a răspuns. Dar pregătește-te să-mi dai înapoi totul: rochii, capot și chiloți.

Am început să-mi simt inima bătându-mi în piept. Suportam cu greu dialectul lui și ostilitatea pe care o emana. În plus, nu-i mai vedeam expresia de pe chip, lucru care mă împiedica să înțeleg până în ce punct pune în scenă un model propriu elementar de virilitate și până în ce punct, în schimb, modelul concretiza reale intenții violente. Îi vedeam doar silueta întunecoasă care-și desfăcea cravata.

— Sunt lucrurile mele, am obiectat rostind cu grijă cuvintele. Mi le-a dăruit

mama de ziua mea.

— Sunt lucruri luate de tatăl meu din magazin. Așa că mi le dai înapoi, a răspuns cu o alterare ușor infantilă în voce.

Era exclus să mintă. Mi l-am imaginat pe Caserta care alegea acele haine pentru mine: culori, talie, modele. Am avut o senzație de repulsie.

— Iau numai rochia și-ți las tot restul, am hotărât.

Apoi am întins mâna spre pat ca să înșfac rochia și s-o tulesc în baie, dar gestul a retezat aerul cu viteză excesivă și a tras după el peretele cu Madona di Pompei fi creanga uscată de măslin. Trebuia să mă mișc mai încet. I-am impus brațului o mișcare reținută pentru a evita ca, din cauza neliniștii mele, toată camera să se anime și fiecare lucru să înceapă să se mute din loc. Detestam momentele în care mă comportam haotic.

Polledro a observat ezitarea mea și m-a prins de încheietura mâinii. N-am reacționat, mai ales pentru a evita ca, omorând în fașă orice indiciu de rezistență, să mă tragă spre el cu forță. Știam că pot ține sub control senzația de violență iminentă numai dacă mi se părea că eu alegeam viteza mișcărilor.

M-a sărutat fără să mă îmbrățișeze, dar continuând să mă strângă cu putere de încheietură. Și-a pus mai întâi buzele peste buzele mele și apoi a încercat să mi le deschidă cu limba. A făcut-o în așa fel încât m-am liniștit: da, se comporta doar cum credea c-ar trebui să se comporte în acele împrejurări un bărbat, dar fără agresivitate reală și, poate, fără convingere. Lăsase jaluzeaua probabil ca să profite de întuneric și să-și schimbe privirea pe furiș, să-și relaxeze mușchii feței.

Am deschis puțin buzele. Cu patruzeci de ani în urmă îmi imaginasem cu groază fermecată că limba lui Antonio-copil seamănă cu a lui Caserta, dar nu avusesem niciodată dovada. Pe Antonio, când era mic, nu-l interesaseră săruturile: prefera să-mi exploreze vaginul cu degetele lui murdare și, între timp, să-mi tragă mâna spre pantalonii lui scurți. Apoi, cu timpul, am înțeles că limba lui Caserta aparținea fanteziei. Niciodată, când mă sărutase vreun bărbat, nu mi se păruse că e ca atunci când, în imaginația mea, el o săruta pe Amalia. Chiar și Antonio-adult îmi confirma că nu este la înălțimea acelor fantezii. Nu m-a sărutat prea convins. Cum și-a dat seama că acceptam să deschid gura, și-a împins cu prea mult patos limba între dinții mei și imediat, continuând să mă țină de încheietură, mi-a dus mâna peste pantaloni. Am simțit că n-ar fi trebuit să întredeschid buzele.

— De ce pe întuneric? l-am întrebat cu voce joasă, cu gura lipită de a lui.

Voiam să-l aud vorbind ca să fiu pe deplin sigură că n-o să încerce să-mi facă rău. Dar nu mi-a răspuns. Cu respirația întretăiată, m-a sărutat pe un obraz, m-a lins pe gât. Între timp, nu înceta să-mi apese puternic mâna pe stofa pantalonilor. O făcea cu insistență, ca să înțeleg că nu trebuia să rămân inertă, cu palma deschisă. I-am strâns sexul. Abia atunci mi-a dat drumul la încheietură și m-a îmbrățișat cu putere. A murmurat ceva ce n-am înțeles și s-a aplecat ușor ca să-mi caute sfârcurile, împingându-mi în spate bustul, degustând țesătura de atlas și udându-mi de salivă capotul.

Am știut atunci că n-o să se întâmple nimic nou. Începea un ritual foarte cunoscut la care mă supusesem deseori când eram tânără, sperând ca, prin schimbarea frecventă a bărbaților, corpul meu să inventeze, odată și-odată, răspunsuri adecvate. Răspunsul, în schimb, fusese mereu același, identic cu cel pe care-l articulam acum. Polledro îmi desfăcuse capotul ca să-mi sugă sânii și eu începeam să simt o plăcere ușoară, nelocalizată, ca și cum mi-ar fi curs apă caldă peste corpul înțepenit de frig. Între timp, cu o mână, atent să n-o deranjeze pe a mea care îi strângea membrul sub stofa, îmi mângâia sexul cu însuflețire exagerată, excitat să-și dea seama că nu purtam chiloți. Dar eu nu percepeam nimic altceva decât acea plăcere difuză, agreabilă și totuși nenecesară.

Eram sigură de mult că n-o să depășesc niciodată pragul acela. Trebuia doar să aștept ca el să ejaculeze. Pe de altă parte, ca întotdeauna, nu simțeam niciun impuls să-l ajut, dimpotrivă, mă chinuiam să mă mișc. Intuiam că se aștepta să-i desfac fermoarul, să-i scot penisul, să nu mă limitez la a i-l strânge în mână. Simțeam că-și mișca repede bazinul, încercând să-mi transmită indicații frenetice. Nu reușeam să răspund. Mă temeam că respirația deja lentă o să mi se oprească de tot. În plus, mă paraliza o stânjeneală tot mai mare, din cauza lichidelor abundente care ieșeau din mine.

Se întâmpla la fel și când încercam să mă masturbez, adolescentă fiind. Plăcerea se răspândea calduț, fără niciun crescendo, și pielea începea imediat să se umezească. Oricât mă mângâiam, rezultatul era doar că secrețiile corpului debordau: gura, în loc să se usuce, se umplea de o salivă care mi se părea glacială; transpirația îmi curgea de pe frunte, din nas, de pe obraji, subsuorile deveneau niște fântâni; niciun centimetru de piele nu rămânea uscat; sexul se umezea atât de mult, că degetele alunecau pe deasupra lui fără frecare și nu mai știam dacă mă atingeam cu adevărat sau doar îmi imaginam c-o fac. Tensiunea organismului nu reușea să crească: rămâneam stoarsă de energie și nesatisfăcută.

Polledro nu părea deocamdată să-și dea seama de toate astea. M-a împins

spre patul pe care, ca să nu cădem amândoi cu viteza imprimată de greutatea lui, mai întâi m-am așezat prudent și apoi m-am întins resemnată. I-am văzut umbra care a întârziat câteva secunde, indecisă. Apoi și-a scos pantofii, pantalonii, chiloții. Pe urmă s-a suit în pat în genunchi și a încălecat peste mine, sprijinindu-se pe burta mea ușor, fără să mă apese.

— Deci? a murmurat.

— Vino, i-am spus rămânând nemișcată.

A gemut, cu bustul foarte drept: spera ca în sfârșit sexul lui, gros în penumbră, să-și amestece dorințele cu cele pe care le atribuia sexului meu. Pentru că nu s-a întâmplat nimic, după ce a respirat îndelung, a întins o mână și a început din nou să-mi scotocească între picioare. A crezut probabil că așa o să mă facă, în sfârșit, să reacționez: din pasiune, din milă maternă, izvorul reacției nu i se părea important; căuta doar stimulentele. Dar consimțirea mea fără participare a început să-l dezorienteze. M-am gândit, ca întotdeauna în acele împrejurări, c-ar fi trebuit să simulez o pasiune plină de gemete, necontrolată, sau să-l resping. Dar n-am îndrăznit să fac niciuna, nici alta: mă temeam că trebuie să dau fuga să vomit din cauza valurilor seismice care ar fi rezultat. Era de ajuns să aștept. De altfel, deja nu-i mai simțeam degetele: poate că se retrăsese dezgustat, poate că încă mă atingea, dar eu îmi pierdusem orice sensibilitate.

Dezamăgit, Polledro mi-a luat mâinile și le-a dus în jurul sexului lui. În momentul acela am înțeles că n-o să pătrundă în vaginul meu dacă nu va fi convins că-l doresc. Mi-am dat seama, de altfel, că erecția lui începea să cedeze ca un neon defect. Și-a dat seama și el și s-a mutat mai în față, ca să se apropie cu pânțele de gura mea. Am simțit o vagă simpatie pentru el, ca și cum ar fi fost cu adevărat Antonio copilul pe care-l cunoscusem; și voiam să-i spun asta, dar cuvintele n-au ieșit: se freca încet de buzele mele și mi-a fost teamă că o ușoară mișcare imperceptibilă a gurii o să se dovedească atât de incontrollabilă, încât o să-i sfâșie sexul.

— De ce ai venit la magazin? a zis atunci supărat, alunecând din nou înapoi peste corpul meu acoperit de sudoare. Nu eu te-am căutat.

— Nici nu știam cine ești, i-am răspuns.

— Și toate poveștile alea? Rochia, chiloții... Ce voiai?

— Nu venisem să te văd pe tine, i-am zis, dar neagresiv. Voiam doar să-l întâlnesc pe tatăl tău. Voiam să știu ce i se întâmplase mamei mele înainte să se înece.

Mi-am dat seama că nu se lăsa convins și că încerca din nou să mă mângâie. Am clătinat din cap ca să-l fac să înțeleagă: ajunge. S-a prăbușit peste mine, dar numai pentru o clipă. S-a retras imediat cu un gest de repulsie când m-a simțit umedă.

— Nu te simți bine, a zis nesigur.

— Mă simt bine. Dar și dacă aș fi bolnavă, ar fi prea târziu să mă vindec.

Polledro s-a răsturnat lângă mine, resemnat. Am văzut în penumbră că-și ștergea cu așternutul degetele, fața, picioarele; apoi a aprins lumina de pe noptieră.

— Pari o nălucă, mi-a zis uitându-se la mine lipsit de ironie și, cu o margine a cămășii care rămăsese pe el, a început să-mi șteargă fața.

— Nu e vina ta, l-am liniștit și l-am rugat să stingă din nou lumina.

Nu voiam să fiu văzută și nu voiam să-l văd. Astfel, debusolat și dezamăgit, semăna prea mult cu Caserta așa cum mi-l imaginasem sau îl văzusem cu adevărat, în urmă cu patruzeci de ani. Impresia a fost atât de intensă, încât m-am gândit chiar să-i povestesc imediat, pe întuneric, ce se înghesuia în jurul chipului lui atât de diferit de cel umflat și camorist pe care mi-l arătase toată dimineața. Îmi doream ca, vorbind, să mă anulez atât pe mine, cât și pe el, în patul acela, diferiți de copiii de altă dată. Aveam în comun doar violențele la care asistaserăm.

Când tatăl meu a aflat că Amalia și Caserta se întâlneau în secret în subsol – m-am gândit să-i povestesc încet-încet –, n-a pierdut timpul. Întâi de toate, a alergat după Amalia pe hol, apoi pe scări, apoi pe stradă. Am simțit mirosul culorilor în ulei, când mi-a trecut prin față și mi s-a părut că el însuși este foarte colorat.

Mama a fugit pe sub podul căii ferate, a alunecat într-o băltoacă, a fost ajunsă din urmă și a încasat pumni, palme, un șut în șold. Odată ce el a pedepsit-o cum se cuvenea, a însoțit-o din nou acasă, plină de sânge. Cum încerca ea să vorbească, o lovea iarăși. Am privit-o mult timp, învinețită, murdară, și ea m-a privit mult timp, în timp ce tatăl meu îi explica întâmplarea unchiului Filippo. Amalia avea o privire uimită: se uita fix la mine și nu înțelegea. Atunci, supărată, m-am dus să-i spionez pe cei doi.

Tatăl meu și unchiul Filippo se retrăseseră și-i puteam observa de la fereastră: erau niște soldăței de cositor care luau decizii grave în curte. Sau militari, de decupat și lipit într-un album cu abțibilduri, unul lângă altul ca să-și poată vorbi în șoaptă. Tatăl meu își pusese cizme și o jachetă în stil

saharian. Unchiul Filippo îmbrăcase o uniformă verde-oliv sau poate albă, sau neagră. Mai mult: luase un pistol.

Sau a rămas în civil, chiar dacă în penumbra camerei 208 o voce încă spunea: „O va ucide, a luat pistolul”. Poate că acele sunete mă făceau să-l văd pe tatăl meu cu cizme, pe unchiul Filippo în uniformă, cu amândouă brațele sprijinite de brâu și pistolul în mâna dreaptă, împreună îl urmăreau pe Caserta tânăr, negricios în paltonul camei, în sus, pe scările casei lui. În spatele lor, la depărtare ca să nu fie din nou masacrată, sau pentru că era vlăguită și nu putea să alerge, era Amalia cu taiorul ei albastru și pălăria cu pene, care spunea cu voce scăzută, tot mai uluită: „Nu-l omorâți, n-a făcut nimic”.

Caserta locuia la ultimul etaj, dar prima oară l-au ajuns din urmă la al doilea. Acolo cei trei bărbați se opriseră ca pentru o reuniune secretă. În realitate, emanau la unison o hărmălaie de insulte în dialect, o lungă listă de cuvinte terminate în consoană, ca și cum vocala finală ar fi căzut într-un abis și restul cuvântului mormăind surd, înciudat.

Odată epuizată lista, Caserta fusese împins pe scări în jos și se rostogolise până la primul etaj. Se ridicase la baza rampei și alergase în sus din nou: nu se știe dacă pentru a merge curajos spre cei doi răzbunători sau pentru a încerca să ajungă la el acasă, la familia lui de la etajul al patrulea. Cert e că reușise să treacă de ei și, cu o mână care aluneca lejeră peste balustradă, dar apoi se încleșta cu putere când corpul se încovoia fără ca picioarele să se oprească din urcat treptele trei câte trei, ajunsese ca un vârtej până la ușa casei lui, urmărit îndeaproape de șuturi care-l ratau și de scuipături care uneori îl nimereau ca niște meteoriți.

Tatăl meu îl ajunsese primul din urmă, doborându-l la pământ. Îl trăsese de păr, izbindu-i capul de balustradă. Loviturile se prelungiseră într-un ecou interminabil. În cele din urmă, îl lăsase leșinat, într-o baltă de sânge pe podea, mai ales la sfatul cumnatului care poate că avea pistolul cu el, dar era mai înțelept. Filippo îl ținea pe tatăl meu de un braț și-l trăgea de acolo în mod demn: făcea asta pentru că altfel tatăl meu l-ar fi lăsat pe Caserta acolo pe jos mort. Și soția lui Caserta îl trăgea de acolo pe tata: stătea agățată de celălalt braț al lui. Din Amalia rămăsese doar vocea care spunea: „Nu-l omorâți, n-a făcut nimic”. Antonio, care fusese tovarășul meu de joacă, plângea, cu capul plecat, suspendat în casa scării ca și cum ar fi zburat.

L-am simțit pe Polledro care respira aproape de mine în tăcere și mi-a fost milă de copilul care fusese.

— Plec, i-am zis.

M-am ridicat și mi-am pus imediat rochia albastră ca să-i evit privirea pe umbra corpului meu. Am simțit că rochia îmi venea perfect. Atunci am căutat în punga de plastic o pereche de chiloți albi și mi i-am pus și pe aceia, făcându-i să alunece pe sub rochie. Apoi am aprins lumina. Polledro avea o privire absentă. L-am privit și n-am mai reușit să mă gândesc că fusese Antonio, că semăna cu Caserta. Corpul lui greoi zăcea pe pat, gol de la brâu în jos. Era al unui străin, fără legături evidente cu viața mea trecută sau cu cea prezentă, dacă excludeam urma umedă pe care i-o lăsasem pe șold. Dar i-am fost oricum recunoscătoare pentru doza minimă de umilire și de durere pe care mi-o oferise. Am înconjurat patul, m-am așezat pe margine pe partea lui și l-am masturbat. M-a lăsat să fac asta, cu ochii închiși. A ejaculat fără să scoată un geamăt, ca și cum n-ar fi simțit nicio plăcere.

19.

Marea devenise o pastă violet. Sunetele valurilor învolburate și cele ale orașului se combinau într-un amestec furibund. Am traversat strada, evitând mașini și băltoace. Mai mult sau mai puțin ferită, m-am oprit să privesc fațadele marilor hoteluri aliniate de-a lungul fluxului interminabil al mașinilor. Toate intrările în clădiri erau în mod disprețuitor închise zgomotului traficului și al mării.

Am mers cu autobuzul până la Piața Plebiscito. După un pelerinaj prin cabine devastate și baruri cu aparate stricate, am găsit, în sfârșit, un telefon și am format numărul unchiului Filippo. N-a răspuns nimeni. Am pornit pe strada Toledo când se ridicau storurile magazinelor și fluxul trecătorilor devenise deja intens. Oamenii staționau ciorchine doar la intrările pe străduțe, drepti și negri, sub fâșiile de cer mohorât. În dreptul Pieței Dante am cumpărat un pic de ciocolată, dar am făcut-o doar ca să respir aerul cu arome de lichior ale magazinului. În realitate, nu aveam chef de nimic: eram atât de distrată, că uitam să bag ciocolata în gură și o lăsam să mi se topească între degete. Nu eram atentă la privirile insistente ale bărbaților.

Era cald și pe la Port Alba nu era nici aer, nici lumină. În fața casei mamei m-au atras niște cireșe rotunde și lucioase. Am cumpărat jumătate de kilogram, am intrat fără plăcere în lift și m-am dus să ciocnă la ușa văduvei de

Riso.

Femeia mi-a deschis în același fel circumspect. I-am arătat cireșele, am spus că le cumpărasem pentru ea. A făcut ochii mari. A scos lanțul de la ușa și m-a rugat să intru, vizibil bucuroasă pentru acel dar de nesperată amabilitate.

— Nu, am spus, veniți dumneavoastră la mine. Aștept un telefon. Apoi am adăugat ceva despre fantome: eram sigură – am liniștit-o – că în câteva ore deveneau din ce în ce mai puțin autonome. După o scurtă vreme ele încep să facă și să spună numai ce le poruncim noi. Dacă vrem să tacă, în cele din urmă tac.

Verbul „a tăcea” i-a insuflat doamnei de Riso un fel de inferioritate lingvistică. Ca să accepte invitația, a încercat să vorbească într-o italiană egală italienei mele; apoi a încuiat cu cheia ușa casei ei, în timp ce eu o descuiam pe a mamei mele.

În apartament era sufocant. M-am grăbit să deschid larg ferestrele și am pus cireșele într-un recipient de plastic. Am lăsat apa să curgă, în timp ce bătrâna doamnă, după o privire panoramică foarte neîncrezătoare, s-a dus să se așeze aproape mecanic la masa din bucătărie. Mi-a zis, ca să se explice, că mama mea o invita mereu să se așeze acolo.

I-am pus în față cireșele. A așteptat s-o invit să ia și, când am făcut-o, a dus una la gură cu un gest infantil care mi-a plăcut: a luat-o de codiță și a băgat-o în gură, rotind fructul între limbă și cerul gurii fără să muște din el, cu codița verde care-i dansa în lungul buzelor palide; apoi a prins din nou codița cu degetele și a desprins-o cu un zgomot ușor: pleosc.

— Bună, a spus și, mai relaxată, a început să laude rochia de pe mine. Zisesem eu că albastrul ăsta o să-ți vină mai bine decât cealaltă, a subliniat apoi.

Mi-am privit rochia și apoi am privit-o pe vecină, ca să fiu sigură că vorbește chiar despre acel lucru. Nu avea îndoieli, a continuat: îmi venea foarte bine. Când îi arătase Amalia darurile pentru ziua mea, ea își dăduse imediat seama că aceea era rochia potrivită pentru mine. Și mama mea părea convinsă. De Riso mi-a povestit că era de-a dreptul euforică. Acolo în bucătărie, în fața aceleiași mese, ridica ba lenjeria, ba rochiile, repetând: „Or să-i vină bine”. Și era foarte mulțumită de cum făcuse rost de lucrurile acelea.

— Cum? am întrebat.

— Prietenul acela al ei, a spus văduva de Riso.

Îi propusese un schimb: voia toată lenjeria ei veche în schimbul acelor

lucruri noi. N-o costa aproape nimic trocul. Era proprietarul unui magazin de mare lux la Vomero. Amalia, care-l cunoștea încă de tânără și-l știa foarte talentat în afaceri, bănuia că voia să pornească de la acei vechi chiloți și acele vechi furouri peticite ca să-și inventeze cine știe ce nou negoț. Dar de Riso avea suficientă experiență de viață. Îi spusese că, de treabă sau nu, bătrân sau tânăr, bogat sau sărac, cu bărbații era întotdeauna bine să fii într-o stare de alertă. Mama mea era prea fericită ca s-o asculte.

Am perceput tonalitatea intenționat echivocă a văduvei de Riso și mi-a venit să râd, dar m-am abținut. I-am văzut pe Caserta și pe Amalia care, pornind de la zdrențele ei cele mai vechi, plănuiau împreună în casa aceea, seară după seară, o relansare în stil mare a lenjeriei intime pentru femeia anilor '50. Mi-am imaginat un Caserta persuasiv, o Amalia impresionată, bătrâni și singuri, amândoi fără un chior, în bucătăria aia dezolantă, la câțiva metri de urechea receptivă a văduvei, la fel de bătrână, la fel de singură. Scena mi s-a părut plauzibilă. Dar am spus:

— Poate că nu era un troc real. Poate că prietenul ei voia să-i facă o favoare și-atât. Nu credeți?

Văduva a mai mâncat o cireășă. Nu știa unde să pună sâmburii: îi scuipa în palmă și îi lăsa acolo.

— Posibil, a admis, dar foarte puțin convinsă. El era foarte cumsecade. Venea aproape în fiecare seară și uneori ieșeau la cină în oraș, alteori mergeau la cinema, alteori la plimbare. Când îi auzeam pe palier, el trâncănea încontinuu și mama ta râdea mereu.

— Nu-i nimic rău. frumos să râzi.

Bătrâna a șovăit mestecând cireșe.

— Tatăl tău mă făcuse să devin suspicioasă, a spus.

— Tatăl meu?

Tatăl meu. Am respins senzația că se afla deja acolo în bucătărie, cine știe de când. De Riso mi-a explicat că venise pe ascuns, cerându-i să-l avertizeze dacă băga de seamă că Amalia făcea lucruri nesăbuite. Nu era prima oară când apărea pe neașteptate cu astfel de rugăminți. Dar atunci fusese deosebit de insistent.

M-am întrebat care era, pentru tatăl meu, diferența dintre ceea ce e nesăbuit și ceea ce nu e. De Riso a părut că-și dă seama de asta și, în felul ei, a încercat să-mi explice. Nesăbuit însemna a te expune cu ușurință la riscuri ale existenței. Tatăl meu își făcea griji pentru soția lui, chiar dacă erau despărțiți

de douăzeci și trei de ani. Bietul om ținea în continuare la ea. Fusesse atât de amabil, atât de... Doamna de Riso a căutat cu atenție cuvântul italian potrivit. Dezolat, a spus.

Știam asta. Încercase, ca de obicei, să facă impresie bună față de văduvă. Fusesse afectuos, se declarase îngrijorat. Dar în realitate – m-am gândit – nu exista nicio barieră urbană între ei care să-l împiedice să audă ecoul râsului Amaliei. Tatăl meu nu suporta s-o audă râzând. Considera că râsetul ei avea o sonoritate de ocazie, în mod evident falsă. De fiecare dată când era vreun străin prin casă (de exemplu, indivizii care apăreau la date fixe să-i comande ștregari, țigănci sau Vezuvii cu pini) o sfătuia: „Nu râde”. Râsetul acela i se părea îndulcit la culme cu scopul de a-l umili. În realitate, Amalia încerca doar să dea glas femeilor aparent fericite, fotografiate sau desenate pe afișe sau în revistele anilor '40: gură mare rujată, toate cu dinți sclipitori, privire vioaie. Așa își imagina ea că este și adoptase râsetul potrivit. Îi fusesse greu, probabil, să aleagă râsul, vocile, gesturile pe care soțul să le poată suporta. Nu se știa niciodată ce era bine, ce nu. Unul care trece pe stradă și se uită la tine. O frază spusă în glumă. Un consens automat. Iată, sună cineva la ușă. Iată: cineva îi oferă trandafiri. Iată: ea nu-i refuza. Râdea, în schimb, și după ce alegea o vază de sticlă albastră, o umplea cu apă și așeza buchetul desfăcut în ea. În perioada în care la termene fixe soseau acele daruri misterioase, acele omagii anonime (dar știam toți că erau de la Caserta: Amalia știa), ea era tânără și părea să se joace în sinea ei, fără răutate. Își lăsa cărlionțul negru pe frunte, clipea des, dădea bacșișuri vânzătorilor ambulanți, îngăduia ca mărfii să rămână un pic la noi în casă, ca și cum șederea acesteia ar fi putut fi permanentă. Apoi tatăl meu își dădea seama și distrugea fiecare lucru. Încerca s-o distrugă și pe ea, dar reușea să se oprească întotdeauna la un pas de nimicire. Oricum, sângele depunea mărturie că intenția existase. În timp ce doamna de Riso îmi vorbea, eu îmi povesteam despre sânge. În chiuveță. Curgea abundant din nasul Amaliei și mai întâi era roșu, apoi se decolora la contactul cu apa de la robinet. Avea sânge și pe braț, până la cot. Încerca să se tamponeze cu o mână, dar curgea oricum din palmă și lăsa dâre roșii ca niște zgârieturi. Nu era sânge nevinovat. Tatălui meu nimic din Amalia nu i se păruse vreodată inocent. El, atât de furibund, atât de ranchiunos și totodată atât de avid de plăcere, atât de recalcitrant și atât de îndrăgostit de sine, nu putea accepta ca ea să aibă cu lumea o relație prietenească, uneori veselă. Nu doar trădarea sexuală: nu mai credeam, de-acum, că se temea doar să nu fie înșelat în privința sexului. Mă convinsesem, în schimb, că se temea mai ales de abandon, trecerea în tabăra inamică, înțelegerea motivelor, a vocabularului, a gusturilor unor oameni precum Caserta: traficanți în care nu puteai avea încredere, lipsiți de reguli, seducători scârboși cărora el trebuia să li se supună

de nevoie. Încerca atunci să-i impună un cod al bunelor maniere care să comunice distanța, poate chiar dușmănia. Dar imediat izbucnea în jigniri. Amalia, după el, avea o voce al cărei timbru era prea lesne convingător; gestul mâinii prea molatic languros; privirea vioaie până la nerușinare. Reușea, mai ales, să placă fără efortul și fără ambiția de a-i fi cuiva pe plac. I se întâmpla, chiar dacă nu voia asta. O, da: pentru modul ei de a fi agreabilă el o pedepsea cu palme și pumni. Interpreta gesturile ei, privirile ei, ca pe niște indicii ale unor afaceri obscure, ale unor întâlniri secrete, ale unor înțelegeri din gesturi doar ca să-l marginalizeze. Mă chinuiam să mi-l șterg din privire, atât de suferind, atât de violent. Forța. Mă împietrea. Imaginea tatălui meu care distrugea trandafiri smulgându-le bobocii urla de zeci de ani încontinuu în mintea mea. Acum îi ardea rochia nouă pe care ea n-o returnase, pe care o îmbrăcuse în secret. Nu puteam suporta mirosul de stofa arsă. Chiar dacă deschisese larg fereastra.

— S-a întors și a bătut-o? am întrebat.

Femeia a recunoscut fără să vrea:

— A apărut aici într-o dimineață devreme, nu mai târziu de ora șase, și a amenințat c-o omoară. I-a spus lucruri cu adevărat urâte.

— Când s-a întâmplat?

— La jumătatea lui mai: cu o săptămână înainte ca mama ta să plece.

— Și Amalia primise deja rochiile și lenjeria nouă?

— Da.

— Și era fericită?

— Da.

— Cum a reacționat?

— Cum reacționa ea întotdeauna. A uitat imediat ce el a plecat. L-am văzut ieșind: era alb ca varul. Ea, în schimb, nimic. A spus: așa e el; nici măcar bătrânețea nu l-a schimbat. Dar eu am înțeles că nu era totul clar. Până când a plecat, până la tren, i-am tot spus: Amalia, fii atentă. Nimic. Părea liniștită. Dar pe drum făcea eforturi să meargă normal. Încetinea intenționat.

În compartiment s-a pus pe râs fără motiv și a început să-și facă vânt cu tivul fustei.

— Ce e ciudat? am întrebat-o.

— Nu se face, a răspuns văduva.

Am luat două cireșe cu codițele împreunate și mi le-am atârnat de arătătorul întins, făcându-le să se legene la dreapta și la stânga. Probabil că de-a lungul vieții, Amalia renunțase să facă multe lucruri pe care, la fel ca orice ființă umană, ar fi putut în mod legitim și ilegal să le facă. Dar poate că doar s-a prefăcut că nu le-a făcut. Sau poate că-și asumase că se preface, pentru ca tatăl meu să creadă în orice clipă că e imposibil să aibă încredere în ea și să sufere din cauza asta. Poate că acela fusese modul ei de a reacționa. Dar nu luase în considerare că asta o să credem și noi, fiicele, pentru totdeauna: eu mai ales. Nu reușeam să mi-o închipui din nou ingenuă. Nici acum. Era posibil ca acest Caserta, căutându-i compania, să fie doar pe urmele unui fragment al tinereții ei. Dar eram sigură că Amalia încă se juca în sinea ei, deschizându-i ușa cu malițiozitatea unei fetișcane, aducându-și cârlionțul peste sprânceană și clipind des din gene. Era posibil ca prin acea poveste cu omul de afaceri plin de idei, bătrânul să-și fi dorit să-i comunice, discret, fetișismul lui. Dar ea nu dăduse înapoi. Răsese imediat, în mod conștient, de trocul acela și susținuse impulsurile senile ale amândurora folosindu-se de mine și ziua mea de naștere. Nu, da. Mi-am dat seama că exhumam o femeie imprudentă și lipsită de virtutea spaimei. Îmi aminteam. Chiar și când tatăl meu ridica pumnii și o lovea ca s-o modeleze ca pe o piatră sau pe un butuc, ei nu i se dilatau pupilele de frică, ci de stupeoare. Probabil că holbase ochii în același fel când Caserta îi propusese trocul. Cu stupeoare amuzată. Am simțit și eu stupeoare, ca în fața unui spectacol al violenței, un joc în doi compus din convenții: sperietoarea care nu sperie, victima care nu e anihilată. Mi-a venit în minte că Amalia se gândise, probabil, încă de mică la mâini ca la niște mănuși, forme mai întâi de hârtie și apoi de piele. Le tot confecționase. Apoi începuse să transforme văduve de generali, soții de dentiști, surori de magistrați în mășuri ale bustului și ale șoldurilor. Acele mășuri, luate îmbrățișând discret cu metrul galben de croitoreasă corpuri feminine de toate vârstele, deveneau tipare de hârtie care, aplicate pe stofa cu ace de gămălie, desenau pe material umbre de sâni și de șolduri. Acum tăia concentrată, încordată, stofa, urmărind traseul impus de tipare. În toate zilele vieții ei transformase stinghereala trupurilor în hârtie și țesături și poate că-și făcuse un obicei din interiorul căruia, în mod tacit, regândea lipsa de măsură conform măsurii. Nu mă gândisem niciodată la asta și acum, când o făceam, n-o puteam întreba dacă fusese într-adevăr așa. Totul era pierdut. Dar în fața lui de Roșă care mânca cireșe, găseam că e un fel de împlinire ironică acel joc final compus din stofe între ea și Caserta, acea transformare a relației lor subterane într-un schimb convențional de haine vechi cu haine noi. Dispoziția mi s-a schimbat brusc. M-am simțit dintr-odată bucuroasă să cred că fusese de o frivolitate meditativă. Mi-a plăcut, nesperat, cu uimire, acea femeie care,

cumva, își inventase până la sfârșit povestea ei, jucându-se de una singură cu stofe goale. Mi-am imaginat că nu murise nemulțumită și am oftat neașteptat de satisfăcută. Mi-am aranjat pe o ureche cireșele cu care mă jucasem până în acel moment și am râs.

— Cum arăt? am întrebat-o pe bătrână care, între timp, strânsese în palma făcută căuș cel puțin zece sâmburi.

A făcut o grimasă nesigură.

— Bine, a zis puțin convinsă de ciudățenia aia a mea.

Și am ales alte două cireșe cu codițele împreunate.

Am dat să le aranjez pe cealaltă ureche, apoi m-am răzgândit și le-am întins spre de Riso.

— Nu, s-a eschivat ea, trăgându-se în spate.

M-am ridicat, m-am dus în spatele ei și, în timp ce clătina din cap hlizindu-se congestionată, i-am dat părul la o parte de pe urechea dreaptă și i-am așezat cireșele peste lob. Apoi m-am dat înapoi ca să admir spectacolul.

— Superbă! am exclamat.

— Dar nu, a murmurat văduva stingherită.

Am ales altă pereche de cireșe și m-am întors în spatele ei să-i ornez cealaltă ureche. Apoi mi-am unit brațele peste sânii ei mari și am strâns cu putere.

— Mămică, i-am spus, tu i-ai zis tatii totul, nu-i așa?

Apoi am sărutat-o pe gâtul ridat, pe care ea și-l încorda cu rapiditate. S-a zbătut în brațele mele, nu știu dacă din stânjeneală sau ca să scape. Nega, spunea că n-ar fi făcut-o niciodată: cum îmi trecuse prin minte?

Dar o făcuse – m-am gândit: făcuse pe spioana ca să-l audă urlând, trântind uși, spărgând farfurii, savurând totul, cu neastâmpăr, în bârlogul apartamentului ei.

A țârâit telefonul. Am sărutat-o încă o dată, apăsând, pe părul alb, înainte să mă duc să răspund: era deja la al treilea țârâit.

— Alo, am spus.

Tăcere.

— Alo, am repetat cu calm în timp ce o observam pe doamna de Riso care mă țintuia cu privirea nesigură și, între timp, se ridica anevoios de pe scaun.

Am închis.

— Mai stați un pic, am invitat-o revenind la „dumneavoastră”. Vreți să-mi dați sâmburii? Mâncăți și celelalte cireșe. Încă una măcar. Sau luați-le.

Dar am simțit că nu reușeam să am un ton liniștitor. Bătrâna doamnă era în picioare deja și se îndrepta spre ușă, cu cireșele la urechi.

— Sunteți supărată pe mine? am întrebat-o conciliantă.

M-a privit stupefiată. Se gândise probabil brusc la ceva ce o oprise la jumătatea drumului.

— Rochia aceea, mi-a zis perplexă, cum de e la tine? N-ar trebui. Era în valiză împreună cu celelalte lucruri. Și valiza nu s-a găsit. De unde ai luat-o? Cine ți-a dat-o?

În timp ce vorbea, mi-am dat seama că pupilele ei treceau rapid de la stupeoare la teamă. Nu m-am bucurat, nu intenționam s-o sperii, nu-mi plăcea să provoc teamă. Mi-am netezit rochia cu palmele, voind parcă s-o lungesc, și m-am simțit stingherită așa înfășurată în rochia aceea scurtă, dichisită, prea elegantă, nepotrivită pentru vârsta mea.

— E doar o stofa fără memorie, am murmurat. Voiam să spun că nu ne putea face rău nici mie, nici ei.

Dar văduva de Riso a șuierat printre dinți:

— E ceva murdar.

A deschis ușa și a închis-o în grabă în urma ei. În acel moment a început din nou să țârâie telefonul.

20.

Am lăsat ca aparatul să scoată două sau trei triluri. Apoi am ridicat receptorul: zumzete, voci îndepărtate, zgomote indescifrabile. Am repetat „alo” fără speranță, doar ca să-l fac pe Caserta să audă că eram acolo, că nu eram speriată. În cele din urmă, am închis. M-am așezat la masa din bucătărie, mi-am luat cireșele de la ureche și le-am mâncat. De-acum știam că toate telefoanele care ar fi urmat ar fi fost o pură chemare, un fel de fluierat ca acelea pe care bărbații le scoteau odinioară, anunțând din stradă că se

întorceau acasă și femeile puteau să-nceapă să facă de mâncare.

Am verificat ora: era optsprezece și zece. Pentru a nu mă simți obligată de Caserta să-i ascult din nou tăcerea, am ridicat receptorul și am format numărul unchiului Filippo. Am făcut-o, pregătită să aud sunetul lung al liniei libere. În schimb, Filippo mi-a răspuns fără entuziasm, aproape enervat că sunt eu. A spus că tocmai intrase în casă, că era obosit și înfrigurat, că voia să se bage în pat. A tușit artificial. S-a referit la Caserta doar când am întrebat eu, iritat. A zis că au vorbit mult, dar fără să se certe. Brusc își dăduseră seama că nu mai exista niciun motiv. Amalia murise, viața trecuse.

A tăcut o clipă ca să mă lase să vorbesc: aștepta o reacție de la mine. N-am avut niciuna. Atunci a început din nou să bombăne despre bătrânețe, despre singurătate. Mi-a zis că pe Caserta îl alungase fiul lui din casă și, astfel, rămăsese singur, fără un acoperiș deasupra capului, mai rău decât un câine. Băiatul îi furase mai întâi toți banii pe care-i pusese deoparte și apoi îl dăduse afară. Singurul lui noroc fusese amabilitatea Amaliei. Caserta îi mărturisise că se reîntâlniseră după mulți ani: ea îl ajutase, își ținuseră puțină companie, însă discret, dând reciproc dovadă de politețe. Acum trăia ca un vagabond, pe unde apuca. Erau lucruri pe care nici măcar unul că el nu le merita.

— Un om de ispravă, am comentat.

Filippo a devenit și mai rece.

— Vine un moment în care trebuie să te împaci cu aproapele tău.

— Și fata de la funicular? am întrebat.

Pe unchiul meu l-a cuprins stânjeneala.

— Uneori se întâmplă, a zis.

Nu știam încă, dar urma să experimentez și eu că bătrânețea e o bestie urâtă și nemiloasă.

— Sunt porcării mai mari decât alea, a adăugat.

În cele din urmă, a reluat cu o ranchiună pe care nu și-a mai ținut-o în frâu.

— Între el și Amalia n-a fost niciodată nimic.

— Poate că e adevărat, am admis.

A ridicat vocea:

— De ce ne-ai povestit acele lucruri, atunci?

Am replicat:

— Și voi de ce m-ați crezut?

— Aveai cinci ani.

— Exact.

Unchiul meu și-a tras nasul. A murmurat:

— Pleacă! Lasă-l în pace.

— Ai grijă de tine, l-am sfătuit și am închis.

Am țintuit cu privirea telefonul câteva secunde. Știam că urma să țârâie: Caserta aștepta pe undeva să se elibereze linia. Primul tril n-a întârziat să se facă auzit. M-am hotărât și am ieșit în grabă, fără să încui ușa.

Nu mai erau nori, nu mai bătea vântul. O lumină palidă dădea un aer de imaterialitate fațadei Confreriei de la Santa Maria delle Grazie, minusculă între acelea transparente ale blocurilor vulgare, acoperite cu panouri publicitare. M-am îndreptat spre taxiuri, apoi m-am răzgândit și am intrat în clădirea gălbuie a metroului. Mulțimea a foșnit pe lângă mine, ca și cum aș fi fost din hârtie tăiată cu măiestrie, spre distracția copiilor. Obscenitățile în dialect – singurele obscenități care uneau în mintea mea sunet și sens ca să concretizeze senzația unui sex abuziv prin realismul lui agresiv, petrecăreț și vâscos: orice altă formulă în afara aceluia dialect mi se părea nesemnificativă, deseori veselă, care se poate exprima fără scârbă – au îndulcit sunetele lor în mod neașteptat, devenind un fel de fâșâit extrem de puternic pe tamburul unei vechi mașini de scris. În timp ce coboram în abisul Pieței Cavour, traversat de un vânt cald care vălurea pereții metalici și amesteca roșul și albastrul scării rulante, mi-am imaginat că sunt un personaj din cărțile de joc napolitane: optarul de pică, femeia liniștită și înarmată care înainta pe jos, gata să intre în joc în timpul unei partide de *briscola*. Mi-am strâns buzele între dinți până când am simțit durere.

Tot drumul m-am uitat încontinuu peste umăr. Nu l-am văzut pe Caserta. Ca să controlez mai bine zonele pe jumătate pustii ale peronului dintre cele două găuri negre ale tunelului, m-am amestecat în grupul cel mai dens de călători în așteptare. Trenul a venit ticsit, dar s-a golit în scurt timp, în penumbra neonului gării din Piața Garibaldi. Am coborât la capătul liniei și, după câteva trepte, m-am trezit lângă vechea Fabrică de Tutun, la marginea cartierului unde crescusem.

Aerul provincial pe care-l avea odinioară, cu acele clădiri de un alb palid cu patru niveluri, construite în mijlocul câmpiei prăfuite, devenise de-a lungul anilor acela al unei periferii icterice năpădite de zgârie-nori, sugrumate de

trafic și de trenurile șerpuitoare care treceau pe lângă case, încetinind. Am cotit imediat la stânga, spre un pod cu trei tuneluri, cel central fiind blocat de lucrări de reparare. Îmi aminteam un singur pasaj interminabil, pustiu și zgâlțâit încontinuu de trenurile triajului care-mi treceau pe deasupra capului. În schimb, am făcut nu mai mult de o sută de pași într-o penumbră care puțea a urină, încet, înghesuită între un perete pe care șiroiau bale mari de umezeală și un parapet prăfuit, care mă apăra de trecerea continuă a automobilelor.

Podul rămăsese acolo de când avea Amalia șaisprezece ani. Ea trebuia să parcurgă acele tuneluri reci și umbroase când mergea să livreze mănușile. Îmi imaginasem mereu că le duce în locul pe care-l lăsam în urmă, într-o veche fabrică cu acoperiș de țigle pe care acum se vedea firma Peugeot. Dar în mod sigur nu era așa. De altfel, ce era așa? Nu mai exista gest sau pas care, rămas între pietre și umbră, aceleași de atunci, să mă poată ajuta. Pe sub pod, Amalia fusese urmărită de tot felul de pierde-vară, vânzători ambulanti, feroviari, zidari care mușcau din pâini umplute cu broccoli și cârnați sau care beau vin din damigene. Povestea, când avea chef de povești, că se lipeau de șoldul ei, adesea răsuflându-i în ureche. Încercau să-i atingă părul, un umăr, un braț. Câte unul încerca s-o prindă de mână în timp ce-i spunea obscenități în dialect. Ea ținea ochii în pământ și grăbea pasul. Uneori izbucnea în râs, fără să se mai poată abține. Apoi începea să alerge mai repede decât următorul. Cum alerga: părea că se joacă. Alerga în mintea mea. Era posibil ca eu să trec pe acolo purtând-o în corpul meu îmbătrânit, atât de nepotrivit îmbrăcat? Era posibil ca trupul ei de adolescentă de șaisprezece ani, îmbrăcat cu o rochie înflorată făcută în casă, să treacă prin penumbră folosindu-se de al meu, atent să evite agil băltoacele, alergând spre arcul de lumină galbenă și anacronică prin care se vedea firma unei pompe de benzină Mobil?

Poate că, în cele din urmă, din acele zile fără răgaz conta numai transplantul povestirii dintr-un cap în altul, ca un organ sănătos pe care mama mea mi-l cedase din iubire. Și tatăl meu o urmărise insistent pe acea porțiune de drum, când avea puțin peste douăzeci de ani. Amalia povestea că, auzindu-l în spatele ei, se speriasse. Nu era ca ceilalți, care-i vorbeau despre ea încercând s-o flateze. El i-a vorbit despre sine: s-a lăudat cu lucrurile extraordinare de care era în stare; a zis că voia să-i facă un portret, poate ca să-i dovedească astfel cât era ea de frumoasă și cât era el de priceput. A vorbit despre culorile pe care le vedea pe ea. Câte cuvinte purtate cine știe unde. Mama mea, care nu se uita niciodată drept la niciunul dintre cei care-o sâcăiau și care se chinuia să nu râdă în timp ce-i vorbeau, ne spunea că-l privise pieziș o singură dată și înțelesese imediat. Noi, fetele, nu înțelegeam. Nu înțelegeam de ce-i plăcuse. Tatăl nostru nu ne părea deloc excepțional,

distrus cum era, gras, chel, nespălat, cu pantalonii largi mânjiți de vopsele, mereu bombănind din cauza mizeriilor cotidiene, a banilor pe care el îi câștiga și Amalia – urla la noi – îi arunca pe fereastră. Oricum, tocmai acelui bărbat fără meserie mama noastră îi spusese să vină acasă dacă voia să-i vorbească: ea nu făcea dragoste pe ascuns; nu făcuse niciodată asta cu nimeni și, în timp ce rostea „a face dragoste”, eu o ascultam cu gura deschisă, atât îmi plăcea povestea acelui moment, fără urmare, blocată în acel punct înainte să continue, risipindu-se. Păstram sunete și imagini. Poate că acum eram sub acel pod pentru ca sunetele și imaginile să se închege din nou între pietre și umbră și, din nou, mama mea, înainte să devină mama mea, să fie urmărită de bărbatul cu care urma să facă dragoste, care urma s-o acopere cu numele lui de familie, care urma s-o anuleze cu alfabetul lui.

Am grăbit pasul, după ce m-am asigurat încă o dată că nu mă urmărește Caserta. Cartierul, în ciuda dispariției unor detalii (pe lacul de un verde-putred lângă care mă duceam să mă joc se înălțase o clădire cu opt niveluri), mi s-a părut încă ușor de recunoscut. Copiii schelălăiau pe străzile desfundate la fel ca altă dată, la fiecare început de vară. Se auzeau aceleași țipete în dialect din casele cu ferestre larg deschise. Dispoziția clădirilor respecta aceeași geometrie fără imaginație.

Rezistaseră, în timp, chiar și câteva biete afaceri comerciale din urmă cu zeci de ani: de exemplu, magazinul îngropat în pământ, unde mă dusesem să cumpăr săpun și leșie pentru mama mea, își deschidea încă ușița lui în aceeași clădire coșcovită din urmă cu mulți ani. Acum etala pe prag toate tipurile de măhuri, recipiente de plastic și mici cutii cu detergenți. Am băgat un pic capul, doar crezând că regăsesc în locul acela caverna amplă a memoriei mele. Ea, în schimb, s-a închis peste mine ca o umbrelă ruptă.

Blocul în care locuia tatăl meu era la câțiva metri distanță. Mă născusem în casa aceea. Am trecut de poarta de intrare și am făcut slalom, sigură pe mine, printre clădiri joase și sărace. Am intrat pe o ușă plină de praf, cu pietrele pavajului din hol sparte, fără lift, cu trepte din marmură ciobită și îngălbenită. Apartamentul era la etajul al doilea și nu mai intrasem acolo de cel puțin zece ani. În timp ce urcam, am încercat să-i redesenez harta, astfel încât impactul cu spațiul acela să nu mă tulbure prea mult. Casa avea două camere și o bucătărie. Ușa se deschidea spre un hol fără ferestre. În capăt, la stânga, era sufrageria, neregulată, cu o vitrină pentru o argintărie pe care n-am avut-o niciodată, o masă uzată pentru câte un prânz festiv și un pat matrimonial unde dormeam eu și surorile mele, după certurile din fiecare seară în care stabileam care dintre noi trei trebuia să se sacrifice și să doarmă la mijloc. Lângă acea cameră se deschidea baia, lungă, cu o ferestruică îngustă, echipată doar cu

vasul de toaletă și cu un bideu mobil, din metal emailat. Pe urmă venea bucătăria: chiuveta în care ne spălam pe rând dimineața, o vatră din plăci de ceramică albă care foarte curând n-a mai fost folosită, un loc plin cu oale de alamă pe care Amalia le curăța cu grijă. În cele din urmă, dormitorul părinților mei și, lângă, o debara neluminată, sufocantă, plină ochi cu obiecte inutile.

În camera tatălui meu și a mamei mele era interzis să intri: spațiul era foarte mic. În fața patului matrimonial se găsea un dulap cu oglindă pe ușa din mijloc. Pe peretele din dreapta era o masă de toaletă cu oglindă dreptunghiulară. În capătul opus, între tăblia patului și fereastră, tatăl meu își instalase șevaletul, un obiect masiv, înalt, cu picioare groase, găurit de care, de care atârnavă cârpe murdare pentru ștersul pensulelor. La câțiva centimetri de tăblia patului, era o cutie unde fuseseră aruncate până la refuz tuburile de culoare: albul era cel mai mare și cel mai ușor de identificat, chiar și când fusese stors și rulat până la gâtul înfiletat; dar și multe alte tuburi erau remarcabile, ba pentru numele vreunui prinț din basme, ca Albastrul de Prusia, ba pentru aura de incendiu devastator, ca Pământ de Siena arsă. Cutia era acoperită cu un o bucată de placaj, mobilă, pe care stăteau o carafă cu pensulele, alta cu terebentină și niște valuri de culori pe care pensulele le amestecau într-o mare pestriță. În acea zonă lamelele octogonale ale podelei dispăruseră sub o crustă gri formată, în decursul anilor, de pensulele picurânde. Împrejur erau suluri de pânze deja pictate, furnizate tatălui meu de comanditarii lui; aceiași care apoi, după ce-i dăduseră câteva lire, se gândeau să distribuie produsul finit vânzătorilor ambulanți, aceia care își expuneau marfa pe trotuarele din oraș, în piețele de cartier, la târgurile locale. Casa era impregnată cu mirosul culorilor de ulei și al rășinii, dar niciunul dintre noi nu și mai dădea seama de asta. Amalia dormise cu tatăl meu aproape două decenii fără să se plângă vreodată.

S-a plâns, în schimb, când el n-a mai făcut portrete de femei pentru marinarii americani sau panorame cu golful și a început să lucreze la țiganca pe jumătate goală care dansa. Păstram o amintire confuză din aceea perioadă, insuflată mai mult de povestirile Amaliei decât din experiențe directe: nu aveam mai mult de patru ani. Pereții dormitorului s-au umplut cu femei exotice în culori vii, alternate cu schițe de nuduri hașurate cu un pastel sângerieu. Deseori atitudinile țigăncii erau prost copiate din unele fotografii cu femei, pe care tatăl meu le ținea ascunse într-o cutie în dulap și la care eu mă duceam să mă uit pe furiș. Alteori unele schițe în ulei luau formele nudurilor în nuanța sângerie.

Nu aveam îndoieli că schițele în pastel reproduceau corpul mamei mele.

Îmi imaginam că seara, când închideau ușa dormitorului lor, Amalia își scotea hainele, poza ca femeile nude din fotografiile din dulap și spunea: „Desenează”. El lua un sul de hârtie galbenă, rupea o bucată și desena. Părul îi ieșea cel mai bine. Lăsa femeile acelea fără față, dar în jurul ovalului simplu al chipului hașura cu eficacitate o construcție maiestuoasă, în mod sigur asemănătoare cu frumoasa coafură pe care Amalia știa să o facă din părul ei lung. Mă foiam în pat fără să pot dormi.

Când tata a terminat-o pe țiganca lui, eu am fost sigură, și Amalia la fel: țiganca era ea – mai puțin frumoasă, disproporționată, în culori confuze; dar era ea.

Caserta a văzut-o și i-a zis că nu era bine, nu s-ar fi vândut. Părea contrariat. Amalia a intervenit, a zis că era de acord. S-a născut o ceartă. Ea și Caserta s-au unit împotriva tatălui meu. Le auzeam vocile care răsunau pe scări. Când Caserta a plecat, tatăl meu, fără să spună nimic, a lovit-o pe Amalia de două ori peste față cu mâna dreaptă, mai întâi cu palma și apoi cu dosul, îmi aminteam precis gestul acela, cu mișcarea lui vălurită care mai întâi se retrage, apoi înaintează: îl vedeam făcându-l pentru prima oară. Ea a fugit în capătul coridorului, în debara, și a încercat să se închidă înăuntru. A fost scoasă în șuturi. Unul a lovit-o în șold și a proiectat-o în dulapul din dormitor. Apoi tata a ajuns lângă ea, a apucat-o de păr și a dat-o cu capul de oglinda dulapului, care s-a spart.

Țiganca a plăcut mult, mai ales în târgurile de provincie. Trecuseră patruzeci de ani și tatăl meu continua s-o picteze. Cu timpul devenise foarte rapid. Fixa pânza albă de șevalet și schița contururile cu o mână expertă. Apoi corpul devenea arămiu cu sclipiri roșietice. Pântecele se arcuia, sânii se umflau, sfârcurile se ridicau. Între timp se iveau ochi strălucitori, buze roșii, mult păr negru ca pana corbului și pieptănat în felul acela al Amaliei, care cu timpul devenise demodat, dar sugestiv. În câteva ore pânza era terminată. El scotea piunezele care o țineau, o fixa de un perete ca s-o lase să se usuce și aranja pe șevalet una nouă, albă. Apoi o lua de la capăt.

În adolescență vedeam acele figuri de femeie ieșind din casă în mâinile străinilor care adesea nu făceau economie de comentarii vulgare în dialect. Nu înțelegeam și poate că nu era nimic de înțeles. Cum era posibil ca tatăl meu să ofere în forme îndrăznețe și seducătoare, unor bărbați vulgari, corpul acela pe care la nevoie îl apăra cu mânie asasină? Cum de-i cerea poze deșănțate când pentru un zâmbet sau o privire semeață era gata să se poarte cu o cruzime de animal, fără milă? De ce-l abandona pe străzi sau în case străine în zeci și sute de copii, când era atât de gelos pe original? Mă uitam la Amalia aplecată

peste mașina ei de cusut până noaptea târziu. Credeam că, în timp ce muncea așa, mută și frământată, își pune și ea acele întrebări.

21.

Ușa apartamentului era întredeschisă. Am simțit că șovăi și de aceea am intrat foarte hotărâtă, astfel că ușa s-a lovit zgomotos de perete. N-a existat nicio reacție. M-a izbit doar un miros intens de culori și fum. Am intrat în dormitor cu senzația că anii distruseseră restul apartamentului. Eram sigură, în schimb, că în camera aceea totul rămăsese la fel: patul matrimonial, dulapul, masa de toaletă cu oglinda dreptunghiulară, șevaletul lângă fereastră, pânzele făcute sul în toate colțurile, mările agitate, țigăncile și peisajele câmpenești idilice. Tatăl meu era cu spatele, masiv și adus de spate, în maiou. Țeasta ascuțită era cheală, cu pete închise la culoare. Avea ceafa acoperită cu o chică albă.

M-am mutat ușor spre dreapta ca să văd în lumina potrivită pânza la care lucra. Picta cu gura deschisă, cu o pereche de ochelari de om care suferă de prezbitism pe vârful nasului. În mâna dreaptă avea pensula care, după ușoare atingeri între culori, se mișca sigură pe pânză; între arătătorul și mijlociul mâinii stângi ținea o țigară aprinsă, pe jumătate făcută deja scrum gata să cadă pe podea. După câteva tușe se retrăgea și rămânea nemișcat secunde lungi; apoi scotea un fel de „ah”, o ușoară tresărire sonoră, și relua amestecatul culorilor, trăgând din țigară. Tabloul nu era într-un punct bun: golful lâncezea într-o pată albastră; mai avansat era Vezuviul sub un cer roșu ca focul.

— Marea nu poate fi albastră dacă cerul e roșu ca focul, am spus.

Tatăl meu a întors capul și m-a privit peste ochelari.

— Cine ești? a întrebat în dialect, cu o expresie ostilă pe chip și în voce.

Avea cearcăne mari și vineții sub ochi. Amintirea cea mai recentă pe care o aveam cu el s-a chinuit să intre în armonie cu acel chip gălbejit, înecat în umori nescurse încă.

— Delia, am spus.

A lăsat pensula într-una dintre carafe. S-a ridicat din scaun cu un lung vaiet

gutural și s-a întors spre mine cu picioarele crăcănate, cu toracele curbat, frecându-și mâinile murdare de vopsea pe nădragii lăbărțați. M-a privit cu o perplexitate crescândă. Apoi a spus, sincer uimit:

— Ai îmbătrânit.

Mi-am dat seama că nu știa dacă să mă îmbrățișeze, să mă sărute, să mă invite să iau loc sau să înceapă să urle și să mă dea afară din casă. Era surprins, dar nu plăcut: mă simțea o prezență absurdă, poate că nici măcar nu era sigur că sunt fiica lui cea mare. În rarele dăți în care ne văzuserăm, după despărțirea lui de Amalia, ne certaserăm. În mintea lui, fiica adevărată rămăsese probabil înțepenită într-o adolescență împietrită, mută și conciliantă.

— Plec repede, l-am liniștit. Am trecut doar ca să aflu de mama.

— A murit, a zis. Mă tot gândeam că a murit înaintea mea.

— S-a omorât, am pronunțat clar, dar fără emfază.

Tatăl meu s-a strâmbat și mi-am dat seama că-i lipseau incisivii de sus. Cei de jos se lungiseră și îngălbeniseră.

— Se dusesse să înoate la Spaccavento, a bodogănit, noaptea, ca o fetișcană.

— De ce n-ai venit la înmormântare?

— Când cineva moare, moare.

— Trebuia să vii.

— Tu o să vii la a mea?

M-am gândit o clipă și i-am răspuns:

— Nu.

Imensele cearcăne de sub ochi i s-au făcut vineții.

— N-o să vii pentru că o să mor după tine, a bodogănit.

Apoi, fără să mă aștept, mi-a tras un pumn.

Am încasat lovitura în umărul drept și m-am chinuit să controlez partea din mine anihilată de gestul acela. Durerea fizică, în schimb, mi s-a părut un fleac.

— Ești o curvă la fel ca mă-ta! a spus cu răsuflarea tăiată, timp în care s-a ținut de scaun ca să nu cadă. M-ați lăsat aici ca pe un animal.

Mi-am căutat vocea în gâtlej și, doar când am fost sigură că am dat de ea, am întrebat:

— De ce te-ai dus la ea acasă? Ai chinuit-o până în ultima clipă.

A încercat din nou să mă lovească, dar de data asta eram pregătită: m-a ratat și a devenit și mai furios.

— Ce credea despre mine? a început să urle. Nu știam niciodată ce credea. Era mincinoasă. Erați toate mincinoase.

— De ce te-ai dus la ea acasă? am repetat cu calm.

— Ca s-o omor, a spus. Pentru că se gândea să se bucure de bătrânețe lăsându-mă să putrezesc în camera asta. Uite ce am aici dedesubt. Uite.

A ridicat brațul drept și mi-a arătat subsuoara. Avea niște bube vineții între firele de păr încrețite de transpirație.

— N-o să mori din asta, am spus.

A lăsat brațul în jos, epuizat de încordare. A încercat să-și îndrepte bustul, dar coloana vertebrală n-a vrut să se îndrepte decât câțiva centimetri. A rămas cu picioarele depărtate, cu o mână încleștată de scaun, un șuierat ca de guturai care-i ieșea din piept. Poate că se gândea și el că pe lume, în momentul acela, rămăsese doar podeaua aceea, doar scaunul de care se ținea.

— I-am urmărit o săptămână întreagă, a murmurat. El venea în fiecare seară la ora șase, îmbrăcat bine, cu sacou și cravată: părea un manechin. După o jumătate de oră ieșeau. Ea avea întotdeauna cele patru zdrențe ale ei obișnuite, dar și le potrivea astfel încât să pară tânără. Mama ta era o femeie mincinoasă, insensibilă. Mergea alături de el și vorbeau. Apoi se strecurau într-un restaurant sau într-un cinematograful. Ieșeau de-acolo ținându-se de braț și ea făcea mutrele care o apucau cum apărea un bărbat în preajmă: vocea așa, mâna așa, capul așa, șoldurile așa.

În timp ce vorbea, flutura o mână moleșită la înălțimea pieptului, clătina capul și clipea din gene, își țuguia buzele, dădea din șolduri cu dispreț. Își schimbase strategia. Mai devreme voia să mă sperie, acum voia să mă distreze, ridiculizând-o pe Amalia. Dar nu avea nimic din ea, din niciuna dintre Amaliile pe care ni le inventaserăm, nici dintre cele mai rele. Și nu era deloc distractiv. Era doar un boșorog pe care nemulțumirea și cruzimea îl lăsaseră fără pic de umanitate. Poate că se aștepta la puțină complicitate, un zâmbet schițat. Am refuzat. În schimb, mi-am adunat toată energia ca să-mi reprim dezgustul. El și-a dat seama și s-a simțit stânjenit. Stătea lângă pânza la care lucra și mi-am dat seama brusc că încerca să picteze, cu cerul acela roșu ca focul, o erupție.

— Ai umilit-o ca de obicei, i-am spus.

Tatăl meu a clătinat din cap tulburat și s-a așezat din nou, oftând prelung.

— M-am dus să-i spun că nu mai voiam să trăiesc singur, a bodogănit și s-a uitat țintă cu dispreț la patul pe care-l avea într-o parte.

— Voiai să se întoarcă să trăiască împreună cu tine?

N-a răspuns. Pe fereastră intra o lumină portocalie care se izbea de geam, ajungea în oglinda dulapului și se răspândea prin cameră, făcând să se vadă limpede dezordinea și aspectul sordid.

— Am mulți bani puși deoparte, a spus. I-am zis-o și ei: am mulți bani.

A adăugat și alte lucruri pe care nu le-am auzit. În timp ce vorbea, am văzut pieziș, sub fereastră, tabloul pe care-l admirasem când eram mică în vitrina surorilor Vossi. Cele două femei care urlau, cu profilurile aproape unite – elansate de la dreapta la stânga într-o mișcare cu mâini, picioare și o parte a capetelor mutilate, ca și cum tabloul nu le putuse cuprinde sau fusese în mod neclar tăiat –, ajunseseră acolo, în camera aceea, între mările agitate, țigănci și peisaje bucolice. Am scos un lung oftat de epuizare.

— Ți l-a dat Caserta, am spus arătând pictura.

Și mi-am dat seama că greșisem: nu de Riso îi zisese despre Caserta și Amalia. Fusese Caserta însuși. Venise acolo, îi făcuse acel cadou la care ținea de decenii, îi vorbise despre el, îi spusese că bătrânețea era urâtă, că fiul îl aruncase pe drumuri, că între el și Amalia fusese mereu o prietenie devotată și respectuoasă. Și el îl crezuse. Și poate că-i povestise despre sine. Și, în mod sigur, înțeleseseră că sunt dezolați și solidari în nenorocire. M-am simțit un obiect, aflat în mod misterios în echilibru în mijlocul camerei.

Tatăl meu s-a agitat pe scaun.

— Amalia a fost o mincinoasă! a izbucnit. Nu mi-a zis niciodată că tu nici nu văzuseși și nici nu auziseși nimic.

— Mureai de dorința de a-l omorî pe Caserta în bătaie. Voiai să scapi de el crezând c-o să faci, în sfârșit, bani cu țigăncile. Bănuiai că Amalia îl plăcea. Când am venit să-ți spun că-i văzusem împreună în subsolul cofetăriei, îți imaginaseși deja mai multe lucruri decât cele pe care ți le spuneam eu. Cele spuse de mine ți-au folosit numai ca să te justifici.

M-a țintuit cu privirea, surprins.

— Îți amintești? Eu nu-mi mai amintesc nimic.

— Îmi amintesc totul sau aproape totul. Îmi lipsesc numai cuvintele de atunci. Dar păstrez groaza și o simt din nou de fiecare dată când în orașul

acesta cineva deschide gura ca să spună ceva.

— Credeam că nu-ți amintești, a bodogănit.

— Îmi aminteam, dar nu reușeam să-mi povestesc.

— Erai mică. Cum îmi puteam imagina...

— Îți puteai imagina. Ai știut întotdeauna să-ți imaginezi când era vorba să-i faci rău. Te-ai dus la Amalia ca s-o vezi suferind. I-ai spus că venise Caserta intenționat la tine, ca să-ți povestească despre ei doi. I-ai spus că mă pomenise pe mine, cum mințisem, cu patruzeci de ani în urmă. Ai aruncat pe umerii ei toată vina. Și ai acuzat-o că m-a făcut bolnavă și mincinoasă.

Tatăl meu a încercat să se ridice din nou de pe scaun.

— Erai odioasă încă de mică! a urlat. Tu ai îndemnat-o pe mama ta să mă părăsească. V-ați folosit de mine și apoi mi-ați dat cu piciorul.

— I-ai distrus viața, am replicat. N-ai ajutat-o niciodată să fie fericită.

— Fericită? Nici eu n-am fost niciodată fericit.

— Știu.

— Caserta i se părea mai bun decât mine. Îți amintești cadourile pe care le primea? Știa bine că el i le trimitea calculat, ca să se răzbune: astăzi fructele; mâine o carte; apoi o rochie; apoi florile. Știa că el o făcea pentru ca eu s-o bănuiesc și s-o snopesc cu bătaia. Ar fi fost de-ajuns să refuze acele cadouri. Dar n-o făcea. Lua florile și le pune într-o vază. Citea cartea fără măcar să se ascundă. Își pune rochia și ieșea. Apoi se lăsa bătută până la sânge. Nu puteam avea încredere. Nu înțelegeam ce ascundea mintea ei. Nu înțelegeam ce gândea.

Am murmurat, arătând spre tabloul din spatele lui:

— Nici tu nu știi să rezști cadourilor lui Caserta.

S-a răsucit să privească tabloul, stingherit.

— Eu l-am făcut, a spus. Nu e un cadou. E al meu.

— N-ai fi fost niciodată capabil, am murmurat.

— L-am făcut când eram tânăr, a insistat și am avut impresia că mă imploră să-l cred. L-am vândut surorilor Vossi în 1948.

M-am așezat pe pat fără să mă invite, lângă scaun. I-am spus cu blândețe:

— Plec.

A tresărit.

— Așteaptă.

— Nu, am spus.

— N-o să te deranjez. Putem conviețui bine. Cu ce te ocupi?

— Cu benzile desenate.

— E rentabil?

— Nu sunt prea pretențioasă.

— Eu am bani puși deoparte, a repetat.

— Sunt învățată să trăiesc cu puțin, am spus.

Și m-am gândit să-l alung din memoria mea de copil îmbrățișându-l aici, acum, ca să-l fac să devină uman așa cum, poate că, în realitate chiar era, în ciuda tuturor lucrurilor. N-am avut timp. M-a lovit din nou, în piept. M-am prefăcut că n-am simțit durerea. L-am împins, m-am ridicat și am ieșit fără să arunc nici măcar o privire în celălalt capăt al coridorului.

— Ești bătrână și tu! mi-a strigat în spate. Scoate-ți rochia aia. Ești dezgustătoare.

În timp ce mergeam spre ușă, m-am simțit ca într-un echilibru precar pe o așchie din podeaua casei din urmă cu patruzeci de ani: reușea încă să-l susțină pe tatăl meu, șevaletul lui, dormitorul, dar m-am temut c-o să se scufunde sub greutatea mea. Am ieșit în grabă pe palier și m-am lipit cu prudență de ușă. Odată ieșită în aer liber, mi-am studiat rochia. Am băgat de seamă abia atunci, cu dezgust, că în dreptul pubisului aveam o pată mare, cu marginea alburie. În locul acela materialul era mai închis la culoare și, când îl atingeam, părea scrobit.

22.

Am traversat strada. După ce am cotit, am recunoscut ușor magazinul *Coloniali*, care-i aparținuse tatălui lui Caserta. Era ferecat cu două scânduri din lemn încrucișate peste un stor încrețit într-o parte, precum colțul unei pagini dintr-o carte. Sus era o firmă măloasă, pe care se citea cu greu: sala de

jocuri. Prin triunghiul negru, deschis în storul jerpelit, a ieșit un motan cu ochi galbeni și coada unui șoarece care i se ivea printre buze: m-a privit alarmat și apoi a șters-o prudent printre scânduri și stor, îndepărtându-se. Am înaintat de-a lungul zidului clădirii. Am găsit aerisirile pivnițelor blocului. Erau exact așa cum mi le aminteam: deschideri dreptunghiulare, la o jumătate de metru de caldarâm, traversate de nouă grilaje și acoperite cu o plasă deasă. Răzbăteau pe acolo un aer rece și un miros de umezeală și de praf. M-am uitat înăuntru ferindu-mi ochii și încercând să mă obișnuiesc cu întunericul. N-am văzut nimic.

M-am întors la intrarea magazinului, atunci, și am observat strada. Se auzea o hărmălaie liniștitoare de glasuri de copii, într-un loc care nu te făcea să te simți în siguranță, cu aspectul lui sordid de la ora crepusculului. Aerul era îmbibat de un puternic miros de gaz, care provenea de la rafinării. Apa din băltoace era încoronată cu nori de insecte. Pe trotuarul din față, câțiva copii între patru și cinci ani se întreceau alergând pe triciclete din plastic. Părea că-i supraveghează vag un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu pantalonii legați pe burtă sub un maiou gălbejit foarte bombat. Avea brațe masive, bust lung și păros, picioare scurte. Stătea sprijinit de zid, lângă o rangă de fier care părea să nu-i aparțină: era lungă de vreo șaptezeci de centimetri, cu vârful ascuțit, rămășița unui vechi grilaj, lăsată acolo de vreun copilandru care o recuperase din gunoi pentru jocurile lui periculoase. Bărbatul fuma un trabuc și se uita fix la mine.

Am traversat strada și l-am întrebat în dialect dacă-mi dă niște chibrituri. A scos apatic din buzunar o cutie de chibrituri și mi le-a întins, privind ostentativ pata de pe rochie. Am luat cinci, scoțându-le unul câte unul, ca și cum privirea lui nu m-ar fi stingherit. M-a întrebat sec dacă voiam și un trabuc. I-am mulțumit: nu fumam nici trabucuri, nici țigări. Atunci mi-a zis că nu făceam bine că mă plimbam de una singură pe acolo. Locul nu era sigur: erau unii oameni răi care-i necăjeau chiar și pe copii. Mi i-a arătat, luând ranga și rotind-o rapid în direcția lor. Se înjurau unul pe altul în dialect.

— Fii sau nepoți? am întrebat.

— Fii și nepoți, a răspuns calm. Pe primul care încearcă să-i atingă îl omor.

I-am mulțumit din nou și am traversat înapoi strada. Am încălecat una dintre scânduri, m-am aplecat și am pătruns în triunghiul întunecos, dincolo de stor.

Am încercat să mă orientez, ca și cum aș fi avut în față tejgheaua cu scenele exotice pictate de tatăl meu, cu mulți ani în urmă. Am simțit-o masivă, înaltă cât să-mi treacă peste cap cu cel puțin cinci centimetri. Apoi mi-am dat seama că, din vremea în care stătusem într-adevăr în fața aceluși obiect plin de lemn-dulce și bomboane glazurate, crescusem cu cel puțin șaptezeci de centimetri. Imediat peretele din lemn și din metal, care pentru o clipă fusese înalt de aproape doi metri, a coborât și mi s-a oprit în dreptul șoldurilor. L-am ocolit cu grijă. Am ridicat chiar și piciorul ca să urc pe estrada din lemn din spatele tejghelei, dar a fost inutil: bineînțeles că nu existau nici tejghea, nici estradă. Îmi târâm tălpile pe podea, înaintând pe orbecăite, și nu dădeam de nimic în cale, numai de gunoaie și câteva cuie.

M-am hotărât să aprind un chibrit. Spațiul era gol și nu exista amintire capabilă să-l umple: numai un scaun răsturnat mă despărțea de deschizătura care ducea în locul unde tatăl lui Caserta păstrase aparatele lui de făcut prăjituri și înghețată. Am dat drumul chibritului ca să nu mă ard și am intrat în fosta cofetărie. Acolo, dacă peretele din dreapta era orb, acela din stânga avea trei deschideri dreptunghiulare la înălțime, zăbrelite și acoperite cu plasă. Locul era suficient luminat cât să-mi permită să disting cu claritate un pat pliant și, pe el, un corp întunecat, întins ca și cum ar fi dormit. Mi-am dres vocea ca să mă fac auzită, dar nu s-a întâmplat nimic. Am aprins alt chibrit, m-am apropiat și am ridicat o mână spre umbra întinsă pe pat. Când am făcut asta, m-am izbit cu șoldul de o cutie din acelea în care se țin fructele. Ceva s-a rostogolit pe jos, dar silueta nu s-a mișcat. Am îngenuncheat, ținând flacăra care-mi atingea ușor buricele degetelor. Pe băjbâite, am găsit pe podea obiectul pe care-l auzisem căzând. Era o lanternă din metal. Chibritul s-a stins. Cu raza lanternei am luminat imediat sacul din plastic negru, abandonat pe pat ca un corp adormit. Pe salteaua fără așternut erau împrăștiate un furou și câțiva chiloți vechi de-ai Amaliei.

— Ești aici? am întrebat cu o voce răgușită, prost stăpânită.

N-a venit niciun răspuns. Atunci am rotit prin cameră fasciculul de lumină al lanternei. Într-un colț fusese întinsă o sfoară, de la un perete la celălalt. De sfoară atârnav umerase din plastic cu două cămăși, un sacou gri și pantalonii de costum îndoiți cu grijă, un impermeabil. Am privit cămășile: erau de aceeași marcă cu cea găsită în casa mamei mele. Atunci am început să scotocesc prin buzunarele sacoului în care am găsit mărunțiș, șapte fise de

telefon, un bilet la clasa a doua Napoli-Roma via Formia, datat 21 mai, trei bilete de autobuz folosite, două caramelle cu fructe, chitanța unui hotel din Formia, o singură notă de plată pentru două camere single, trei bonuri din trei baruri diferite și chitanța unui restaurant din Minturno. Biletul de tren fusese eliberat în aceeași zi în care mama plecase de la Napoli. Nota de la hotel, în schimb, și chitanța de la restaurant aveau data de 22. Cina lui Caserta și a Amaliei fusese copioasă: 2 meniuri 6.000 de lire; 2 antreuri cu fructe de mare 30.000 de lire; 2 găluști cu raci-de-mare 20.000 lire; 2 grătare cu mix de pește 40.000 lire; 2 garnituri 8.000 lire; 2 înghețate 12.000 lire, 2 sticle de vin 30.000 lire.

Multă mâncare, vinuri. Mama mea mânca foarte puțin și o gură de vin o amețea imediat. M-am gândit iarăși la telefoanele pe care mi le dăduse, la obscenitățile pe care mi le spusese: poate că nu era înspăimântată, poate că era doar veselă; poate că era veselă și înspăimântată. Amalia era imprevizibilă ca o așchie, nu puteam cădea în capcana unui singur adjectiv. Călătorise cu un bărbat care o chinuse cel puțin cât soțul care o chinuia, în continuare, abil. Împreună cu el ieșise de pe ruta Napoli-Roma ca să alunece pieziș spre o cameră de hotel, spre o plajă noaptea. Probabil că nu fusese excesiv de tulburată când fetișismul lui Caserta ieșise la suprafață cu mai multă fermitate. O simțeam, acolo în penumbră, ca și cum s-ar fi aflat în acel sac, pe pat, încordată și uimită, dar fără să sufere, în mod sigur, îi provocase mai multă durere să afle că bărbatul acela continua s-o urmărească într-un mod pervers de constant, așa cum făcuse cu ani în urmă, când îi trimisese cadourile acelea, știind c-o expune brutalității soțului. Mi-o imaginam dezorientată când aflase de vizita lui Caserta la tatăl meu să-i povestească despre ea, despre timpul pe care-l petreceau împreună. O vedeam surprinsă că tatăl meu nu-l omorâse pe presupusul lui rival, așa cum amenințase întotdeauna c-o să facă, ci-l ascultase, calm, pentru ca apoi să înceapă s-o spioneze, s-o maltrateze, s-o amenințe, pentru a încerca s-o oblige să-l accepte din nou în preajma ei. Plecase în mare grabă, sigură probabil că este urmărită de fostul soț. Pe drum, împreună cu de Riso, se convinsese probabil de asta. Odată urcată în tren, răsuflase ușurată și poate că așteptase să apară Caserta să se explice, s-o facă să-nțelegă. O credeam confuză și totodată hotărâtă, ancorată doar de valiza în care avea cadourile pentru mine. M-am scuturat și am pus la loc în buzunarele lui Caserta toate acele semne ale traseului lor. Pe fund, între cusături, era nisip.

Când am reluat explorarea, mi s-a tăiat respirația. Fasciculusul de lumină al lanternei, în rotirea lui, a trecut peste o formă feminină, aflată în picioare lângă peretele din fața patului. Am dus din nou cercul de lumină pe acea

siluetă întrezărită. Atârnat de un umerăș Axat în zid cu un cui stătea aranjat taiorul albastru pe care mama îl purta când pornise la drum: sacou și fustă dintr-o stofa atât de rezistentă, încât Amalia, decenii la rând, reușise s-o adapteze, cu ușoare intervenții, pentru toate împrejurările pe care le considera importante. Ambele piese fuseseră așezate pe umerăș, ca și cum persoana care le purtase ar fi alunecat din haine doar pentru un moment, promițând să revină curând. Sub sacou era o cămașă veche, albastră, care-mi era foarte cunoscută. Am băgat, șovăind, mâna în decolteu și am găsit unul dintre sutienele vechi ale Amaliei prins cu un ac de siguranță de cămașă. Am căutat și sub fustă: erau chiloții ei cârpiți. Pe podea am văzut pantofii uzați și demodați care-i aparținuseră, cu tocurile joase flecuite de mai multe ori, și ciorapii care zăceau deasupra, ca un vâl.

M-am așezat pe marginea patului. Trebuia să încerc să împiedic taiorul să se desprindă de perete. Voiam ca toate piesele vestimentare să rămână acolo, nemișcate, și să consume restul de energie pe care-l mai păstrau de la Amalia. Am lăsat ca fiecare punct să se descoasă, ca stofa albastră să redevină material necroit, care să miroasă a nou, neatins de Amalia care, tânără, într-o rochie americană cu flori roșii și albastre, încă alegea dintre sulurile de metraje, într-un magazin cu un miros dens de țesături. Vorbea cu veselie. Încă plănuia s-o confecționeze pentru ea, încă-i atingea marginea groasă, încă îi ridica un colț ca să vadă cum cade. Dar n-am fost în stare s-o păstrez mult timp. Amalia deja lucra prompt. Întindea pe stofa hârtia care reproducea părțile corpului. O fixa cu ace, bucată cu bucată. Tăia întinzând țesătura cu degetul mare și mijlociul mâinii stângi. Însăila. Cosea cu puncte rare. Măsura, descosea, cosea la loc. Căptușea. Mă fascina arta ei de a confecționa o dublură. Vedeam crescând rochia ca un alt corp, un trup mai accesibil. De câte ori intrasem pe ascuns în dulapul din dormitor, închisesem ușa, rămăsesem pe întuneric între hainele ei, sub fusta înmiresmată a aceluia taior, respirând corpul ei, acoperindu-mă cu ele? Mă încânta că din urzeală și băteală ea știa să scoată o persoană, o mască ce se nutrea cu căldură și miros, care părea personaj, teatru, poveste. Dacă ea nu mi-a permis niciodată nici măcar s-o ating, silueta aceea fusese în mod sigur, până în pragul adolescenței mele, plină de senzații, de imagini, de plăceri. Taiorul era viu.

Și Caserta gândea asta probabil. De costumul acela corpul său se atinsese cu siguranță când, în decursul ultimului an, se născuse între ei o bună înțelegere senilă, pe care nu reușeam s-o deslușesc în toată intensitatea ei și cu toate implicațiile ei. Îmbrăcată cu costumul acela ea plecase în grabă, neliniștită după destăinuirile tatălui meu, suspicioasă, fiindu-i teamă că încă e urmărită, în costumul acela Amalia îl atinsese ușor pe Caserta când, pe

neașteptate, se așezase lângă ea în tren. Aveau o întâlnire? Acum îi vedeam împreună, în timp ce se întâlneau în compartiment, imediat ce scăpaseră de privirea lui de Riso. Amalia încă zveltă, subțire, cu coafura ei demodată; el înalt, uscățiv, îngrijit – o pereche frumoasă de bătrâni. Dar poate că între ei nu era nicio înțelegere: poate Caserta o urmărise în tren din proprie inițiativă, se așezase lângă ea, începuse să-i vorbească fermecător, cum părea să fie în stare. De altfel, oricum merseseră lucrurile, mă îndoiam că Amalia conta pe apariția ei acasă la mine împreună cu el: Caserta se oferise, poate, doar să-i țină companie în timpul călătoriei, poate că pe drum ea începuse să-i povestească despre excursiile noastre, poate, cum i se întâmpla în ultimele luni, începuse să rătăcească sensul lucrurilor, să uite de tatăl meu, să uite că bărbatul care stătea lângă ea era obsedat de ea, de persoana ei, de corpul ei, de felul ei de a fi, dar și de o răzbunare tot mai abstractă, tot mai puțin posibil de concretizat, pură fantasmă între multele fantasme ale bătrâneții.

Sau nu: ea încă lua asta în considerare și deja plănuia, cum făcea cu hainele, ce întorsătură să dea evenimentelor din existența ei. În orice caz, pe neașteptate destinația se schimbase, nu din voința lui Caserta. Cu siguranță, Amalia îl îndemnase să coboare la Formia.

Pe el n-avea cum să-l intereseze deloc să se întoarcă în locurile în care făcuserăm (tatăl meu, ea, eu, surorile mele) baie în mare în anii '50. Era posibil, în schimb, ca Amalia, convinsă că tatăl meu îi urmărea obsesiv pitit cine știe pe unde, hotărâse să târască după ea privirea aceea pe niște trasee capabile să-l împietrească.

Mâncaseră în vreun bar, băuseră ceva, în mod sigur începuse între ei un joc nou, pe care Amalia nu-l prevăzuse, dar care o atrăgea. Primul telefon pe care mi-l dăduse era dovada unei confuzii care o excita și, totodată, o dezorienta. Și chiar dacă luaseră camere separate la hotel, al doilea telefon mă făcea să mă îndoiesc că Amalia se închisese în camera ei. Simțeam în costumul acela vechi făcut pentru ocazii importante forța care o împingea afară din casă, departe de mine, și din cauza căreia risca să nu se mai întoarcă niciodată. Vedeam în stofa albastră noaptea din debaraua de lângă dormitorul ei, unde mă închideam ca să lupt cu groaza de a o pierde pentru totdeauna. Nu, Amalia nu rămăsese în camera ei.

A doua zi, ajunseseră împreună la Minturno, poate cu trenul, poate cu autocarul. Pe seară, cinaseră fără să le pese de cheltuieli, cu veselie, până în punctul în care comandaseră două sticle de vin. Apoi se plimbaseră pe plajă noaptea. Știam că, pe plajă, mama mea purtase hainele pe care, inițial, intenționa să mi le dăruiască. Poate că fusese Caserta cel care o determinase

să se dezbrace și să-și pună rochiile, lenjeria, capotul sustrase pentru ea din magazinul Vossi. Poate că o făcuse Amalia spontan, dezinhibată de vin, obsedată de vigilența nevrotică a fostului soț. Trebuia exclusă ideea că existase violență: autopsia nu confirmase violența.

O vedeam lunecând din vechiul ei taier și aveam impresia că acesta rămânea rigid și dezolat, atârnat pe nisipul rece așa cum atârna acum, pe perete. O vedeam în timp ce se străduia să încapă în acea lenjerie de lux, în acele haine prea tinerești, clătînându-se de la băutură. O vedeam până când, epuizată, se acoperise cu capotul din atlas. Simțise probabil că se fărâmițase parcă pentru totdeauna ceva, cu tatăl meu, cu Caserta, poate că și cu mine, atunci când hotărâse să modifice itinerarul. Ea însăși se fărâmițase: telefoanele pe care mi le dăduse, probabil în compania lui Caserta, cu vesela lor disperare, poate voiau să-mi semnaleze doar confuzia situației în care se găsea, dezorientarea pe care o trăia, în mod sigur când intrase în apă goală fusesse alegerea ei. O simțeam că se imagina prinsă între patru pupile, supusă expropriării de două priviri. Și o simțeam descoperind extenuată că tatăl meu nu era, că acel Caserta își urmărea fanteziile lui de bătrân cu mintea rătăcită, că spectatorii erau absenți. Își scosese capotul din atlas, rămăsese doar cu sutienul Vossi pe ea. Caserta era, probabil, acolo, privind fără să vadă. Dar nu eram sigură de asta. Poate că plecase deja cu hainele Amaliei. Sau poate că ea însăși îi impusese să plece. Mă îndoiam că alesese singur să ia cu el hainele și lenjeria. Eram sigură în schimb că Amalia îl obligase să-mi dea cadourile și că el îi promisese c-o va face: ultimul troc pentru a obține lenjeria aceea veche la care ținea. Vorbiseră despre mine probabil, despre ce făcusem când eram mică. Sau poate că deja făceam parte de mult din jocul lor sadic minor, condus de Caserta. În mod sigur eram o parte dominantă din fantezmele lui senile și voia să se răzbune pe mine, ca și cum aș fi fost fetița din urmă cu patruzeci de ani. Mi-l imaginam pe Caserta pe nisip, zăpăcit de zgomotul resacului și de umezeală, dezorientat la fel ca Amalia, beat ca ea, incapabil să înțeleagă unde ajunsese jocul. M-am temut că nici măcar nu-și dăduse seama că șoarecele cu care se distrase o bună parte a vieții lui îi scăpa printre degete și se ducea să se înece.

24.

M-am ridicat de pe pat ca să nu mai văd silueta albastră atârnată de peretele

din față. Am deslușit treptele care duceau la ușa dinspre curtea clădirii. Erau cinci, îmi aminteam bine: mă jucam cu Antonio sărind peste ele, în timp ce bunicul lui făcea prăjituri. Le-am numărat urcând. Odată ajunsă sus, mi-am dat seama cu uimire că ușa nu era închisă, ci doar apropiată: încuietorea era ruptă. În mod evident, bătrânul intra și ieșea pe acolo. Am deschis-o și am scos capul în gang: de o parte era ușa care dădea în curte, de cealaltă, porțiunea de scări în vârful căreia odată fusese apartamentul lui Caserta. În sus pe acele trepte Filippo și tatăl meu îl urmăriseră ca să-l omoare. El încercase mai întâi să se apere; apoi cedase.

M-am uitat în sus, din josul scării, și am simțit o durere în ceafă. Aveam o privire veche de decenii care voia să-mi arate mai mult decât puteam vedea acum. Povestea, frântă în mii de imagini incoerente, se chinuia să se adapteze pietrelor și fierului. În schimb, violența se împlinea acum, încleștată de balustrada scării, și mi se părea că rămăsese aici – aici și nu acolo – timp de patruzeci de ani ca să urle. Caserta renunțase să se apere nu din pricină că-i lipseau puterile sau pentru că-și recunoștea vina sau lașitatea, ci pentru că unchiul Filippo, la etajul al patrulea, îl prinsese pe Antonio și iată – îl ținea suspendat de glezne înjurând într-un dialect ostil: limba mamei mele. Unchiul era tânăr, avea ambele brațe și amenința că-i dă drumul copilului să cadă în cazul în care Caserta ar fi schițat doar vreo mișcare. Sarcina tatălui meu era ușoară.

Am lăsat ușa deschisă și am intrat în pivniță. Cu lanterna am căutat ușița care ducea la nivelul cel mai de jos al subsolului. Mi-o aminteam din fier vopsit, poate maroniu. Am dat de una din lemn, înaltă de nu mai mult de cincizeci de centimetri: mai mult o ușiță decât o ușă, întredeschisă, cu un inel pe batant și altul pe toc: prin acesta din urmă trecea un lacăt deschis.

Când am văzut-o, a trebuit să admit imediat că imaginea cu Caserta și Amalia intrând și ieșind de acolo foarte drepți și radioși, uneori la braț, alteori ținându-se de mână, ea cu taiorul, el cu paltonul camei, era o amintire falsă. Atât eu, cât și Antonio, când treceam pe acolo, trebuia să ne aplecăm. Copilăria e o fabrică de minciuni care rezistă în fața imperfecțiunilor: a mea, cel puțin, așa fusese. Dar auzeam hărmălaia copiilor pe stradă și mi se părea că nu erau diferiți de cum fusesem eu: zbierau în același dialect; fiecare dintre ei se simțea altcineva: erau pure invenții, în timp ce-și petreceau seara pe trotuarul sordid, sub privirea bărbatului în maiou. Goneau pe triciclete și-și aruncau unii altora insulte pe care le alternau cu țipete ascuțite de bucurie. Insulte de inspirație sexuală: în argoul lor obscen se însera uneori, cu obscenități și mai înfocate, vocea bărbatului cu ranga.

Am oftat ușor. M-am auzit repetându-i lui Antonio cuvinte nu diferite de cele pe care le auzeam, în spatele acelei ușițe, în spațiul întunecos al subsolului; și el mi le repeta mie. Dar eu mințeam când le spuneam. Mă prefăceam că nu sunt eu. Nu voiam să fiu „eu”, dacă nu eram eul Amaliei. Procedam așa cum îmi imaginasem că face Amalia în secret. Și îi impuneam, în lipsa traiectoriilor ei din care aș fi putut face parte, traseele mele de acasă la magazinul *Coloniali* al lui Caserta bătrânul. Ieșea din casă, cotea, împingea ușa din sticlă, degusta creme, își aștepta tovarășul de joacă. Eram eu și eram ea. Eu-ea ne întâlneau cu Caserta. În realitate, nu vedeam fața lui Antonio, când Antonio apărea pe ușa dinspre curte, dar ceea ce, pe acel chip, aparținea feței mature a tatălui său.

Îl iubeam pe Caserta cu intensitatea cu care-mi imaginasem că-l iubea mama mea. Și-l detestam, pentru că iluzia acelei iubiri secrete era atât de vie și concretă, încât simțeam că n-aș fi putut fi iubită niciodată în același fel: nu de el, ci de ea, de Amalia. Caserta luase tot ce mi se cuvenea mie. În timp ce dădeam ocol tejghelei pictate, mă mișcam la fel ca ea, vorbeam singură imitându-i vocea, clipeam des, râdeam așa cum tatăl meu nu voia să râdă ea. Apoi urcam pe estrada din lemn și intram, legănându-mă ca o femeie în toată firea, în cofetărie. Bunicul lui Antonio întindea cremă din sacul de pânză și se uita la mine cu o privire adâncă, învăluită de căldura cuptoarelor.

Am tras înapoi ușița și am luminat cu lanterna. M-am ghemuit, cu genunchii la piept și capul în jos. Astfel aplecată, m-am târât pe trei trepte alunecoase. Am acceptat, parcurgând acel traseu, să-mi povestesc totul: tot ce minciunile păstrau ca adevăr adevărat.

Eram în mod sigur Amalia când, într-o zi, am găsit cofetăria goală și ușița aceea deschisă. Eram Amalia care, goală ca țiganca pictată de tatăl meu, în jurul căreia zburau de săptămâni insultele, jurămintele, amenințările, se târa în subsol împreună cu Caserta. Eram, la imperfect. Mă simțeam ea, cu gândurile ei, liberă și fericită, eliberată de mașina de cusut, de mănuși, de ac și ață, de tatăl meu, de pânzele lui, de hârtia gălbuie pe care sfârșise în mâzgăleli colerice. Eram identică ei și totuși sufeream din cauza acelei identități incomplete. Noi reușeam să fim „eu” numai în joacă, de-acum, și știam asta.

Dacă nu cumva, încovoiat, în capătul celor trei trepte dincolo de ușiță, Caserta m-a privit pieziș și mi-a zis: „Vino”. În timp ce-mi imaginam că vocea lui, împreună cu verbul acela, spunea și: „Amalia”, el a urcat ușor cu un deget noduros și murdar de cremă în sus pe piciorul meu, sub rochița pe care mi-o confecționase mama mea. Am simțit plăcere la acel contact. Și mi-am dat seama că în mintea mea se întâmplau cu încăpățânare obscenitățile pe

care, între timp, bărbatul le îngăima atingându-mă. Le memoram și mi se părea că le spune cu o limbă lungă și roșie care vorbea nu din gură, ci din pantaloni. Rămâneam fără aer. Simțeam deopotrivă plăcere și groază. Încercam să le controlez pe amândouă, dar îmi dădeam seama cu ciudă că jocul nu ieșea bine. Amalia simțea toată plăcerea: mie îmi rămânea numai groaza. Pe măsură ce lucrurile se petreceau, mă înfuriam mai tare, pentru că nu reușeam să fiu „eu” în plăcerea ei, și mă mulțumeam să tremur.

De altfel, nici Caserta nu-mi ieșea convingător. Uneori reușea să fie Caserta, alteori trăsăturile îi dispăreau. Asta mă alarma tot mai mult. Se întâmpla la fel cum se întâmpla cu Antonio: în timpul jocurilor noastre, eu eram Amalia în mod ferm, iar el era tatăl lui în mod instabil, poate dintr-un defect de imaginație. Atunci îl uram. Să-l simt pe Antonio mă făcea să fiu în mod meschin Delia acolo jos, în subsol, cu o mână pe sexul lui; și între timp Amalia se juca de-a Amalia adevărată cine știe pe unde, excluzându-mă din jocul ei, așa cum făceau uneori fetițele din curte.

Astfel, la un moment dat, a trebuit să cedez și să recunosc că bărbatul care-mi spunea „Vino” la capătul celor trei trepte ale subsolului era vânzătorul de mărfuri coloniale, bătrânul posomorât care făcea înghețată și prăjituri, bunicul micului Antonio, tatăl lui Caserta. Dar Caserta nu: Caserta, cu siguranță, era în altă parte, cu mama mea. Atunci l-am respins și am fugit plângând. Am sărit pe așchia din podea pe care se aflau tatăl meu, șevaletul, dormitorul. I-am comunicat, în dialectul vulgar din curte, lucrurile obscene pe care bărbatul acela mi le făcuse și spusese. Plângeam. Aveam în minte clar chipul bătrân deformat de înroșirea pielii și de teamă.

Caserta, i-am spus tatălui meu. I-am zis că-i făcuse și îi spusese Amaliei, cu consimțământul ei, în subsolul cofetăriei, toate lucrurile pe care, în realitate, bunicul lui Antonio mi le spusese și poate mi le făcuse mie. El s-a oprit din lucru și a așteptat ca mama mea să se întoarcă acasă. A povesti înseamnă să înlănțui momente și spații pierdute. M-am așezat pe ultima treaptă, cu credința că e chiar aceea de atunci. Mi-am repetat din vârful buzelor, una câte una, expresiile obscene pe care tatăl lui Caserta mi le înșirase, tot mai agitat, în urmă cu patruzeci de ani. Și mi-am dat seama că, în esență, erau aceleași pe care mama mea, hlizindu-se, mi le uriașe în telefon, înainte să se ducă să se înece. Cuvinte pentru a se pierde sau a se regăsi. Poate că voia să-mi comunice că și ea mă detesta pentru ce-i făcusem în urmă cu patruzeci de ani. Poate că-n felul acela voia să mă facă să înțeleg cine era bărbatul care se găsea acolo cu ea. Poate că voia să-mi spună să am grijă de mine, să fiu atentă la crizele senile de furie ale lui Caserta. Sau poate că voia, pur și simplu, să-mi demonstreze că și acele cuvinte puteau fi rostite și că, diferit de ceea ce

crezusem toată viața, puteau să nu-mi facă niciun rău.

M-am agățat de acea ultimă ipoteză. Mă aflam acolo, ghemuită pe prag cu fanteziile mele chinuite, ca să-l întâlnesc pe Caserta și să-i spun că nu-mi dorisem niciodată să-i fac rău. Nu mă mai interesa povestea dintre el și mama mea: îmi doream numai să mărturisesc cu voce tare că, atunci și pe urmă, nu-l urâsem pe el, poate că nici pe tatăl meu: doar pe Amalia. Ei voiam să-i fac rău. Pentru că mă lăsase pe lume să mă joc singură cu cuvintele minciunii, fără măsură, fără adevăr.

25.

Dar Caserta n-a apărut. În pivniță erau numai cutiile goale de carton și vechi sticle de apă minerală sau de bere. M-am târât afară, plină de praf, scârbită de atingerea ușoară a pânzelor de păianjen, și m-am întors la patul pliant. Pe jos am văzut chilotul meu pătat de sânge și l-am împins cu vârful piciorului sub pat. Acum mă deranja mai mult să-l observ în locul acela ca o parte furată din mine decât să-mi imaginez cum îl folosise Caserta.

M-am întors la peretele unde era atârnat costumul albastru al Amaliei. Am desprins umerășul, am întins cu delicatețe hainele pe pat, am scos sacoul: avea căptușeala descusută; buzunarele erau goale. Mi l-am pus pe lângă trup, voind parcă să văd cum îmi vine. Apoi m-am hotărât: am lăsat lanterna pe pat, mi-am scos rochia și am lăsat-o pe jos; pe urmă m-am îmbrăcat cu grijă, fără grabă. Am folosit acul de siguranță cu care Caserta fixase sutienul de cămașă ca să-mi strâng fusta în talie: era prea largă. Și sacoul era larg, totuși mi l-am aranjat pe mine mulțumită. Am simțit că acel costum vechi era povestea extremă pe care mi-o lăsase mama și care acum, cu toate artificiile de rigoare, îmi venea turnat.

Povestea putea fi mai slabă sau mai captivantă decât aceea pe care mi-o spusese eu. Era de-ajuns să tragi un fir și să-l urmezi în liniaritatea lui simplificatoare. De exemplu, Amalia plecase împreună cu amantul ei bătrân și cu el petrecuse o ultimă vacanță secretă, râzând zgomotos, mâncând și bând, dezbrăcându-se pe nisip, îmbrăcând și scoțându-și de pe ea hainele pe care plănuia să mi le dăruiască. Un joc de femeie bătrână care se prefăce tânără ca

să-i placă altui bătrân. În cele din urmă, hotărâse să facă baie goală. Dar, cherchelită cum era, se îndepărtase prea mult de mai și se înecase. Lui Caserta îi fusese frică, strânsese toate lucrurile și plecase. Sau iat-o alergând goală pe țarm cu el pe urmele ei, amândoi gâfâind, amândoi îngroziți, ea aflând de dorințele lui, el aflând de repulsia ei. Până când Amalia crezuse că poate să scape de el fugind în apă.

Da, era de-ajuns să tragi un fir ca să te joci în continuare cu figura misterioasă a mamei mele, când îmbogățind-o, când umilind-o. Dar mi-am dat seama că nu mai simțeam nevoia asta și m-am mișcat în raza de lumină exact așa cum mi se părea că se mișcă ea. După ce am stins lanterna, m-am aplecat spre triunghiul albastrui al storului și am scos capul afară. Strada era luminată, dar încă nu se lăsase întunericul. Copiii nici nu mai alergau, nici nu mai țipau. Stăteau în jurul unui bărbat încovoiat, cu chipul la înălțimea chipurilor lor, cu mâinile pe genunchi. Bărbatul era Caserta. Avea un păr des și alb și o expresie fermecătoare. Stăteau cu toții, cei mici, cel mare, cu pantofii într-o băltoacă scânteietoare. Copiii începuseră să desfacă bomboanele pe care li le împărțise el.

M-am uitat la bătrânul acela uscățiv, bine bărbierit, bine îmbrăcat, cu chipul palid și încordat, și n-am mai simțit nicio nevoie să-i vorbesc, să aflu, să-i spun. Am hotărât s-o șterg pe trotuar, după colț, dar el s-a întors și m-a văzut. Uimirea i-a fost atât de mare, că nici n-a înțeles ce se întâmpla în spatele lui. Bărbatul în maiou tocmai își sprijinise cu grijă ranga de zid, tocmai aruncase trabucul și acum se apropia de el cu privirea ațintită în față, cu pieptul în afară, cu picioarele scurte care făceau pași în mod calculat liniștiți. Copiii s-au retras, ieșind din băltoacă. Caserta a rămas singur în oglinda apei violet, cu gura deschisă, cu ochii neîngrijorați fixați asupra mea. Calmul acela al lui m-a ajutat să respir. Am intrat din nou în magazinul *Coloniali* din urmă cu patruzeci de ani, am fost foarte atentă să nu mă izbesc de tejgheaua cu palmieri și cămile, am urcat pe estrada din lemn, am traversat cofetăria ferind abil cuptorul, aparatele, tejghelele, tăvile, am ieșit pe ușa care dădea spre curte. Când am fost afară, am căutat pașii potriviți pentru o persoană adultă care nu se grăbește.

Gazul ardea în noapte în turnurile rafinăriilor. Am călătorit cu un tren direct și lent ca o agonie, după ce am căutat și am găsit un compartiment luminat, fără pasageri cufundați în somn. Voiam ca, dacă nu întregul tren, măcar bancheta mea să aibă o formă, o consistență. Am găsit loc împreună cu niște tineri la vreo douăzeci de ani, recruți întorși dintr-o scurtă permisie, într-un dialect aproape neinteligibil, etalau la fiecare frază o agresivitate îngrozită. Pierduseră trenul care i-ar fi dus la timp la cazarmă. Știau că urma să fie pedepsiți și le era frică. Dar nu mărturiseau asta. Plănuiau în schimb, printre strigăte și râsete grosolane, să-i supună pe ofițerii care aveau să-i pedepsească la toate felurile de umilințe sexuale. Le plasau într-un viitor nedefinit și, în așteptarea acestuia, le descriau fără nicio cruțare. Susțineau, adresându-mi-se, dar oarecum pieziș, că nu le era frică de nimeni. De fiecare dată îmi aruncau priviri din ce în ce mai neobrăzate. Unul dintre ei a început să-mi vorbească direct și să-mi ofere bere din cutia din care băuse. Am băut. Ceilalți au râs grosolan fără să reușească să se controleze, vârându-se unii într-alții cu corpurile încordate de râsul reprimat și apoi împingându-se cu putere, vineții la față.

I-am lăsat la Minturno. Pe străzi pustii, printre vile vulgare și goale, am mers pe jos până pe strada Appia.

Era încă întuneric când am reușit să găsesc casa excursiilor noastre, o construcție cu două niveluri, cu acoperișul în două ape, baricadată și mută sub rouă dimineții. La primele raze de soare am pornit pe o cărare nisipoasă. Erau doar cărbuși și șopârle nemișcate, așteptând să se încălzească. Frunzele trestiiilor, cu care făcusem pentru mine și pentru surorile mele schelete de zmeie, îmi udau taiorul cum le atingeam.

Mi-am scos pantofii și mi-am afundat picioarele dureroase într-un nisip fin, rece și murdar, printre tot felul de gunoaie. M-am dus să mă așez pe un trunchi de copac aproape de mal, așteptând ca soarele să mă încălzească, dar și ca să-mi agăț prezența de o fosilă bine înfiptă în nisip. Marea era acum liniștită și albastră sub soare, dar razele ajungeau cu greu pe țărnam, lăsând plaja într-o umbră gri. O ceață aproape risipită mai acoperea încă desișul, colinele, munții. Mă întorsesem deja în locul acela după moartea mamei mele. Nu văzusem nici marea, nici plaja. Văzusem doar detalii: ghiocul alb al unei scoici, dungată riguros; un rac cu abdomenul segmentat întors spre soare, plasticul verde al unei cutii de detergent; trunchiul acela pe care mă așezasem. Mă întrebam de ce mama mea hotărâse să moară în locul acela. N-aveam să aflu niciodată. Eram singura sursă posibilă a poveștii, nu puteam, și nici nu voiam, să caut în afara mea.

Când soarele a început să mă mângâie ușor, am simțit-o pe Amalia tânără și plină de uimire din cauza apariției primilor costume bikini. Spunea: „Ambele piese încap într-o singură mână”. Ea, în schimb, purta un costum verde pe care și-l confecționase singură, închis până la gât, robust, adaptat să suprime toate formele, mereu același de-a lungul anilor. Din prudență, avea grijă adesea ca materialul să nu i se ridice pe coapse sau pe fese. Duminica, aparent pentru că așa voia ea, stătea înfășurată într-un prosop, ca și cum i-ar fi fost frig, pe șezlong sub umbrelă, lângă tatăl meu. Dar nu-i era frig. În zilele de sărbătoare ajungeau pe plajă grupuri de tineri cu părul cârlionțat, cu costume de baie indecente, arși de soare pe față, pe gât și pe brațe, în rest albi, vorbăreți, scandalagii, prinși între ei, ba în joacă, ba în serios, în lupte furibunde pe nisip sau în apă. Tatăl meu, care în general își petrecea timpul pe țarm mâncând scoici găsite în nisip, când îi vedea, își schimba dispoziția și comportamentul. Îi cerea Amaliei să nu se îndepărteze de umbrelă. Se uita la ea cu coada ochiului să vadă dacă nu le arunca priviri piezișe. Când tinerii, în timpul spectacolelor lor, murdari de nisip până-n vârful capului, se apropiau prea mult de umbrelă râzând, venea degrabă lângă noi și ne obliga pe toate patru să stăm lângă el. Între timp, le declara război tinerilor, săgetându-i cu priviri feroce. Nouă, ca întotdeauna, ne era frică.

Dar, din acele vacanțe, ceea ce-mi aminteam cu și mai multă neplăcere era cinematograful în aer liber unde mergeam adesea. Tatăl meu, ca să ne apere de eventuali hărțuitori, o puneă pe cea mai mică dintre surorile mele să se așeze pe primul scaun din rând, cel dinspre culoarul central. Apoi îi poruncea celeilalte să se așeze lângă ea. Urmam eu, mama mea, apoi, în sfârșit, el. Amalia lua un aer care nu era nici amuzat, nici mirat. Eu, în schimb, interpretam acea distribuție a locurilor ca pe un semnal de pericol și deveneam din ce în ce mai neliniștită. Când tatăl meu se instala pe locul lui și puneă un braț în jurul umerilor soției lui, gestul acela mi se părea ultima fortificație împotriva unei amenințări ascunse, care în curând și-ar fi arătat colții.

Filmul începea, dar simțeam că el nu era liniștit. Asista la spectacol agitat. Dacă, din întâmplare, Amalia întorcea capul să se uite în spate, imediat făcea și el asta. La intervale fixe o întreba: „Ce e?” Ea îl liniștea, dar tatăl meu nu avea încredere. Pe mine mă afecta anxietatea lui. Mă gândeam că, dacă mi s-ar fi întâmplat ceva – lucrul cel mai îngrozitor, nu știam care –, i-aș fi ascuns. Deduceam, nu știu de ce, că și Amalia s-ar fi comportat în același fel. Dar, fiind conștientă de asta, eram și mai înspăimântată. Pentru că, dacă tatăl meu ar fi aflat că ea îi ascunsese că un străin oarecare încercase să se apropie de ea, ar fi avut imediat dovada tuturor celorlalte nenumărate secrete ale

Amaliei.

Eu aveam deja acele dovezi. Când mergeam la film fără el, mama mea nu respecta niciuna dintre regulile pe care i le impusese: privea în jurul ei liber, râdea cum nu trebuia să râdă și pălăvrăgea cu necunoscuți, de exemplu cu vânzătorul de bomboane, care, atunci când se stingeau luminile și se zărea cerul înstelat, se așeza lângă ea. De aceea, când era tatăl meu, nu reușeam să urmăresc povestea filmului. Aruncam priviri furișe, în întuneric, ca să exercit, la rândul meu, un control asupra Amaliei, să anticipez aflarea secretelor ei, să împiedic ca și el să-i afle vinovăția. Între fumul de țigări și strălucirea fasciculului de lumină care țâșnea din proiector, îmi imaginam îngrozită corpuri de bărbați în formă de broscui care urcau agili pe sub rândul de scaune, întinzându-și nu labele, ci mâinile și limbile vâscoase. Astfel, în ciuda căldurii, o transpirație rece îmi acoperea tot corpul.

Dar când era soțul ei, Amalia, după o privire furișă într-o parte, curioasă și în același timp neliniștită, își lăsa capul pe umărul tatălui meu și părea fericită. Acea dublă mișcare mă sfâșia. Nu știam unde s-o urmez pe mama mai degrabă, de-a lungul axei acelei priviri sau pe parabola desenată de coafura ei pe umărul soțului. Eram acolo, lângă ea, și tremuram. Chiar și stelele, atât de multe vara, mi se păreau scânteieri ale tulburării mele. Eram într-atât de hotărâtă să fiu diferită de ea, încât pierdeam, unul câte unul, motivele de a-i semăna.

Soarele a început să mă încălzească. Am căutat în geantă și am scos cartea mea de identitate. M-am uitat țintă la poză mult timp, încercând s-o recunosc pe Amalia în imaginea aceea. Era o fotografie recentă, făcută special pentru înnoirea actului expirat. Cu o cariocă, în timp ce gâtul îmi era ars de soare, am desenat în jurul trăsăturilor mele coafura mamei. Mi-am lungit părul scurt, pornind de la urechi și umflând două benzi ample, care se închideau într-un val foarte negru, ridicat pe frunte. Mi-am schițat un cârlionț rebel deasupra ochiului drept, conturat cu greu între linia părului și sprânceană. M-am privit, mi-am zâmbit. Coafura aceea demodată, folosită în anii '40, dar deja rară la sfârșitul anilor '50, îmi venea bine. Amalia fusese. Eu eram Amalia.